

EVANGÉLIKUS Élet

**Kalandos kutatás
az Újszövetségben**

**A Szentírás ételeiről
Fráter Erzsébettel**

**Istenhit és oltás,
avagy a csapatjáték
és a bizalom**

Áldott magvetés földje

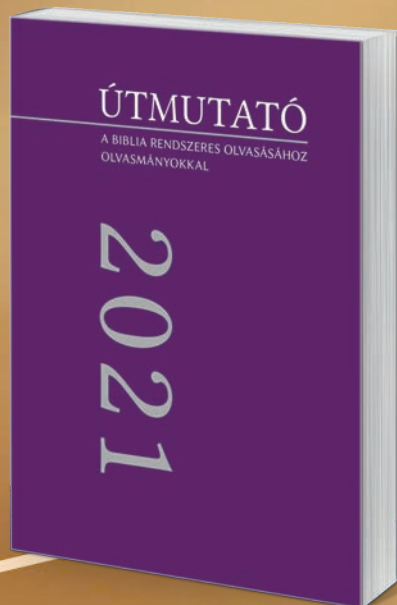
**Grendorf-Balogh Melinda
és Grendorf Péter
az angyalföldi gyülekezetéről**

KEZDJE VELÜNK AZ ÚJ ÉVET!

Igei
üzenetek
minden
napra

790 Ft

ÚTMUTATÓ
OLVASMÁNYOKKAL
2021

ÖRÖMÜZENET
Lelki útravaló
az év minden napjára

2000 Ft

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangelikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

ITT A FARSANG, ÁLL A BÁL

Mi másról tudósíthatnának ezekben a hetekben a médiumok, mint a farsangi időszak harsány eseményeiről; bálokról, bulikról, tarkabarka programok kavalkádjáról? Végére a farsang vízkeresztől ebben az esztendőben is a hamvazószerdát megelőző húshagyókeddig tart, azaz február 16-ig. Attól tartok, most azonban világszerre „visszafogottabb” a vigadozás, hisz lassacskán az *Evangelikus Életnek* sem lesz olyan olvasója, akinek szűkebb vagy tágabb környezetéből ne rántott volna már valakit sírba a koronavírus.

Mondjuk, a keresztény egyházak járványmentes években sem nagyon tudnak mit kezdeni ezzel a farsangi időszakkal, a vigasságokban való „osztódás” helyett várva várják inkább a böjtöt, amikortól aztán újra lehet evangéliumi történeken elmélkedve komorkodni, szomorkodni, majd ismét – szent hálaadással – örvendezni... Pedig vízkereszt ünnepén újra és újra fellelkesíthetne bennünket az a tény, hogy Jézus Krisztus legeslegeső csodatétele éppenséggel a víz borrá változtatása volt egy kánai menyegzőn.

De ha már idén „áll a bál”, és momentán még a vendéglátóhelyek, mi több, még a gyülekezeti mulatságok (!) sem látogathatók, keressünk „csakazértis” okot az öröme – belső szobánk magányában. Például a Szentírás elmélyültebb tanulmányozásával vagy épp magazinunk olvasnivalóival, melyek között – jelen lapszámunkban – még a bibliai idők kulináris jellemzőiről is szó esik. Akkor lenne csak igazán nagy a baj, ha a keresztény hitünket tápláló forrásokból sem meríthetnénk vigaszt, erőt, derűt! Jó lenne, ha ehhez a – lapzártánkkor még el sem kezdődött – ökumenikus imahét alkalmai is hozzájárulhatnának. Az imanyolcaddal kapcsolatban azonban most még csupán egyházunk püspökeinek vízkereszt ünnepén kiadott nyilatkozatát tudjuk megosztani olvasóinkkal.

■ T. PINTÉR KÁROLY

Az igehirdető műhelyében

Újonnan induló sorozatunkban lelkészekkel találkozhatnak olvasóink, mégpedig „háttér munka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra. Kovács Áronnal, a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség másodlelkészével a lelkési hivatalban, íróasztala mellett beszélgettünk.

16. oldal

Kalandozás az Újszövetség kutatásának világában

Ki volt valójában Jézus? Megismerhető-e csak az evangéliumokból? Miért ment időnként szembe a zsidó hagyományokkal? E kérdésekre is keresik a választ a történeti Jézus-kutatók, mint dr. Cserhádi Márta, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének docense.

18. oldal

Áldott magvetés földje

Az új év első gyülekezeti riportja 2020 árnyékában, az internet segítségével készült a Budapest XIII. kerületében szolgáló fiatal lelkész házaspárral és az egyházközség felügyelőjével. A Sándy Gyula tervei alapján 1938-ra felépült templom egymásra figyelő evangélikusok lelki otthona.

23. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Gáncs Péter	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Szabó András	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Cselovszky Ferenc esperes írása	14
Az igehirdető műhelyében • Az íróasztalnál Kovács Áron Deák téri lelkész	16
Kultúrkörök • Protestáns család érkezett a Deák téri múzeumba	17
Interjú • Kalandozás Cserhádi Mártával az Újszövetség világában	18
Evangélikus arcképcsarnok • Cházár András emlékezete	20
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	22
Riport • Evangélikus közösség a sokarcú Angyalföldön	23
Ajánló • Naponta két percben, lelki állóképességünkért	26
Ajánló • 17. századi, de a manák is szóló kötet az úrvacsoráról	27
Thesaurus • Népiskolák az evangélikus oktatásban	28
Interjú • A Szentírás ételeiről beszélgettünk Fráter Erzsébet biológussal	30
Kötőszó-szemle • Istenhit és óltás, avagy a csapatjáték és a bizalom	32
Gyermekeknek • Füller Timea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	37
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Arató Eszter	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Bartha István	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Jermann Pálné nyugalmazott vendéglátós, gyülekezeti pénztáros – Vecsés. A gazdálkodás magánemberként mindig is rendkívül fontos volt a számomra. Gyülekezeti szolgálattal arra törekszem, hogy gyülekezetünk a maga sokrétűségével jól és pontosan gazdálkodjon. Számomra öröm, hogy bármikor azt tudom mondani, a Vecsési Evangélikus Egyházközségben a pénzügyek rendben vannak. A pénztárosi szolgálat magában foglalja a kapcsolattartást is gyülekezetünk tagjaival. Törekszem a nyitottságra, a hozzám fordulókkal próbálok segítőkész lenni, tanácsokat adni számukra. Meglepő azzal találkoznom, hogy sokan még most sem tudják, egyházközségeink önállóak, azaz a gyülekezet lelkesítését, a templom fenntartását alapvetően mi, a gyülekezet tagjai finanszírozzuk. Erre a felelősségünkre próbálok felhívni a figyelmet.

Az imádság olyan, Istennel való közvetlen találkozás, ami a napjaimnak, sőt életemnek a legfontosabb és alapvető része. Olyannyira így van ez, hogy ha azt mondják, az a legfontosabb, hogy kenyér legyen az asztalon, én azt válaszolom rá, hogy az számomra kevés, az Istennel való kapcsolat ugyanis annál is többet ér. Bár nekem is vannak nehézségeim, mégis tudom, hogy sokkal több mindenért lehetünk hálásak, mint amikért reklamálunk, amik miatt nyugtalanok vagyunk. Talán ezért is lehet, hogy gyakran mosolygok, bennem ugyanis a hála erősebb, mint a kritika.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

A VÍRUS MIATT VÁLT VILÁGMÉRETŰVÉ A TAIZÉI TALÁLKOZÓ

Pietro Parolin bíboros államtitkár aláírásával Ferenc pápa is levelet küldött a negyvenharmadik európai taizéi találkozó résztvevőinek. A *bizalom zárandokútja* elnevezésű hagyományos ifjúsági találkozót 2020. december 27. és január 1. között online rendezték meg.

Az eredetileg az olaszországi Torinóba tervezett találkozást a világvárvány miatt egy évvel elhalasztották, ám a szerzetesek nem akartak lemondani „a szeretetközösség és -osztás pillanatairól”, ezért grandiózus online programsorozattal tették lehetővé a részvételt világszerte.

Mint minden évben, imádságok, bibliai elmélkedések és műhelymunkák várták az érdeklődőket, amelyeket naponta más-más aktuális téma gondolati vezérfonala kötött össze a „Remélni minden időben” mottó jegyében.

Forrás: Taizé.fr

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Isten, szerető mennyei Atyánk, aki elhozta számunkra a Hajnalcillagot, Krisztust, szeretett Fiad közbenjárását kérve fordulunk hozzád könyörgésünkkel.

Hálát adunk a világeért, amelyben élünk. Bár sebek, betegségek, bűnök, hegek borítják, mégis köszönjük, hogy védelmezod és oltalmazod. Áldd meg azokat, akik erejük végső határáig fáradnak csodálatos világod megóvásán, állj melléjük a te erőddel, hogy megállítsuk erőforrásaink kizsákmányolását.

Hálát adunk a másik emberért, közösségeinkért, vezetőinkért. Adj tisztánlátást, jóságot, alázatot mindannyiunknak, főleg azoknak, akiknek döntései meghatározhatják életünket. Adj engedelmes szívet vezetőinknek: döntéseiket úgy hozzák meg, hogy tőled kérnek útbaigazítást.

Urunk, állj mellénk, hogy mi is azok mellé tudjunk állni, akik a segítségünket várják, akiknek mi mutathatjuk meg a hozzád vezető utat. Légy azokkal, akik otthontalanok, éheznek, vagy bármiben szűkséget szenvednek. Adj erőt, hogy tenni tudjunk értük.

Urunk, állj az életük nehéz pillanatait élők mellé. Légy azokkal, akik betegséggel küzdenek, gyászolnak, akik változtatni szeretnének, de nincs erejük, akik elgyötörtek a kilátástalanságtól. Nyújtsd feléjük kezdetet, és mutasd meg, hogy egyedül te tarthatsz meg a nehéz pillanatokban. Legyen meg mindig a te akaratod!

Könyörgünk végül egyházunkért, országunkért, városainkért, falvainkért. Gyűjtsd a Szentlélek tüzeit az igehirdetők szívében és minden olyan ember szívében, aki bátoríthat, biztathat, erősíthet a te lelkeddel. Légy az egészségügyi dolgozók, a tanárok, a rendvédelmi mellett, hogy a rendkívüli helyzetekben is a te akaratod szerint szolgálják embertársaik javát.

Jézus Krisztusért kérünk, Urunk, hallgass meg minket!

Ámen.

VÍZKERESZT ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ VASÁRNAP – 2MÓZ 24,12–18

Tanuljuk a Krisztust!

Ez a vasárnap a karácsonyi ünnepek záróakkordja. A liturgikus szín is fehérre vált, hogy emlékeztessen a betlehemi éjszakában megszületett világosságra, a Naptámadatra. Ezen a vasárnapon különösen is szerettem a Deák téri evangélikus templomban prédikálni, hiszen a hatalmas Raffaello-oltárkép a megdicsőülés eseményéről sokat segített, hogy igehirdetőként, igehallgatóként ott lássuk magunkat a hegy tövében.

A vasárnap evangéliumi története a Tábor-hegyen játszódik, az igehirdetési textus a Sínai-hegyre visz minket, az epistolában pedig Péter apostol vall élete egyik legnagyobb élményéről, amikor „együtt voltunk vele a szent hegyen”. (2Pt 1,18)

Izgalmas összehasonlítani a két történetet. A Sínai-hegynél csak Mózes mehet fel az Úrhoz, hogy átvegye a kőtáblákra írott Tízparancsolatot. Maga az Úr világosan megfogalmazza a célt, a feladatot: „...azért írtam le, hogy tanítani lehessen...” Talán kicsit bizarr gondolattársítás, de akár a mai távoktatás előképét is felfedezhetjük mindebben. Az Úr marad a felhőben, a hegy-csúcson, de a megtanulandó szent leckét a kornak megfelelő adathordozón, két kőtáblán elküldi népének.

A Tábor-hegyen más a helyzet. Jézus felviszi magával három tanítványát, Pétert, Jakobot és Jánost, akik tanúi lehetnek az ő megdicsőülésének, a csodálatos csúcstalálkozónak Mózesrel és Illéssel. Őket is megszólítja a mennyei hang: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!” (Mt 17,5; Mk 9,7) Végül pedig a Mester együtt jön le velük a völgybe, hogy segítsen egy epilepsziás fiún, akinek meggyógyításában a többi tanítvány kudarcot vallott.

Mózesnek egyedül kell lejönnie a kőtáblákkal. Ő is csődhelyzetbe csöppen a hegy lábánál. Testvére, Áron képtelen féken tartani a türelmetlen, hitetlen népet, amely nem tudta kívánni Mózes visszatérését, és az élő Istent „lecseréli” egy aranyborjúra. Pedig alapigénk fejezetének elején még erősen fogadkoznak, hogy „engedelmesen megtesszük mindazt, amit az Úr mondott”.

Mózes elkeseredett dühében nem lát más megoldást, mint hogy földhöz vágja a kőtáblákat. Porrá zúzza a bálványszobrot, és a törmeléket vízbe szórva megitatja a hűtlen néppel. Majd pedig elrettentő büntetésként mozgósítja „szent kommandósaikat”, Lévi fiait, akik háromezer embert lemészárolnak...

Jézus egészen más utat választ. Igaz, ő is szomorúan kifakad kicsinyhitű tanítványai tehetetlenségét látva: „Ó, hitetlen és elfajult nemzedék, meddig leszek még veletek? Meddig szenvedlek még titeket?” (Mt 17,17) De utána meggyógyítja a beteg gyermeket, és elindul egy másik hegy, a Golgota felé. Ő nem hirdet ítéletet, mint Mózes, nem ontja ki a vétkesek vérének, hanem saját vérének adja övének az utolsó vacsorán, és életét áldozza értünk a kereszten.

Ezzel a vasárnapkal tekintünk a betlehemi jászoltól a golgotai keresztről és a nyitott sír felé fordul, hiszen egy hét múlva, hetvenedik vasárnapján már húsvétól számoljuk majd a napokat.

”

Mint köztudott, később Mózes Isten rendelése szerint újra elkészítette a kőtáblákat. A Tízparancsolat azóta is tíz drága ige, tíz elkötelező szabadság a mi számunkra is. Nélküle eltévednénk életünk kusza labirintusában. Nem véletlen, hogy istentiszteleteink elején gyónótükröként tekintünk bele. Alapigénk isteni figyelmeztetése ma is érvényes: „...azért írtam le, hogy tanítani lehessen...”

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – RAFFAELLO SANTI: MEGDICSŐÜLÉS (1518–1520)

Mindezt továbbviszi Jézus utolsó parancsa, amely szintén egy hegyen, az Olajfák hegyén hangzott el. Urunk mennybemenetele előtt az evangélium tanítására, minden ember tanítványnyá tételére mozgósította övéit a föld végső határáig. 2021-ben sincs fontosabb, sürgetőbb feladatunk és küldetésünk, mint hogy tanuljuk és hirdessük Krisztust, az ő evangéliumát, testté lett szeretetét.

■ GÁNC S PÉTER

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük, hogy életünk felszálló ágaiban és lejtmeneteiben egyaránt mellettünk vagy, és számíthatunk rád. Hálát adunk neked, hogy karácsonykor megjelent világosságodban járhatunk. Segíts, hogy ennek fényét és melegét minél többekkel megoszthassuk. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (január 24.) Mivel mindenki vétkezett, és nélkülözi Isten dicsőségét, Isten ingyen igazít meg az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban lett váltság által. Róm 3,23–24 (Jer 2,29; Mt 17,1–9; 2Kor 4,6–10; Zsolt 16) Mindig összeszorul a torkunk, amikor nélkülözőket, szűkölközőket látunk. Néha tudunk segíteni, de a legtöbbször nem. Ilyenkor gondoljunk arra, hogy Isten színe előtt nincs különbség. Előtte mindannyian nélkülözők vagyunk. Ráadásul az hiányzik, amire rohanó életünkben a legkevésbé gondolunk: Isten dicsősége és igazsága. S hogyan jelent meg ez nekünk? Jézus Krisztus értünk hozott áldozatában. Isten ingyen adja nekünk, mert megfizethetetlen, és kegyelemből, mert kiérdemelhetetlen.

Hétfő (január 25.) Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. 1Pt 5,6 (Jer 30,11; 2Kor 3,[9–11]12–18; Lk 6,36–42) Az ingyen és kegyelemből kapott isteni dicsőség és igazság nem tehet bennünket Istennel szemben könnyelművé vagy követelőzővé. Előtte egyedül alázzattal állhatunk meg. Alapvetően ellenkezik emberi habitusunkkal a megalázkodás. Félünk tőle, mert gyengeségnek látszik. De Isten előtt más a helyzet. Így fejezzük ki, hogy tudjuk a helyünket. Megvalljuk, egyedül ő tud hordozni bennünket és megadni mindent, ami szükséges itt a földön. És egyedül ő tud üdvösséget adni nekünk, azaz felmagasztalni, magához emelni.

Kedd (január 26.) Nem olyan-e az én igém, mint a tűz – így szól az Úr – vagy a sziklazúzó pöröly? Jer 23,29 (Lk 12,49; Jn 1,43–51; Lk 6,43–46) Jeremiás korában az Úrnak intenie kellett a hamis prófétákat, akik ugyan Isten nevében prófétáltak, de valójában saját álmaikat és hazugságaikat közvetítették. Isten igaz igéje arról ismerszik meg, hogy beteljesedik, megtörténik az, amiért az Úr küldte. Valóságos erő és hatalom. Bárcsak tüzet fogna általa mindig a szívünk, és kiégetne belőle minden nem odavalót, és felgerjeszteni az Úr egymás iránti szeretetre! Sokszor kökemény és érzéketlen szívünk ridegségét megtörné, hogy az isteni szó ismét gyönyörűségünké és örömünk forrásává váljon.

Szerda (január 27.) A tévelygő lelkek észhez térnek, és a zúgolódók levonják a tanulságot. Ézs 29,24 (Jak 1,5; Jn 3,31–36; Lk 6,47–49) Ézsaiás Jeruzsálem ostroma és eleste után a város és a nép szabadulásáról prófétál. Amely nem egyszerűen a körülmények jobbra fordulása és új politikai helyzet lesz: a lelkekben történik a változás. A tévelygés és zúgolódás után észre térnek az emberek. Ma is ez a legnagyobb csoda. Hiszen a világ semmit nem változott. Ahogyan Izráel népe szinte min-

dig talált okot a zúgolódásra, úgy a mi időnkben egyenesen divat lett zúgolódni. Ráadásul amikor tesszük, modernnek is gondoljuk magunkat. Isten Lelke viszont észhez (Krisztushoz) tud téríteni minket. Az ige által tudja munkálni bennünk a bölcsességet, az elégedettséget.

Csütörtök (január 28.) Jézus így felelt [Zákeusnak]: Ma lett üdvössége ennek a háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia. Lk 19,9 (1Móz 32,11; Jel 1,[1–2]3–8; Lk 7,1–10) Nekünk, akik sokféle örömet hajszolunk, ebben a mondatban feltárl Jézus és a menny öröme. Ez a megtérő bűnös feletti öröm. Amikor az elveszett bűnöst megtalálja az Úr, és üdvösséget ajándékoz neki. Nem egy kis korrekció, egy kis kiigazítás, hanem gyökeres fordulat történt Jézus jelenlétében Zákeus életében. Az addig kisebbségi érzéssel küszködő, anyagiakért, hatalomért élő Zákeus ezután Urának él. Élt az eséllyel, hiszen Ábrahám fia, örökös volt. Ma is így tud adni szabadulást az Úr minden hamis dologból, amely a szívemet fogva tartja. Csak éljek az eséllyel, és szerezzek örömet a mennyben.

Péntek (január 29.) Azok közül, akik a föld porában alszanak, sokan felébrednek majd: némelyek örök életre, némelyek gyaláztatra és örök utálatra. Dán 12,2 (Róm 6,23; 1Kor 2,6–10; Lk 7,11–17) Már Dánielnek kijelentette az Isten Lelke a dolgok végét. Amit az ember a bűne vagy tudatlansága miatt szeret homályba burkolni: nem lehet tudni, mi lesz ott, onnan, a túlvilágról még senki nem jött vissza, stb. Isten igéjének világszerepe szerteújí a homályt. Ugyan sok részletkérdés nem tartozik a kinyilatkoztatott dolgok sorába, de a lényeg igen. Krisztus visszatérésekor mindenki felébred a nagy alvásból. Az ige az üdvösség útját is feltárja. Ingyen kegyelemből, hit által, Jézus Krisztusért örök életre ébredhetünk. S ezt az ajándékot már itt, már most kell megragadnunk.

Szombat (január 30.) Magasztal, Uram, minden teremtményed, és híveid áldanak téged. Zsolt 145,10 (Zsid 6,7; 4Móz 6,22–27; Lk 7,18–23) Isten minden teremtménye dicséri az Urat. A bolygók mozgásukkal akár jeleket adhatnak, a virágok színpompás szirmaikkal, a madarak énekükkel. Lényükkel, a beljük helyezett isteni törvényszerűségekkel örömmel engedelmeskednek. Mi pedig, mint Isten gyermekei, az előbbiek felül hitvallásunkkal, szavainkkal, imádságainkkal, hálánkkal áldhatjuk az Urat. Hiszen mi nemcsak a jelent, hanem a kiteljesedést is látjuk. Isten országát, amelyet elkészített számunkra Krisztus Urunk, és amelynek öröme már most a miénk.

■ SZABÓ ANDRÁS

Isten vakcinája

„Ne féljetelek...” – hangzik fel az Úr szájából a biztatás („felszólítás”?) a Biblia lapjain sokszor. Mondja ezt az Úr többek közt Ábrahámnak, Izsáknak, Jákóbnak, Mózesnek, Józsuénak, Gedeonnak, számos prófétának, mondja Jézus maga is hallgatóinak vagy Pál apostol a levelei olvasóinak. A 2021. év kezdetén ez a felszólítás különösen időszerű.

Mindannyian szembesülünk vele: a koronavírus akár hozzánk nagyon közel állókat is elragadhat (amint az én esetemben is történt). De nemcsak az életünket és szeretteink életét féltjük joggal, hanem az életmódunkat is: meddig tart még a bezártság? Meddig bírjuk még ezt a virtuális valóságot? Hogyan alakulnak kapcsolataink? És a gazdaság? Lesz munkánk pár hónap múlva is?

feladata, hogy reményt, jövőképet nyújtsonak a vezetettek számára.

„Ne féljetelek...” – hangzik a Bibliában. De nem üres tanács, megtarthatatlan parancs ez? Hogyan parancsolhatnánk olyan érzelmünknek, mint a félelem, különösen, ha félelmünk saját szemünkben még megalapozottnak is tűnik? Nem olyan, mintha azt mondanánk a fagyban egy szál ingben didergő embernek: „Ne fázz...”?

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - NBC NEWS

És ha mindez nem lenne elég, a szomszédunkban, Horvátországban pusztító földrengés volt. Merre tart a világ általában? Fenntartható-e ennek a bolygónak, fizikai otthonunknak a jövője? Mi van az értékeinkkel, a kultúránkkal, a hitünkkel? Nincsenek halálos veszedelemben? Aztán ott vannak az egyéni sorsok, történetek... Személyes tragédiák, traumák. Azon dolgok sora, amelyek – okkal vagy ok nélkül – félelemmel töltik meg szívünket, végtelennek tűnik.

A félelem minden lelket meggyötör, minden életben nyomorúságot tud szülni. Még hatványozottabb a hatás a vezetőik életében, akiknek egyik legfontosabb

Akik értenek a lelkipásztorokhoz, jól tudják, hogy önmagában a „ne félj” tanács mennyire üres – és akár romboló is tud lenni. De nem akkor, ha az Istené! Amikor ő „rendelkezik” egyik legerősebb érzelmünk felől, vegyük észre, hogy mindig oda is adja „saját kabátját”!

Ahogy érzékelem, a 2020. évet örömmel búcsúztattuk, mert elég szörnyűnek bizonyult: Covid, földrengés, gazdasági gondok, értékek eróziója... Ugyanakkor mintha kis reménységgel, örömmel üdvözlőnk 2021-et, mert itt van a vakcina, amely – nagyrészt honfitársunk, Karikó Katalin munkássága révén – talán eltörli félelmünk egyik legnagyobb forrását. Legyen így!

Van azonban Istennek is egy „vakcinája”: az ő szövetsége velünk, amelynek csúcса megváltó Urunk, Jézus Krisztus élete, halála és feltámadása. És az ő vakcinája ugyanúgy működik, mint egy tökéletes oltóanyag: a félelem nem pusztíthat többé, mert a bennünk kialakuló élet-erő, valami erősebb mechanizmus le fog győzni minden félelemre való okot. Nem szűnik meg a félelem, de valami erősebb legyőzi – százszázalékos hatékonysággal.

Isten ugyanazt üzeni nekünk 2021 elején, mint szövetségének évezredei óta: „Ne félj – hanem félj engem!” Kétfajta félelem. Félni valamitől vagy félni Istent. Ugyanaz a szó. De micsoda különbség! Az első reménytelenségben fog, és kétségbeesést szül. A második csodálatban és tiszteletben fog, és reménységet szül.

A neves amerikai baptista lelkipásztor, író, Rick Warrennek volt egy híres interjúja a CNN televíziócsatornán (a neten még ma is fellelhető). Amikor a riporter, Piers Morgan azt firtatta, hogy Rick miért olyan „vaskalapos”, a lelkipásztor azt válaszolta: „...mert jobban félek Isten neheztelésétől, mint az önéből vagy a társadalométól.” Micsoda különbség!

Oltassuk be magunkat Isten vakcinájával még ma! Nem kell sehohy regisztrálni, nem kell sorban állni, nem kell az eredetért aggódni. A vakcina hatékonyságáról – ha az eredeti „gyártónak”, Istennek nem is hinnénk – emberek milliói tudnak beszámolni. Az évezredek (is) letesztelték. A vakcina ingyen érhető el a Szentírás minden oldaláról, ingyen mérik hűségesebb keresztény közösségekben is.

Vigyázat! Mellékhatások felléphetnek, sőt garantáltan fellépnek. Az Isten vakcinájával (keresztény terminológiában: Isten Szentlelkével) beoltott embereknek csökken az egójuk, saját képességeikbe és fontosságukba vetett hitük, és megnövekszik hálaadó képességük, valamint érzékenységük mások megsegítésére. Komoly, néha „költséges” mellékhatások ezek, de nem összemérhetők a vakcina áldásaival. És nem pont ezek azok a változások, amelyeket olyannyira keresünk vezetőink életében? A saját életünkben?

Tessék magunkat beoltani még ma!
„Aki tehát ezt megveti, az nem embert vet meg, hanem Istent, aki Szentlelkét is rátok árasztja.” (1Thessz 4,8)

■ ILLÉSSY JÁNOS

Forrás: Monday Manna

Rendhagyó Petőfi-szilveszter

A koronavírus-járvány miatt tavaly elmaradt a klasszikus Petőfi-szilveszter programsorozat, amelyet huszonegyedik alkalommal rendeztek volna meg Kiskőrösön. Ennek ellenére a helyi televízió munkatársai másfél órás műsorral készültek az óév utolsó napjára, így tisztelegve a legismertebb magyar költő emléke előtt.

Domonyi László polgármester a Petőfi-kötetek előtt, a költő szülőházában kialakított emlékmúzeumban

Mindig társasági rendezvény a Petőfi-szilveszter programsorozat a tizennégyezres városban. Az óév utolsó napján a polgármester köszönti a város polgárait a művelődési házban. Ez alkalommal adják át a Petőfi Sándor összes költeményét tartalmazó számozott köteteket azoknak a családoknak, amelyekben olyan gyermek él, aki a költővel azonos napon született, majd a helyi Szilveszter Társulat mutat be egy reformkorban írt darabot, amelynek főpróbáját délután, bemutatóját pedig este tartják.

A művelődési ház színházterme mindig megtelik ilyenkor, mintegy nyolcszáz néző tekint meg a darabot. A Petőfi-szülőház és Emlékmúzeumban a költő életével kapcsolatos tematikus tárlatot nyitnak meg szilveszterkor, majd az est reformkori menüből készült vacsorával folytatódik az egyik helyi étteremben. Éjfélkor koszorúzást rendeznek Petőfi Sándor szülőházánál, itt – serleges fogadalomtétel során – a polgármester anyagi támogatást ígér a múzeum fejlesztésére. Végül az ünneplők az evangélikus templomba vonulnak. A kezdetek óta Lupták György esperes köszönti ünnepi istentisztelet keretében az új évet, megáldva a jelenlévőket, és bemutatja azt az anyakönyvet, amelyben a Petőfi Sándor megkereszteléséről tanúszkodó bejegyzés olvasható.

Tavaly mindez elmaradt, viszont a helyi televízió munkatársai másfél órás műsort

készítettek, a karácsonyt megelőző héten felvéve a programok egy részét. A felvételen dr. Filus Erika, a Petőfi-szülőház és Emlékmúzeum igazgatója számolt be a Petőfi-kötetek átadásáról, majd Turek Miklós színművész előadását és Nágel Kornélnak a Petőfi-grafikáiból készült virtuális kiállítást tekinthették meg a nézők. Domonyi László polgármester is köszöntötte a város lakóit, és a serleges fogadalomtétel sem maradt el. „Ebben az évben arra teszek ígéretet, hogy a múzeum 2021-ben elkészülő állandó tárlatának megnyitóünnepéhez anyagi forrást biztosítok annak érdekében, hogy ez az örömteli esemény méltó legyen Petőfi szellemiségéhez. Erre a fogadalomra emelem a serleget” – mondta Kiskőrös vezetője.

Ezután – a sok éve szokásos forgatókönyvnek megfelelően – Lupták György immár nyugalmazott esperes mutatta meg az evangélikus templomban a város talán legismertebb, legféltettebb dokumentumát, a keresztelési anyakönyvet. A költő neve az egyházközség tulajdonában lévő negyedik anyakönyvi kötetben olvasható. A bejegyzés öt információt tartalmaz: egy sorszámot, egy dátumot, a gyermek keresztnevét, valamint a szülők és a keresztszülők neveit lehet olvasni. Az első bejegyzés 1823. január 1-jei dátummal egy Alexander nevű újszülöttről szól, akinek az apja Stephanus Petrovics, édesanyja pedig Maria Hruz.

Lupták György emlékeztetett: Sárkány János evangélikus lelkész 1857-ben megírta a *Vasárnapi Újságban*, hogy Petőfi Sándor Kiskőrösön született. Mivel az anyakönyvben ez nem szerepel, a születési hely viták kiindulópontjává vált. Pedig Lupták György szerint csupán arról van szó, hogy aki Kiskőrösön született, annál ezt külön nem jelölték. Csak azoknak a születési helyét tüntették fel az anyakönyvben, akik nem a városban látták meg a napvilágot. A nyugalmazott esperes elmondta, hogy az első dokumentumot 1720 októberében nyitották meg az egyházközségben, jelenleg a tizenhetedik anyakönyvet használják.

A helyi televízió szilveszteri műsorában ezután Kecskeméti Pál evangélikus igazgató lelkész búcsúztatta prédikációjában az évet, majd megáldotta a műsor nézőit, akik végül Petőfi Sándor *A helység kalapácsa* című színművét tekinthették meg a Szilveszter Társulat korábban rögzített előadásában.

■ BARTA ZSOLT
Forrás: Baon.hu

Lupták György nyugalmazott esperes mutatja a költő keresztelési anyakönyvi bejegyzését

Lázadás az erőszak és az igazságtalanság ellen

Ökumenikus imádság Budapesten a béke világnapján

Cserháti Ferenc esztergom-budapesti segédpüspök vezette a Szent Egyed (Sant'Egidio) közösség által a békéért szervezett ökumenikus imádságot január 1-jén Budapesten, az egyetemi templomként ismert Kisboldogasszony-templomban. Könyörgést mondott Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke; a házigazda Martos Levente Balázs, a Központi Szeminárium rektora volt.

FOTÓ: MERÉNYI ZITA

A Szent Egyed közösség – katolikus lelkeségi mozgalom – hagyományosan minden évben a világ sok száz pontján csatlakozik a pápa békeüzenetéhez. Budapesten általában fáklyás felvonulást tartanak a rakparttól az egyetemi templomig: azoknak az országoknak a nevét írják transzparenszerekre, amelyekben háború dúl, vagy az erőszak más formája pusztít. Idén a felvonulásról a járvány miatt le kellett mondani, de nem mondtak le az imádságról.

Szőke Péter, a Szent Egyed közösség budapesti felelőse köszöntötte az imádságra érkezőket, valamint az online közvetítés követőit. Ferenc pápát idézte, aki aznap délben az *Úrangyalá* imádságban emlékeztetett, hogy a béke elsősorban ajándék, amelyet Istentől kell kikönyörögnünk. Ugyanakkor a békéért mindenkinek tennie kell a mindennapokban, saját életében. Így lehetséges, hogy megvalósuljon a béke: a béke önmagunkkal, a családjainkkal, a közel- és távollévőkkel.

„Miközben a vírus fizikai bezárkózásra kényszerít, meg akarjuk nyitni a szívünket a közeli és távoli szegények hangos vagy néma kiáltása előtt. Ez akkor lehetséges, ha megnyitjuk szívünket az evangéliumnak. A háború minden szegénység szülője. Nem akarunk beletörödni. Ha mindenki tehet valamit a békéért, akkor a hívó első tette az imádság. Az imádság lázadás az erőszak és az igazságtalanság ellen. A második tettünk pedig az, amikor gondoskodunk egymásról, a testvérekről, kezdve a legszegényebekben, a

betegben, a kitaszítottakon. Ha ez kultúránkká, természetünkünké válik, akkor a béke lehetséges” – hangsúlyozta Szőke Péter.

Cserháti Ferenc püspök a homíliájában a nyolc boldogság evangéliumi szakaszához fűzte gondolatait. Hangsúlyozta, hogy az egyház kétezer éve visszhangozza Jézus tanítása nyomán, hogy boldogok a békességszerzők, mert Isten fiainak hívják majd őket. Jézus arra hívja a keresztyényeket, hogy kövessék őt, aki maga is a béke útját járta. „Eljött, hogy békét hirdessen nektek, a távollévőknek, és békét a közellevőknek” – idézte Pál apostolt a szónok (Ef 2,17; katolikus fordítás). Hozzátette: az egyház ma is azt hangoztatja, hogy a béke lehetséges. A béke idejének világnapjának üzenete, hogy ki-ki a maga területén vállalja a béketeremtést, a testvériséget és a szolidaritás szolgálatát. Bízunk Jézus ígéréteiben: „*Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket*” – buzdított Cserháti Ferenc (Mt 5,9; katolikus fordítás).

„Sokszor emlegetjük, hogy szörnyű esztendő van mögöttünk – vezette be imádságát Fabiny Tamás evangélikus püspök. – Nem tudjuk, Isten mit tartogat számunkra, de bízunk, és imádkozunk azért, hogy megvalósuljon Jézus szava, amit a názáreti zsinagógában olvasott fel a tekercsből, Izajás könyvéből: örömhírt hirdetek a szegényeknek, a foglyoknak szabadulást, a vakoknak látást... »és hirdetem az Úr kegyelmének esztendejét« [Ézs 61,2]. Azért imádkozunk, hogy az előttünk álló esztendő ne »annus horribilis«, szörnyű év, hanem az Úr kegyelmének esztendeje legyen. És hogy a mi szívünkben és reményeink szerint a világban is ölelje át egymást az igazság és a béke, ahogyan a 85. zsoltár szavaival korábban imádkoztuk. Mert ahogyan a béke világnapi üzenet is mondja, igazságosság nélkül nincs béke, és béke nélkül nincs igazságosság. A kettő elválaszthatatlan.”

Fabiny Tamás végül azt kérte az Úrtól, hogy az irgalmasság cselekedeteit tudjuk megvalósítani a béke érdekében: adjunk enni az éhezőknek, fogadjuk be az idegent, látogassuk meg a beteget... és tudjuk megélni az irgalmasság lelki cselekedeteit is.

A könyörgéseket követően név szerint imádkoztak minden országért, tartományért, amelyben ma háború dúl, és gyerekek, fiatalok gyújtottak gyertyát ezeknek a sokat szenvedett területeknek a békéjéért. Az ökumenikus imádság végén pénzadományt gyűjtöttek az észak-mozambiki menekültek megsegítésére, akiket a mozambiki Szent Egyed közösség fiataljai támogatnak. Cabo Delgado tartományban 2017 óta egy fanatikus terroristacsoport tartja rettegésben az egyébként is szegénységben élő lakosságot, kétezer halottja és félmillió menekültje van már az akcióiknak.

■ THULLNER ZSUZSANNA / Forrás: Magyar Kurír

A béke világnapját VI. Pál pápa kezdeményezésére ünnepeljük minden év első napján 1968 óta. Ez a nap arra figyelmeztet, hogy az előttünk álló új esztendőben törekedjünk békében élni önmagunkkal, minden emberrel és mindennel az egész világon. (Forrás: Neumann-ház – Irodalmi Szerkesztőség)

Sokan mindenüket elvesztették

A horvátországi földrengés epicentrumában a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet munkatársai

December 29-én, ebédidőben kezdődött Magyarország déli határaitól nem messze az a – Richter-skála szerint – 6,4-es erősségű földrengés, amelynek hatását hazánkban is érezni lehetett. Az emberéleteket is követelő rengés epicentruma a horvát fővárostól, Zágrábtól mintegy ötven kilométerre délkeletre, Petrinja környékén volt, ahol már a megelőző napon, illetve azóta is voltak jelentős földmozgások. Az Ökumenikus Segélyszervezet munkatársa a helyszínen csatlakozott a károk pontos felméréséhez.

Szoros együttműködésben dolgozik az Ökumenikus Segélyszervezet Petrinja és a környező települések vezetőivel, valamint a koordinációs központokkal annak érdekében, hogy a szervezet által indított adománygyűjtésből megvalósuló segítség a lehető legjobban megfeleljen a helyi igényeknek.

A segélyszervezet munkatársának helyszíni jelentéseiből kiderül: Petrinja belvárosa gyakorlatilag teljesen lakhatatlanná vált. A folyamatos földmozgások miatt a súlyosan megrongálódott otthonok, a közösségi és szociális intézmények lakóinak el kellett hagyniuk az épületeket. Sokan autójukban, sátorban vagy ideiglenes szálláson keresnek átmeneti menedéket. Az egyik helyi idősek otthonának lakóit kaszárnyában szállásolják el, ez azonban a koronavírus-járvány miatt fokozottan veszélyes lehet a számukra. A körülményeket tovább rontja a januári hideg, esős időjárás.

Rengeteg önkéntes utazik a helyszínre, mindenki úgy segít, ahogy csak tud: van,

aki meleg ételt vagy ruhákat oszt, mások a romok elbontásában segítkeznek. A segélyszervezet munkatársának sokan arra panaszkodtak, hogy most elveszítették a kö-

zelmúltban újjáépített otthonukat és ezzel mindenüket. A kilátástalan helyzetbe került károsultak közül többen úgy vélekednek: a példátlan összefogás annak is köszönhető, hogy a nemzet korábban már megélt egy közös traumát, és akkor megtapasztalták, hogy számíthatnak egymásra.

Az első időszak humanitárius segítségnyújtása után az újjáépítés jelenti majd a fő feladatot. Ennek támogatására országos szolidaritási akciót indított az Ökumenikus Segélyszervezet: arra kéri adományozóit, hogy legalább egy, a 1353-as adományvonalra indított hívással fejezzék ki szolidaritásukat a szomszédos ország károsultjaival. Az adományvonalra indított minden hívás és SMS 250 forint felajánlást jelent, aki pedig nagyobb összeggel kíván csatlakozni az adománygyűjtéshez, az megteheti online, bankkártyás adományozással is a Segelyszervezet.hu oldalon, illetve átutalással a 11705008-20464565-ös számú számlára, a *Közlemény* rovatban „Horvátország” megjelöléssel.

A célzott gyűjtést január végéig hirdeti meg az Ökumenikus Segélyszervezet, a beérkező adományokat a földrengés következtében megrongálódott közösségi épületek rekonstrukciójának támogatására fordítja, helyszíni felmérések alapján.

Forrás: MÖS

FOTÓK: ÖKUMENIKUS SEGÉLYSZERVEZET

A MÖS részt vállal a földrengésben károsodott glinai középiskola újjáépítésében

Köztünk az irgalmas szeretet az alap

Krámer György évkezdő gondolatai

Mivel a jelenlegi helyzet nem tette lehetővé a személyes találkozást és a közös újévi kezdést, ezért Krámer György, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója levélben küldte el köszöntését a munkatársaknak. „Az a reménységem, hogy ki-ki egészségben, családdal eltöltött ünnepéssel, pihenéssel töltötte az elmúlt két hetet – írta. – Munkánk ugyanabban a rendben folytatódik, vagyis a járványhelyzet miatt bevezetett igazgatói utasítások továbbra is érvényben vannak.”

„Az év elején mindig elénk kerül az év bibliai igéje, amely most Jézus egyik mondatát idézi: »Legyetek irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas!« (Lk 6,36)

Ha becsukom a szemem, és az irgalom szóra gondolok, akkor egy meghatározó gyerekkori élményem jut eszembe. Bonyhádön éltek a nagyszüleim, akiknél minden nyarat töltöttem. Nagypám frontot megjárta ember volt. Fiatalon, 50 évesen ágyhoz, tolokocsihoz kötött lett az élete egy agyvérzés miatt. Nagymamám 16 éven keresztül gondoskodott róla. Nekünk, unokáknak mindez természetes volt. Nagypámát is csak betegségével együtt ismertem, és nagymamám sem tudom másként elképzelni, mint a folyamatos gondoskodást, kora reggeltől késő estig fáradhatatlanul a másikéért létezőt. Nagyon szerettem velük lenni. Végtelenül biztonságos volt minden. Tudtam, hogy nagymama gondoskodása végtelen.

A mindennapi életünkre inkább jellemző az irgalom hiánya vagy éppen az irgalmatlanság, a gyűlölet. Mindennapi történeteink vannak az irgalmatlanságról. Buszon, vonaton, hivatalokban vagy kórházi folyosón, közösségi oldalakon, a hírekben újra meg újra szembejönnek velünk, megsebeznek ezek a történetek. 2021 igéje azzal lelkesít, hogy nem ez a természetes. Bármennyire gyakori és elválaszthatatlan a mindennapjainktól, mégsem az irgalmatlanság, hanem éppen az odaadó irgalom a meghatározó.

Az a kiváltságunk, hogy egy olyan közösséghez tartozunk, ahol az irgalomra épül fel minden. Az irgalom az egyház önkifejezésének, megnyilvánulásának, létezésének az alapja. A legfontosabb, amit Isten magáról elmondott, megtapasztal-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

hatóvá tett nekünk Fiában, Jézusban, az éppen ez az irgalom. Az a kiváltságunk, hogy olyan közösségben lehetünk együtt, ahol az a természetes, hogy ezt az irgalmas szeretetet várhatjuk el egymástól, és ezt adhatjuk mi is a másik embernek. Persze ez nem sikerül mindig, de mindig törekedhetünk erre, és tudhatjuk, hogy ez a helyes, ez a kiindulópont.

Kezdjük el úgy együtt ezt az évet az irodán, hogy tudatosítjuk ezt magunkban. Tudatosítjuk a szavainkban, tetteinkben, egymás közti beszélgetéseinkben, a munkánk minden területén. Köztünk az irgalmas szeretet az alap. Ezt várhatjuk el egymástól, és ezt adhatjuk egymásnak.

Isten szeretetét és irgalmát tapasztaljuk meg ebben az új évben is, és így legyünk mi is szeretettel és irgalommal egymás felé!”

Forrás: Evangelikus.hu

PÜSPÖKI AJÁNLÁS AZ ÖKUMENIKUS IMAHÉTTEL KAPCSOLATBAN

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei 2021. vízkereszt ünnepén a következő nyilatkozatot adták ki.

Vízkereszt ünnepén az ünnep igéjével köszöntjük az olvasót: „...múlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság.” (1Jn 2,8b)

A mai ünnep a találkozásra szól. Messze földről érkeznek a látogatók a gyermek Jézushoz. A földkerekség görög szava, az *oikumené* mai értelmében a keresztény közösségek közeledését, együttműködését takarja. Másfél hét múlva kezdődik az ökumenikus imahét az egységért. A korunkban magától értetődő természetességgel szervezett eseménysorozat 2021-ben nem a megszokott keretek között zajlik.

A közösség megélésére a nehéz körülmények között is vágyódunk, ugyanakkor a járványügyi rendelkezések betartása is kötelező. Javasoljuk, hogy ökumenikus körben helyi szinten egyeztessenek az imaheti alkalmak megtartásának lehetőségéről, a korábbiakhoz képest talán kevesebb alkalmat tervezve. Megfontolásra ajánljuk olyan helyszínek kiválasztását, ahonnan online lehet közvetíteni az istentiszteletet. Mindenképpen kérjük a szociális távolság, a maszkviselés, a kézferőtlenítés gyakorlatának fenntartását. Közös istentiszteleteink is elmarad idén a béke jeleként a kézfogás, az énekítés. A sok gyülekezetben a szeretetvendégség keretében megélt asztalközösségről is le kell mondanunk.

Ahol a helyi gyülekezetek a kis befogadóképességű termek, a regisztrálás nehézségei, a szolgáltatók veszélyeztetett kora vagy a településen magas fertőzésszám miatt nem tartanak nyilvános alkalmat, ott is kérjük a helyi televízió segítségével az igeliturgiák megszervezését.

A nem egyszerű helyzetben a szükséges döntések meghozásához Isten igéjét hívjuk segítségül: „Íme, az Úr félelme a bölcsesség, és a rossz elkerülése az értelem.” (Jób 28,28b)

Budapest–Győr, 2021. január 6.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*
KONDOR PÉTER *püspök*
SZEMEREI JÁNOS *püspök*

Epifánia

A legrégebb Krisztus-ünnep, először Alexandriai Kelemen említi a 3. században. Ő tudósít arról, hogy néhány keresztény Alexandriában január 6-án Jézus megkeresztelkedését ünnepli. Talán mert a városban és környékén ezen a napon fontos pogány ünnepet ültek: Aion isten születését, akinek anyja szűz volt, és akinek születésekor egy csillag emelkedett fel az égbe.

Ennek a pogány istennek a születése tehát meglehetősen hasonlított Jézus születéstörténetéhez, ezért január 6-án az alexandriai keresztények Jézus születését ünnepelték, ahogyan a keleti egyházban ma is teszik. De a karácsony ünneplését 350-ben áttették [I. Gyula pápa rendelkezett így – a szerk.] december 25-re, január 6-hoz, vízkereszt ünnepéhez pedig különböző evangéliumi eseményeket rendeltek, például Jézus megkeresztelését, a kánai menyegzőn véghez vitt csodáját, megdicsőülését. A nyugati egyházban a súlypont később a három napkeleti bölcsre tevődött át, így teljesedett ki a karácsonyi ünnepekör.

Manapság különösen délnémet területeken dívik még a szokás, hogy úgynevezett csillagénekesek mennek az utcákra. A háromkirályoknak öltözött gyerekek maguk előtt egy csillagot visznek, és a házak ajtajai előtt énekelnek.

A katolikus egyház ilyenkor a szegény országokban élő gyerekek számára gyűjt pénzadományokat. A házak előtti éneklés után megszentelt krétával írják fel a C + M + B betűket a bejárati ajtó szemöldökfájára. Ez egyrészt a háromkirályok [*hagyományban rögzült*] nevére utal: Caspar, azaz Gáspár, Menyhért, Boldizsár; másfelől a latin áldás – „Christus mansionem benedicat” („Krisztus áldja meg ezt a házat”) – rövidítése is.

A korábban egy napra összesűritett tartalmakat végül fokozatosan elosztották a vízkereszt utáni időszakra, január 6. és hamvazószerda között különböző időpontokban emlékeznek meg Jézus életének ezen eseményeiről. Az *epifánia* egyébként görög eredetű szó [*epiphaneia*]; jelentése „megjelenés, megmutatkozás”.

■ JÖRG FENSKÉ

Forrás: Nordelbien.de

Fordítás: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Tisztújítás református testvéregyházunkban

A Magyarországi Református Egyház életében 2020 a tisztújítás éve volt. Az esztendő végére mind a négy egyházkerületben eredményesen lezajlottak a választások a különböző egyházkormányzati szinteken.

Miután testvéregyházunk törvényeinek értelmében a püspöki tisztség sem tölthető be három ciklusnál hosszabb ideig, a Dunamelléki és a Tiszáninneni Egyházkerület eddigi lelkes vezetője (Bogárdi Szabó István, illetve Csomós József) már nem volt újra jelölhető. A Dunántúlon és a Tiszántúlon azonban az elkövetkezendő hat esztendőben is a korábbi püspök (Steinbach József, illetve Fekete Károly) folytatja a szolgálatát.

Bár a járványhelyzetre tekintettel a püspökszentelő ünnepi istentiszteleteket majd talán tavasszal fogják megtartani, a miskolci székhelyű Tiszáninneni Református Egyházkerületben – Pásztor Dániel püspök és Molnár Pál főgondnok személyében – már január 9-én átvette hivatalát az új elnökség. A Dunamelléki Egyházkerület megválasztott elnökségét – Balog Zoltán püspököt és Veres Sándor főgondnokot – január 25-én iktatják be Budapesten.

A dunántúli választási bizottság november 11-én számolta meg Pápán a tisztújításra beérkezett voksokat: a kétszáznegyven érvényes szavazatból kétszázharminckilenc támogatta Steinbach József harmadik püspöki ciklusának megkezdését. A főgondnoki tisztségre – Gyimóthy Géza „ellenében” – dr. Nemes Pál kapott többségi (száznolcvanegy) szavazatot, így Huszár Pált ő váltja ebben a szolgálatban.

A Tiszántúlon az a dr. Adorján Gusztáv töltötte be 2015 óta az egyházkerület főgondnoki tisztségét, aki múlt év októberében – a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház főigazgató főorvosaként „harcolva a frontvonalban” – lett áldozata a koronavírus-fertőzésnek. Helyére Molnár János berekfürdői polgármestert, a református egyház ottani konferencia-központjának vezetőjét jelöl-

ték és választották meg, éppoly egyöntetű támogatással, mint a Debrecenben – püspökként – második hivatali idejét kezdő

Fekete Károlyt.

A Tiszáninneni Egyházkerületben két jelölt volt a főgondnoki tisztségre is: Csernaburczky Ferenc borsodi egyházmegyei gondnok százharminchétfő szavazatot, míg dr. Molnár Pál világi főjegyző százötvenhat szavazatot kapott a presbitériumoktól, így Ábrám

Tibor leköszönő elnöktárs utódja is Molnár vezetéknevű főgondnok lesz. (A kétszázöt szavazatot kapott Pásztor Dániel mellett ebben az egyházkerületben a másik püspökjelölt dr. Varga István tiszaujvárosi lelkész volt.)

Püspöki és főgondnoki tisztségre is ketős volt a jelölés a Dunamelléki Református Egyházkerületben. A két püspökjelölt közül Balla Péter, a Károli Gáspár Református Egyetem korábbi rektora kilencvenkilenc szavazatot kapott a presbitériumoktól, míg Balog Zoltán korábbi emberierőforrás-miniszter, a Budapesti Német Ajkú Református Egyházközség lelképásztora kétszáz szavazatot. Az egyházkerület főgondnoki tisztére a hivatalban lévő Veres Sándort, valamint Kovács Levente egyetemi tanárt, a Magyar Bankszövetség főttnkárát jelölték. (Veres Sándor a szavazatok hatvanhét százalékát kitevő támogatottsággal folytathatja főgondnoki szolgálatát.)

Az új vezetőség egyházmegyei, majd egyházkerületi közgyűlések az idei év első heteiben választják meg egyéb tisztségviselőiket, végül – vélhetően február közepén – összeül az új összetételű zsinat is. Ennek lelkes elnökét a négy egyházkerület püspökei közül választja meg titkos szavazással a száztágyú testület, világi elnökét pedig a négy főgondnok közül. Megbízásuk szintén hat évre szól.

EvÉlet-összeállítás

Vízkeresztől feltámadás ünnepéig

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület 2021. évi adománygyűjtése

Idén éppen tizedik alkalommal hirdeti meg adománygyűjtő akcióját az Evangélikus Külmisziói Egyesület. A vízkeresztől húsvétig tartó időszakban ezáltal is szeretnék ráirányítani a figyelmet erre a viszonylag ritkán előtérbe kerülő szolgálati területre. A 2021. esztendő adománygyűjtésének támogatója Bernard Mahanga Okoni, aki a kenyai főváros egyik evangélikus gyülekezetének tevékeny tagja. Az ifjúsági vezető sorsa egyúttal az EKME Nairobi nyomornegyedeiben végzett szolgálatának egyik „sikertörténete”.

Bernard, akit mindenki csak a becenevén, Mambónak szólít (*képünkön*), tavaly februárban már segítőnek érkezett az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) Kenyában megszervezett egészségügyi táborába. Életének megpróbáltatásairól itt beszélt e sorok írójának.

Gyermekkorában testvéreivel egy vidéki kisváros, Eldoret nyomornegyedében tengődött. Apjuk kiskorukban elhagyta őket, így teljes mértékben édesanyjukra hárult a család eltartása. Az asszony *changaa*t árult, erjesztéssel és lepárlással házilag készített alkoholos italt, amelybe az erősség fokozása érdekében gyakran vegyi anyagokat is öntenek, például akkumulátorsavat. A *changaa* árusítását a törvény egészen 2010-ig szigorúan tiltotta. Így amikor a rendőrök tetten érték Mambo édesanyját, letartóztatták és bebörtönözték.

A gyerekek éveken át az utcán éltek, Mambo nap mint nap a szemétnel kutatót élelem után, hogy azután megoszthassa öt kisebb testvéreivel. Szörnyű idők voltak ezek, de azzal sem értek véget, hogy anyuk kiszabadult. Merthogy az asszony ott folytatta, ahol abbahagyta: ismét *changaa* árusításába fogott, a vendégek hozzájuk jártak a „bögrecsárdájukba”. Az üzlet ugyan fellendült, mert anyuk az alkohol mellé néhány barátságos szót is „mért”, ezt azonban a többi, szintén *changaa* árusításából élő szomszéd nem nézte jó szemmel. A nyomornegyedekben kegyetlen harc folyik a megélhetésért, a túlélésért. Egy nap olcsó pénzért bérelt gyilkosok jelentek meg a házuknál, és kivégezték Mambo édesanyját. Ekkor döntött úgy a fiatalember, hogy elhagyja Eldoretet, és a fővárosba költözik.

Nairobiban időnként kapott alkalmi munkát az építőiparban. De ami számára ennél is fontosabbnak – sorsfordítónak – bizonyult, hogy a főváros Kawangware negyedében rátalált az evangélikus gyü-

lekezetre. Ott pedig találkozott az akkor Kenyában dolgozó Bálintné Kis Beátával, aki az EKME önkéntes munkatársaként

sokat kell cipekednie, emelnie. Az EKME idén tehát az ő operációjának támogatójára hirdeti meg adománygyűjtő akcióját.

Kérdezhetné az olvasó, hogy egy ilyen karitatív cselekedetnek mi köze van a misszióhoz. Ez inkább diakóniai szolgálatnak tűnik, semmint az evangéliumterjesztés ránk bízott küldetésének. Csakhogy e kétfajta szolgálat együtt kell, hogy járjon!

És hát ne feledjük, Mambo nyomorból való kiségitése nem végállomása volt

Mambo a nyomornegyedben

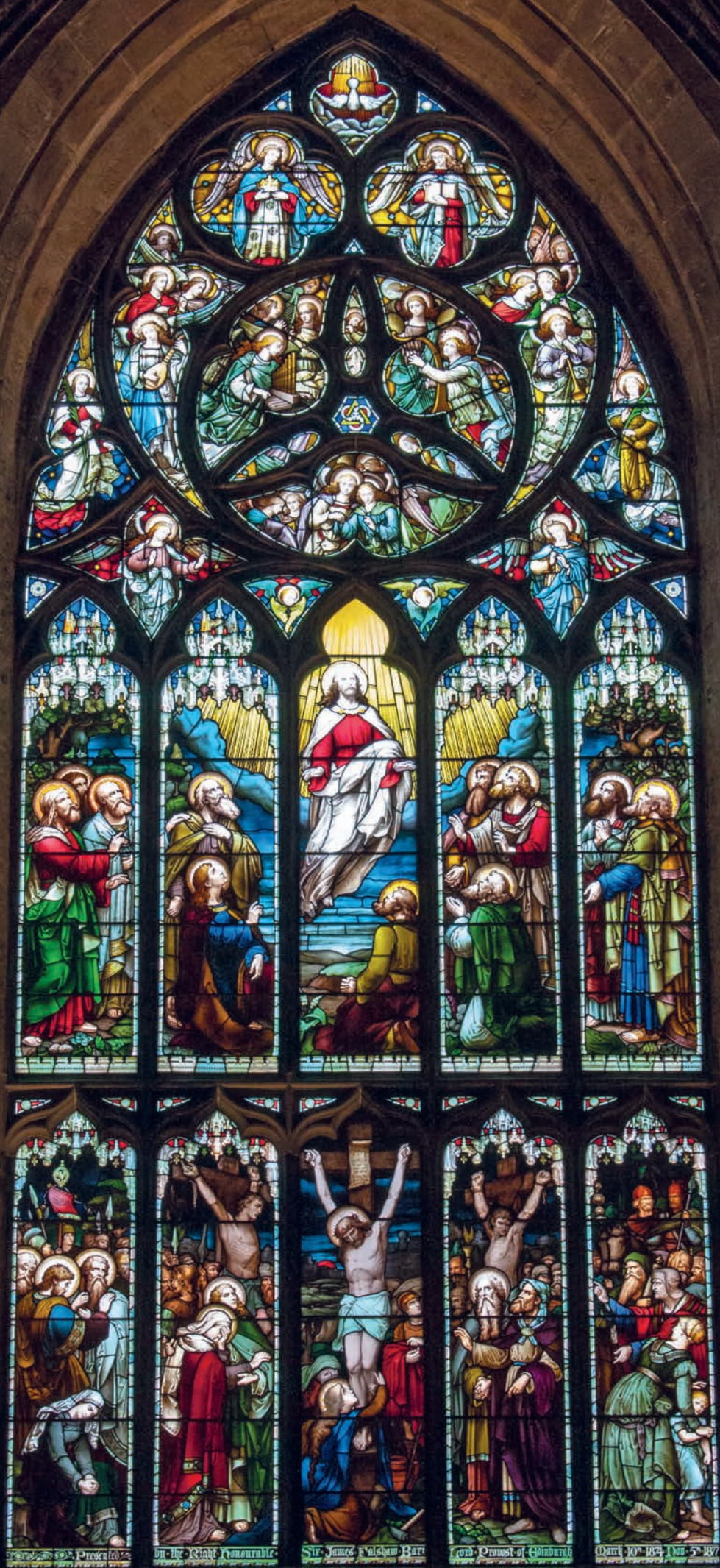
pártfogásába vette: Mambo huszonhárom évesen iskolapadba ülhetett, tanulmányairól végbizonyítványt szerezhetett. E papír birtokában már lehetősége nyílik arra, hogy igazi szakmát szerezzen. Hamarosan el is kezdte a jellegzetes helyi tömegközlekedési eszközök, a *matatuk* vezetéséhez szükséges buszvezetői tanfolyamot. Ám előtte még vár rá egy műtét. Az egészségügyi táborban ugyanis kiderült, hogy hasfali sérve miatt operációra szorul. A műtét elvégzése azért is sürgető, mert Mambo jelenleg még olyan helyen dolgozik, ahol

az életét megújító útnak! A fiatalember rendkívül hálás azért, hogy a keresztény közösségben őt (is) támogató testvérekre lelhetett, de – és ezt már ő maga hangsúlyozta beszélgetésünk során – élete legnagyobb ajándékának azt tartja, hogy Krisztusra találhatott, hogy Isten gyermekeként tudhatja magát. Legkedvesebb igeverseként ezt jelölte meg: „Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok, és az Isten Lelke bennetek lakik?” (1Kor 3,16)

■ B. PINTÉR MÁRTA,
az EKME lelkes elnöke

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület szolgálatát az OTP Banknál vezetett, 11711034-20804538 számú számlára való átutalással vagy csekkes befizetéssel lehet támogatni. A vízkeresztől húsvétig tartó akciót támogató céladományok esetében ezt a szándékot „Mambo” megjelöléssel kérjük feltüntetni a Közlemény rovatban. Elérhetőség: ekme@lutheran.hu; Honlap: Kulmisszio.hu.

Presented by the Right Honourable Sir James Colshaw Bart Lord Provost of Edinburgh Quire 10th 1874 Nov. 5th 1877

Cselovszky Ferenc *esperes*
Pesti Evangélikus Egyházmegye

Belülről látni

„Mondjon legalább egy érvet, ami amellet szól, hogy megéri!” – biztatott barátságosan az anyuka, miközben kamasz lánya azzal a bujkáló mosollyal az arcán figyelte a – minden bizonnyal kipirult – homlokomon legördülő kövér izzadságcseppet, mint amellyel a professzor figyeli a szigorlatozó diák vergődését, aki végső tartalékait mozgósítja a hön áhított elégséges megszerzéséért.

Őszintén megvallva kicsit így is éreztem magam. A tét ugyanis nem volt csekély. Hiszen a családban már megfogalmazódott a gondolat, hogy ideje volna a kislánynak konfirmálnia, viszont azok az idők elmúltak már, amikor az ilyesmit csak úgy „felülről” el lehetett dönteni. Ennek az elhatározásnak magában a gyermekben kellett – volna – megszületnie, aki érthető módon a konfirmációi előkészítők heti rendszerességű alkalmaira úgy tekintett, mint egy pluszterhet jelentő elfoglaltságra a sportos, nyelvi és zenei különórák már így is hosszúra nyúló sorában. Így fogalmazódott meg a kívánság, hogy a döntés megkönnyítése érdekében hangozzon el néhány azok közül az érvek közül, amelyek amellet szólnak, hogy a ráfordított idő és erőbefektetés „megéri”.

Lelkem mélyén – bevallom – meg tudom érteni a kislányt. Hiszen amikor körbepillant a felnőttek világában, bizonyára ő is számtalan helyen találkozik ezzel a kérdéssel: „Megéri?” Megéri valamire időt, pénzt, figyelmet fordítani? Megéri egy közösséghez tartozni? Megéri elvek mellett elköteleződni és kitartani? Megéri szólni, vagy inkább hallgatni éri meg? Megéri egy-egy ügy mellé odaállni, azért áldozatot vállalni? Megéri valamihez ragaszkodni, vagy inkább bizonyos dolgokat elenged-

ni éri meg? Az e kérdésekre adott válaszok alapvetően meghatározóak döntéseink és egész életünk tekintetében. Miért is ne tenné hát fel ő is a kérdést: megéri az embernek Istent keresni?

Az utóbbi – könnyűnek éppen nem nevezhető – időszakban valamiért gyakran eszembe jut az a beszélgetés, ezzel a bennem azóta is visszhangzó kérés-sel: „Mondjon legalább egy érvet, ami amellet szól, hogy megéri...” A választ keresve Dsida Jenő *Templomablak* című versének sorai villannak fel bennem:

*Kik csak az uccán
járnak-kelnek
szépséget rajta
nem igen lelnek,
kiváncsi szemmel
rá nem tapadnak:
csak egy karika,
szürke karika,
ólomkarika,
vén templomablak.*

[...]

*De ki belép
a tág, iromba,
boltozatos,
hűvös templomba
s belülről pillant
ablakára,
megdöbben áll,
megkövülten áll,
elbűvölten áll: –
Nézz a csodára!*

Belülről látni... Igen, talán legtömörebben ebben a két szóban foglalható össze a „titkok titka”. És ha ma újra megkérdeznének, talán én is így próbálnám megfogalmazni azt, miért is éri meg. Hogy az

odaszánt idő, figyelem, az Isten-keresés során megtett út, a Szentírás olvasásával töltött percek valahogy segítsenek beljebb és beljebb jutni. Hogy amikor kimondjuk ezt a szót: „Isten”, egyszer csak ne úgy hasson ránk, mint az utcáról megbámult szürke, vén templomablak, hanem elbűvöljön a „színek zengése, a fények zúgása” s e név belülről felismert csodája.

A közelmúltban, ádvent második vasárnapján kilencvenévesen elhunyt édesapámra gondolok. Évek teltek el azóta, amikor még képes volt akár egyetlen lépést is a saját lábán megtenni. Ápolói előtt már kénytelen volt levetkőzni minden szégyenérzetet. Szavai gyakran árulkodtak arról, hogy gondolataiban már sajátos módon ölelkezik a képzelet és a valóság. A világ, amely körülvette, jobbára szobája négy fala közé szűkült. De amikor ebben az emberileg oly szorongató helyzetben kimondta e mondatot: „Jó lesz hazamenni a mennyei Atyához”, amikor egy-egy úrvacsora alkalmával ezt harsogta: „Irgalmasan hozzád száll ma...”, és amikor az esti imádságnál ehhez a részhez ért, a szavakat jól megnyomva: „...legyen meg a te akaratod...” – akkor az arca különös fényel ragyogott. Ezt adta neki a belülről látás. Amely „magasba ragad, / a mennybe ragad / lángtűnemény / és tűzkáprázat”.

Aligha tudnék többet kívánni egy úttára épp csak elinduló, erőt gyűjtő fiatalnak vagy egy élete derekán szorongató nehézségekkel szembekerülő embertársamnak, mint hogy megkapja e belülről látás áldott ajándékát.

Megéri hát erre vágnunk és ezért imádkozunk: „Áldja meg az Úr, / áldja meg az Úr / a belülről látók / fényességét!” ■

Jó a szeretteimmal együtt készülni

Az íróasztalnál: Kovács Áron Deák téri lelkész

Újronnan induló sorozatunkban lelkészekkel találkoznak olvasóink, mégpedig „háttér munka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Kovács Áronnal, a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség hitoktatásért, valamint gyermek- és ifjúsági munkáért felelős másodlelkészével a lelkészi hivatalban, íróasztala mellett beszélgettünk az istentiszteletre készülés egy-két műhelytitkáról.

Családi fényképek. „Jó a szeretteimmal együtt készülni” – mondja. Nemcsak a hivatalban, hanem az otthoni íróasztalánál is születnek prédikációk. „Otthon egy ötéves gyermek társasága egyszerre jelent kihívást és inspirációt a textusban való elmélyedéshez – teszi hozzá. – Itt, a hivatalban is jó, ha a fiam és a feleségem visszamosolyognak rám, még ha fényképekről is.”

Kávészésze. „Az embernek szüksége van az energiára” – vallja be. Mint mondja, sokszor megcsinálja, hogy éjszaka van, mire végez az igehirdetés szövegével. „Egyébként is szeretem a kávét, de készülés közben kimondottan élénkítő a hatása. A finom kávé mindenképpen segíti a prédikátor életét.”

Biblia magyarázó jegyzetekkel. „2018-ban, amikor a Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség gyülekezetétől mint ottani másodlelkész elkészítettem, többek között ezt a Bibliát kaptam ajándékba” – mutatja, hozzátéve: jó érzés úgy készülni, hogy közben az ottani közösségre is emlékezik.

Lelkipásztor és kommentárok. A lelkész számára elengedhetetlen kellékei az igehirdetésre való előkészületnek a sakkönyvek és a *Lelkipásztor* evangélikus lelkészi szakfolyóirat. Ezenkívül az interneten is szokott további szakirodalmat olvasni.

Családi akvarell. „Egy kedves barátunk készítette Marci fiam keresztelőjére. Úgy éreztem, hogy a hangulata miatt is ez az íróasztalomra való.” Kovács Áron azt is felidéz, hogy a kép alkotójának az esküvőjén ő szolgált, így a kép nemcsak a családot, a barátságot, hanem a lelkészi szolgálatot is felidéz a számára. Becsesek számára az ajándékok: „Szeretem az apró műtűröket, amik valakire vagy valakikre emlékeztetnek. A személyes tárgyak fontosak számomra. A készülés minőségén bár nem változtatnak, de a hangulatán mindenképpen.”

Telefon. „Készülés közben is fontos számomra, hogy meglegyen a kapcsolat lehetősége a családommal.” Több olyan helyen is szolgált – mondja –, ahol a sekrestyében is volt telefon. „Kicsit olyan ez, mint a forródrót. Bármilyen előre nem látható is történhet, ami miatt jó lenne az előre egyeztetett menetrendet módosítani. Így mód van például a kántorral egyeztetni.”

Jegyzetlapok. Kovács Áron azzal kezdi a készülést, hogy két papírlapot félbehajt, és felírja a textust. Az egyik lapra vázlatokat ír, a másikra pedig átvezeti a végleges szöveget. Minden prédikációjának címet is ad.

Számítógép. „A prédikációimat nagyon ritkán írom számítógépbe, inkább akkor jegyzetek oda, ha egy mondatnak szó szerint kell majd elhangoznia a szószékről. A teljesen leírt és

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

felolvasott szöveg, úgy érzem, megköt, kevés interaktivitásra van ilyen módon lehetőségem. Inkább alaposan kidolgozott vázlatból szoktam prédikálni, amiben a fő csomópontokat jelölöm ki magamnak – tudjuk meg. – A szóról szóra leírt prédikáció az én esetemben bár nyelviileg kimunkáltabb, de úgy látom, hogy a papír növeli a távolságot a gyülekezet és köztem. A vázlatomban ezért egy-egy kérdéskört jelző szavak, mondatok szerepelnek. Így könnyebb igazodnom az aktuális helyzethez, az éppen akkor jelen lévőkhöz.”

■ G. Á.

Protestáns család érkezett a Deák téri múzeumba

Első látásra kevésbé tűnik érdekfeszítőnek a hír, hiszen egy múzeum elsősorban azért van, hogy látogatókat fogadjon, állandó és időszaki tárlatokon mutassa be a nagyközönségnek azt a kollekciót, amelynek megőrzésére és gyarapítására létrehozták. Természetesen a budapesti Deák téri Evangélikus Országos Múzeumot is sokan látogatják meg egyénileg és csoportosan, akár családosan is, egyházunk tagjai és kívülállók egyaránt. A szóban forgó család érkezése azonban rendkívüli, ezért tudósítok róla.

A koronavírus-járvány első és második hulláma között nyitva tartó múzeumot két alkalommal is felkereste egy idősebb, már nyugdíjas úr. Második látogatása után munkatársaimmal üzent nekem: egy festményt szeretne intézményünknek ajándékozni. Hála Istennek, többször is előfordult már hasonló: valakit megérintett az állandó kiállítás üzenete, tartalma, és féltve őrzött családi örökségéből egyháznak szeretett volna adományozni valamit. Ő azonban arra hivatkozott: minden alkalommal olyan kedvesen, akkora szeretettel fogadták a múzeumba belépve, hogy ezért határozta el, gazdag gyűjteményének egyik féltve őrzött kincsét ajándékozta nekünk – egy régi festményt.

Mint megtudtuk, az adományozó Tübingiából származó evangélikus ősei – a Ledererek – először Nagyváradon telepedtek le, kovácsmesterként működtek magas művészi színvonalon. Később a több lehetőséget nyújtó Budapestre költöztek, és faszobrászattal, képeretkészítéssel foglalkoztak. Adományozónk apjának, id. Lederer Lajosnak az utolsó jelentős munkája az Astoria Szálló belső berendezésének elkészítése volt. Az első világháború utáni gazdasági válság miatt azonban a család a Nógrád megyei Balassagyarmatra került. A kép adományozója, ifj. Lederer Lajos az 1942–1943-as tanévben ott, az evangélikus iskolában kezdte meg tanulmányait, és máig szeretettel emlékezik tanítónőjére, Jeszenszky Margitra, Bérczes Lajos iskolaigazgatóra és Szabó József püspökre.

Ifj. Lederer Lajos a járási építési vállalatnál, majd az Országos Múemléki Felügyelőségen dolgozott. Fiatalkora óta szenvedélyesen gyűjtötte a műtárgyakat, és sokat tanult munkahelyének akkori vezetőitől, Gerő Lászlótól, Dercsényi Dezsőtől, Voit Páltól, Borsos Bélától és másoktól. Dolgozott a várpalotai vár rekonst-

HOLLANDI FESTŐ: PROTESTÁNS POLGÁRCSALÁD (17. SZÁZAD KÖZÉPE)

rukcióján, a budai vár és az esztergomi bazilika háborúban megsérült épületeinek részleges rendbehozatalán. Munkája révén sokat utazhatott, széles körben gyarapíthatta ismereteit világszerte. Barátjával, az azóta elhunyt Pollák Imrével jelentős kollekciót hoztak létre, amely mára Magyarország egyik nyilvántartott nagy magángyűjteménye. Az Evangélikus Országos Múzeumban járva megsejmelte az állandó kiállítást, és adományával szeretett volna hozzájárulni a gyűjtemény gazdagításához.

A nagy méretű, fekvő téglalap alakú festmény Németalföldön készült valamikor a 17. század közepén. Az egyelőre ismeretlen festő által készített kép protestáns családot ábrázol korabeli öltözetben, semleges háttér előtt. Az apa a mellette álló asztalon lévő nyitott Biblián tartja jobb kezét, baljával pedig a széken ülő, öleiben kislányát tartó felesége felé mutat. A kép jobb alsó sarkában a nagyobbacska leánytestvér áll, kalappal a kezében. A jobb felső sarokban őket biztató, lendületesen előremutató angyal látható. A festmény minden szereplője „kinéz” a képből a szemlélő felé. Az egyértelműen programképként készült alkotás a Biblia útmutatása alapján vezetett családot helyezi a középpontba, annak népszerűsítését szolgálja.

■ HARMATI BÉLA LÁSZLÓ

A szerző az Evangélikus Országos Múzeum vezetője

Jézus és a szív tisztaságának fontossága

Kalandozás az Újszövetség kutatásának világában

Ki volt valójában Jézus? Megismerhető-e a „Názáreti” csak az evangéliumokból? Miért ment időnként szembe a zsidó hagyományokkal az amúgy „Tóra-hű” Jézus? Ezekre és hasonlóan izgalmas kérdésekre keresik a választ azok, akik a történeti Jézus-kutatásba ássák bele magukat. A 18. század utolsó harmadában kibontakozott megközelítés mára már az úgynevezett harmadik szakasznál tart, régen túllépve a teológia határain. Magyarországon e kutatási terület egyik képviselője dr. Cserhádi Márta, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének docense.

– Ha a názáreti Jézusról az utóbbi évtizedekben megjelent kiadványokat vesszük sorra, láthatjuk, mennyire nem lankad az érdeklődés a téma iránt. A teológiai gondolkodást ráadásul más tudományágak felfedezései is befolyásolják, alakítják. Ezek sorában találjuk a történeti kutatás eredményeit is. De mit jelent ez esetben az, hogy „történeti”?

– A történeti kutatás igyekszik behelyezni az adott bibliai szöveget annak eredeti történeti kontextusába. Ha ugyanis eltekintünk az eredeti környezetől, akkor óhatatlanul a mi saját korunkba helyezük a szöveget, nem törődve az a távolsággal, amely a mi világunkat a több ezer évvel ezelőtti világtól elválasztja. Olvasatunk tehát *anakronisztikus* lesz, azaz a történetbe belevetítjük a saját korunk elképzeléseit, így pedig eltakarjuk Jézus eredeti szándékait. A hagyományos történetkritikai módszer egyik folytatása a történeti kutatás, amely során a bibliai szövegeket társadalomtudományos módszerekkel vizsgálják.

– Mennyiben hozott, illetve hoz ez újat a korábbi kutatásokhoz képest?

– A társadalomtudományos megközelítés megkísérli rekonstruálni azt az életvilágot, amelyben a történetek szereplői, illetve azok lejegyzői éltek. Arra kíváncsi, melyek voltak például a kora-

beli társadalom alapértékei, milyen célok mozgatták az akkori embereket, milyen szerepek szerint alakult az akkori családi élet, hogyan épült fel a társadalom szerkezete, hogyan működött a gazdaság, az adórendszer, milyen tisztasági szabályok szerint rendeződött a vallási és a mindennapi élet.

”

A gyerekkorunkban megismert Jézus-kép is nagyon sok emberi gondolattal fűszerezett, amelyeket jó, ha felnőttkorunkra „kinövünk”

– Melyek a társadalomtudományos megközelítés során alkalmazott módszerek?

– Több tudományból is „vesz kölcsön” módszereket ez az irányzat. Segítségül hívja a szociológiát, amely a társadalom működését kutatja, a szociálpszichológi-

át, amely a közösségek lélektani folyamataival foglalkozik, és a kulturális antropológiát, amely az embert az őt körülvevő kultúrával együtt vizsgálja. Témánk szempontjából a leggyümölcsözőbb a mediterrán térség, tehát nagyjából az ókori Római Birodalom romjain felépült kultúrák vizsgálata, amelyből – kellő óvatossággal – következtetéseket lehet levonni a Jézus és az első kereszténység korabeli társadalom működésére nézve.

– Az ön kutatásainak is ez utóbbi áll a fókuszában.

– Igen, elsősorban az 1. századi mediterrán Palesztina világával foglalkozom, ezen belül a történeti Jézus alakjával.

– Mindenkinek, aki vallásos családban nőtt fel, vagy járt hittanórára, már gyerekkorában kialakult egy Jézus-kép, ez azonban az idők során változik. Nem kell attól félni, hogy a tudományos módszerekkel kikutatott, emberi gondolatokkal „fűszerezett” felfedezések kiábrándítóak lehetnek az „átlagos” hívők számára?

– A gyerekkorunkban megismert Jézus-kép is nagyon sok emberi gondolattal fűszerezett, amelyeket jó, ha felnőttkorunkra „kinövünk”. Ilyen emberi – már az ókorban megjelent – gondolat például az, hogy Jézus valójában csak látszólag volt ember, a lényeg egyedül isteni. Ez a

korai egyház által eretnokségként elítélt tévtanítás, a *doketizmus* máig nagyon sok ember gondolkodását meghatározza. Az általam említett tudományos módszerek, amelyek Jézus konkrét, emberi világát helyezik előtérbe, segíthetnek abban, hogy az ember ezt a Jézusnak kizárólag az istenségére koncentráló gyakorlati doketizmust felül tudja vizsgálni. Egy másik, felülvizsgálatra szoruló, magunkkal hozott tévedés lehet az, hogy Jézus élesen szemben állt korának zsidósággal. A történeti kutatás azonban felszínre hozza a „zsidó Jézust”, aki saját vallásának és kultúrájának gyermeke volt, és akít nem érthetünk meg gyökereinek az ismerete nélkül.

– A saját, személyes Jézus-képét, hitéletét mennyire változtatta meg az ön mögött álló kutatási tapasztalat?

– Kutatás közben nekem is sok szempontból felül kellett írnom a gyermekkoromból hozott Jézus-képet, a szőke, kék szemű, ábrándos tekintetű Jézusét. Ez magával hozta, hogy át kellett élnem az újonnan megismert Jézus „másságát”, de minél többet foglalkoztam vele, annál inkább megtanultam megbecsülni ezt az idegenebb, ugyanakkor sokkal összetettebb és izgalmasabb Jézus-képet.

– Nemcsak magyarul, hanem angolul is rendszeresen publikál, így a külföldi szakirodalomban, mások kutatási eredményeiben is otthonosan mozog. Van olyan, amire azt mondja: ez saját felfedezés?

– A doktori dolgozatomban, amelyet a 2000-es évek elején védtem meg az angliai Durhamben, az általában vett történettudomány egyes kritériumait és szabályait alkalmaztam a Biblia kutatására. Abból indultam ugyanis ki, hogy ha a bibliatudósok igényt tartanak arra, hogy ne csak teológusként tekintsenek rájuk, hanem történészként is, akkor az ő történeti rekonstrukciójukra is ugyanazon szabályok kell, hogy vonatkozzanak, mint más történészekére. Elképzelhető, hogy más is felállított ilyen kritériumrendszert, de én még nem talákoztam vele.

– Többször foglalkozik tanulmányában a zsidó vallási tisztaság kérdésével, illetve Jézus határátlépésnek számító megnyilvánulásaival. Ha egyet ki kellene emelni, mit emelne ki a Názáreti határátlépései közül?

– Előjáróban azt szeretném hangsúlyozni, hogy Jézus nem általában a zsidó vallással állt szemben, hanem annak az ő korában bizonyos csoportokra jellemző torzulásaival. Például sohasem vitatta, hogy a szombatot meg kell tartani, legfeljebb azon tevékenységek körét tágitotta ki, amelyek „beleférnek” a szombat megtartásába: ilyen a jó cselekvésének lehetősége. Arról sincs szó, hogy Jézus eltörölte volna a zsidó tisztasági szabályokat, legfeljebb relativizálta őket, felhívva a figyelmet a szív tisztaságának fontosságára. Ahol viszont radikálisan újat hozott, az a tisztátalanokkal, kitaláltakkal, bűnösökkel való asztalközösség vállalása volt. Az a tanácsa, hogy az ember ne a hozzá hasonlókat vagy a rokonait hívja meg, hanem a „szegényeket, nyomorékokat, sántákat, vakokat” [Lk 14,13], világosan szembehelyezkedik mind saját korának a kulturális szabályaival, mind a mi korunkéival. Nem azt mondja, hogy adakozzunk, segítsük a nehezebb sorsúakat, hanem arra szólít fel, hogy ülünk le velük egy asztalhoz.

– Az ön édesapja, Cserhádi Sándor evangélikus lelkész 1983-tól 2004-ig, nyugdíjba vonulásáig az Evangélikus Teológiai Akadémián, 1998 óta használatos nevén Evangélikus Hittudományi Egyetemen az Újszövetségi Tanszék tanára, tanszékvezetője volt. Emellett számos teológiai témájú kötetet is jegyzett szerzőként. Mekkora szerepe volt mindennek abban, hogy a lánya is elkezdett behatóbban foglalkozni az Újszövetséggel?

– Édesapám példája nem is annyira a szavain keresztül hatott rám, hanem annak a tapasztalatnak a révén, hogy azt láttam, milyen lelkesedéssel és örömmel töltötte el az Újszövetséggel való foglalkozás. Azt a felismerést közvetítette, hogy a Biblia kutatása olyan foglalatosság, amelynek sohasem lehet a végére érni. Ez motivált, amikor az eredeti bölcsész mivoltomat – angol–magyar–finn szakos voltam a szegedi tudományegyetemen – felcseréltem a Bibliának és világának a tanulmányozásával.

■ BODA ZSUZSA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Cserhádi Márta (balról a második) James Barr *Fundamentalizmus* című könyvének bemutatóján

Egy nemesen érző emberbarát

Cházár András emlékezete

„Ki volt Cházár András? – akit elfeledtek honfitársai, bár valamikor, régen még az idegenben is hire volt nevének. [...] Tudós, páratlan hazafi, nemesen érző emberbarát, nagy nemzetgazdász, korát meghaladó politikai és társadalmi eszmék hirdetője volt.” A Váci Királyi Magyar Siketnémaintézet megálmodójáról 1902-ben megjelent életrajzban olvashatjuk az idézett sorokat. Kétszázöt évvel ezelőtt, 1816. január 28-án halt meg a nemes, ám szegény evangélikus családból származó ügyvéd, táblabíró, megyei főjegyző, az elesettek, fogyatékosok szószólója.

Jólészen (ma Szlovákia, Jovice), az egykori Gömör vármegyében, Rozsnyó közelében kapott nemesi telket II. Mátyás magyar királytól 1610-ben Cházár Gergely (a név kiejtése: császár), a későbbi intézetalapító szépapja Krasznahorka várának „megőrzése s talán megvédése körül kifejtett hűségéért” – írja az említett életrajz. A későbbi leszármazott, Cházár András 1745-ben – a pontos dátum vitatott – született ebbe az akkor már erősen elszegényedett nemesi családba. Az evangélikus szülők gyermekét a szomszédos Berzété katolikus templomában keresztelték, mivel Jólészen nem volt templom, Rozsnyón pedig abban az időben a protestánsoknak nem engedték, hogy gyakorolják a hitüket.

JOGI SZAKÉRTELEM, JÓ SZÍV

Az apja után András keresztnévet kapott másodszületett Cházár fiú az alsóbb iskolák után Eperjesen, Pozsonyban, Késmárkon folytatta tanulmányait, jogásznak készült. Szorgalmáról, kitartásáról, példás előmeneteléről mindenütt híres, a tanulmányokban mindig első volt.

A nélkülözést azonban hamar meg kellett szoknia. Fennmaradt egy levél tízéves korából, amelyet József bátyjával a szüleinek írtak. Ebben a Dobsinán tanuló fiúk alázatosan arra kérik szüleiket, hogy ne késsenek az „eledel” küldésével, mert az élelmük – ahogy írták – „anyira megfogyatkozott, hogy keves idő alatt böjtölni kényzeritetünk”.

A későbbiekben az ifjú jogászhallgató az elméletben megszerzett tudásához

gyakorlati ismereteket is igyekezett szerezzni. Ezért először egy pozsonyi, majd egy neves győri ügyvéd irodájában volt gyakornok. 1767. október 8-án tette le az ügyvédi esküt. Bár ekkor már nyithatót volna saját praxist, nem érezte magát elég felkészültnek, így további három évet „járulnokként” töltött el híres ügyvédek mellett.

1773 novemberében érezte magát készen arra, hogy Rozsnyón szállást béreljen, és ügyvédi irodát nyisson. Gácsér József a korábban idézett, *Jólészi Cházár András életrajza és a siketnémák váci országos királyi intézetének keletkezése* című kötetében ekként fogalmaz: „Mint ügyvédnek nagy tudásáért és gyakorlati ügyességéért hamar híre kelt, s fiatal koradacára annyi munkája volt, hogy eleinte négy, később hat patvaristával dolgozott. Ő vitte az előkelőbb családok, városok és uradalmak nevezetesebb és bonyolódottabb pöreit, melyeket a legtöbb esetben megnyert. Éleslátásával a legszövevényesebb bonyodalmakban felfedezte az igazságot; remek szónoklataival, melyekben a tudományok összes ágaiban való jártasságát mutogatta, bámulatba ejtette az ítélőbírákat éppen úgy, mint az ellenfél képviselőjét, kit okoskodásával, érveivel lefegyverzett.”

Szakértelme mellett jó szívének is hamar híre ment. Erről ezt olvashatjuk: „Már mint ügyvéd többszörösen kimutatta az elhagyatottak iránt érzett nagy jóindulatát. Jövedelmező nagy pöreit mellett a szegényeknek igazait egészen díjtalanul, éppen olyan lelkiismeretesen és hévvel

védelmelte, mint azokat, melyek anyagi jólétének forrásai voltak.”

A hamar jómódúvá vált ügyvéd másként is tanújelét adta a szegények iránt viselt felelősségének. Gömörben korábban nem ismerték a burgonyát (ahogy Rozsnyó környékén mondták: a grulyát). „Természetesen nehéz volt a néppel kenyérbőségben megkedveltetni az új növény. Ezért Cházár András elvermeltette a természetett burgonyát, s mikor télvíz idején itt is, ott is bekopogtatott a pór-nép ajtaján az ínség, akkor megnyitotta krumplivermeit, s amit kenyérbőségben lenéztek, annak kenyérszűkiben nagy lett a kelendősége” – írja Gácsér József.

KÖZÜGYEK SZÓSZÓLÓJA

Korát sokban megelőző hazafias nézeteit következetesen vállalta. Miután II. József király 1784-ben kiadta nyelvrendeletét, előírva, hogy a közigazgatás és az igazságszolgáltatás nyelve Magyarországon is a német, Cházár András visszavonult a nyilvános ügyvédi pályától, noha tudott németül. Az elismert szakembert Gömör, Hont, Abaúj, Torna és Liptó megye is táblabírájává választotta, illetve 1790-től öt éven keresztül viselte Gömör megye főjegyzői tisztségét is.

Az 1790–1791-es országgyűlés idején negyvennégy cikkelyben foglalta össze a jobbágyság sérelmeit és ezek orvoslásának módját. „Nagy előrelátás és bölcsesség nyilvánul e cikkelyekben – írja Gácsér József. – Amiről a XVIII. században csak némely választott elme is félve álmodott, azt ő mint megvalósítandót az ország

gyűlésének elibe terjeszti. Kívánságainak legtöbbször a 48-i törvények megvalósították, ámde az egy fél évszázaddal később történt.”

I. Ferenc király 1793-ban, uralkodásának kezdetén rendeletet hozott, megállapítva, hogy a könyvek esetében királyi jogkör a cenzúra. A Gömör vármegyei rendek a főjegyző, Cházár András által feliratban tiltakoztak e rendelkezés ellen a sajtó- és gondolatszabadság érvényesülésének érdekében. Evangélikus egyházának ügyeivel is törődött a hazafias érzelmű jogász. Az 1791-ben Pesten tartott protestáns zsinaton a gömri evangélikus esperesség követeként vett részt, és „egy akarattal a házassági ügyek jegyzőjévé választatott”.

Nemcsak támogatta más szerzők munkáinak megjelenését, de maga is tollforgató ember volt. A magyar nyelv ügyében három dolgozatot is írt. Az egyikben így fogalmazott: „A nyelvemet szeretem, és azt kívánám, hogy az angyalok is azon beszéljenek.” A nyelv kiművelésére leginkább egy „tudós társaság” felállítását látta volna célszerűnek, amely – elképzelése szerint – „gondoskodnék arról, hogy minden betolakodott idegen szó helyett jó magyar szó álljon rendelkezésre”.

Cházár András maga is sokat olvasott. Könyvtárában a kor összes fontos tudományos munkája megvolt. Minden könyve, még kéziratai is gondosan bekötve, katalógizálva várták, hogy gazdájuk a kezébe vegye őket. „A legtöbb könyvre rájegyezte, hogy hol szerezte, mikor kezdte olvas-

ni, s mikor fejezte be olvasását, valamint röviden bírálatát is rájegyezte – olvassuk az életrajzban. – Minden tettéről, valamint kiadásairól és bevételeiről is pontos naplót vezetett, mely bizonyossága takarékos és mértékletes életének.”

„AZ EMBERSZERETETNEK FÖLSZENTELT TEMPLOMA”

Családi életében sok fájdalmat kellett elszenvednie. Első feleségétől – akitől Gábor nevű fia született – hatéves házasság után elvált. Második felesége elhagyta őt, a harmadik pedig meghalt. Fia és két unokája is rövid életű volt.

Családi életének tragédiái mások nyomorúságára irányították figyelmét. Bécsben járva látta, hogy milyen eredményeket értek el a siketnémák oktatásának területén, ezért elhatározta, hogy itthon is létrehoz egy ilyen intézetet.

„A siketnémákon, kikkel Árpád óta nem törődött senki, azokon esett meg emberséges szíve – olvashatjuk Gácsér Józsefnek, a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesülete alelnökének a tollából. – Főképpen az keltette fel irántuk szánalmát, hogy bennük a felséges elme, az istenségnek képmása, a lélek és összes foghatóságai tétlenségre vannak kárhözhatóak, holott alkalmas módon életre keltethetők s kiművelhetők. Elhatározta hát, hogy számukra iskolát teremt a könyörület tőkepenzéből. És a mit az erős elhatározásnak e mintaképe föltett magában, az annyi volt, mint a megvalósított akarat. Királyának – akit szándéka kinyilatkoztat-

tásakor eszméje számára megnyert – megbízása folytán szeretetteljes érzékenységgel föllármázta az ország lakosságát, s még két esztendő sem telt el azután, már állott a ház, az emberszeretnek fölszentelt temploma: a siketnémák iskolája.”

Cházár András maga is jelentős összeget felajánlva valóban országos gyűjtést rendezett a cél érdekében. Az intézet megalapításához az uralkodó, I. Ferenc is jelentős adománnyal járult hozzá: az egykori váci püspöki palota épületén kívül „a megürült püspöki javak jövödelméből [...] 5000 frtot rendelt e célra”.

Érdekességként említhetjük, hogy ebben az épületben szállt meg Mária Terézia és családja 1764 augusztusában, amikor Vácra látogatott. Az ország első – és 1878-ig egyetlen – olyan iskolája, amely siketnémákat oktatott, 1802. augusztus 15-én nyitotta meg kapuit. Az intézmény 1990-től Cházár András nevét viseli.

A siketnéma-oktatás hazai kezdeményezője 1816. január 28-án halt meg Rozsnyón. Vácon, illetve a főváros XIV. kerületében utcanév őrzi emlékét, a Magyar Posta pedig 1962-ben emlékbélyeget adott ki a nemes lelkű evangélikus ügyvéd tiszteletére. Életműve a *Cházár András szellemi öröksége – a magyarországi gyógypedagógia/siketoktatás megeremtése* című felterjesztés alapján 2016. szeptember 30-án felvételt nyert a Pest megyei értéktárba. Emlékét a Felvidéken is őrzik – szülőházában Cházár András-emlékszobát alakítottak ki.

■ – BODAZS –

FOTÓ: BALLA MÁRIA

Az egykori Váci Királyi Magyar Siketnéma-intézet épülete

Uff, én beszéltem!

(Jer 31,31–34)

Gyerekkoromban nem voltam, hogy úgy mondjam, nagy olvasó. Míg öcsém szinte falta a Tarzan-könyveket, én szívesebben ütöttem el a szabadidőmet valami mással. Mindegy, csak olvasni ne kelljen! – gondoltam akkoriban, mígnem találkoztam a *Nagy indiánkönyvvel*. Szerelem volt első látásra, ahogy mondani szokás; szerelem volt első olvasásra, hogy nem szokás mondani. Nem tudtam letenni, pedig a méretét tekintve igen súlyos könyvnek bizonyult. Bár néha csábított a gondolat, hogy abbahagyjam, nem tettem. Jól tettem. Nagyon lekötött Karl May fikciós világa, és mondanom se kell, a könyv olvasása után izgatottan vártam a filmes adaptációkat is. Az indiános filmek lelkes rajongójává és az olvasás ellenségéből az olvasás szerelmésévé váltam.

Ma is felsejlik előttem számos izgalmas jelenet és maga a szókincs: skalpolás, csatabárd, indiántánc; aztán a gonosz, pénzéhes kincskeresők, a segítőkész apacsok, az elmaradhatatlan üldözöses jelenetek. Egyik kedvenc, visszatérő jelenetem az volt, amikor a jó és becsületes indiánok – kiegészülve persze Old Shatterhannel – átkeltek egy-egy függőhídon, ám amikor az ellenség csapatai is hasonlóval próbálkoztak, mindig beleestek a szakadékba, ők mindig beestek – bibliai terminológiával élve – a halál árnyékának völgyébe. Míg hőseink még éppen át tudtak érní a másik partra, addig a megátalkodott cowboyok soha. Winnetounak és barátainak a túlélését, a megmenekülést jelentette a függőhíd, a rossz arcú banditáknak útlevél volt az örök vadászmezőkre. Én meg csak ültem a könyv fölött, a tévé előtt, és mosolyogva azt gondoltam magamban: „Ez igen!” Vagy ahogyan az indiánok mondanák: „Uff, én beszéltem!”

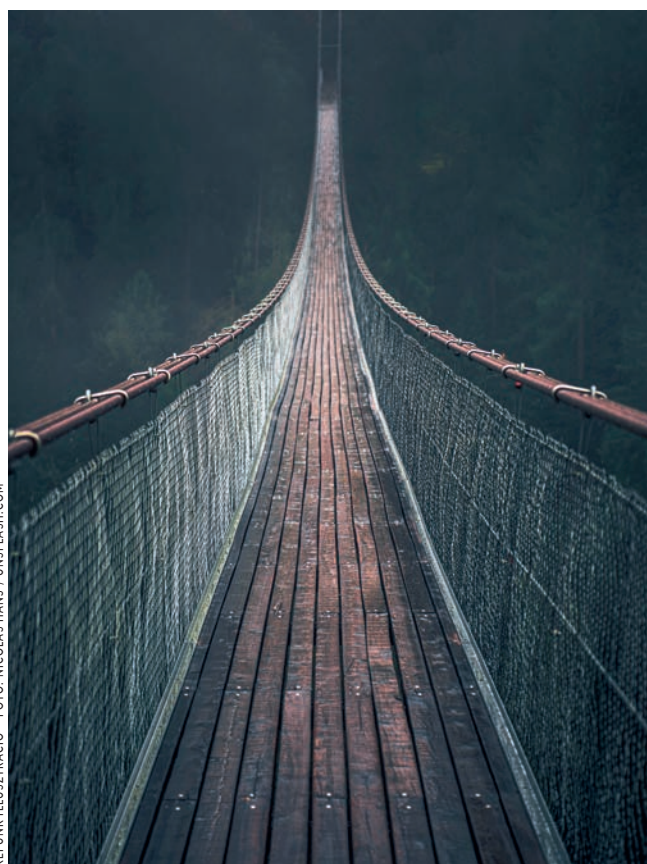
A mai vasárnap szimbóluma lehetne a függőhíd. A két part, amelyet összeköt, az pedig nem más, mint az adventi-karácsonyivízkereszt, illetve a böjtelő-böjti-húsvéti ünnepkör. Furcsa köztes lét ez a vízkereszt ünnepe után, különösen a mai vasárnap, amely az utolsó a sorban. Amolyan függőhíd-életézés. Az ember már hetek óta elindult az egyik partról, jó néhány lépést megtéve, és nemsokára meg fog érkezni a másikra. Hetvened, hatvanad, ötvened, böjt.

Sokszor érezhetjük azt: levegőben lógunk. De ha jobban belegondolunk, nemcsak a mostani időszakra igaz a „már nem és még nem” feszültsége, hanem átjárja a tanítványi élet egészét. Számtalanszor éljük meg ezt az átmenetiséget keresztény életünkben. Sokszor érezzük, hogy már elindultunk az egyik partról, de még nem értük el a másikat. Ez maga a függőhíd-életézésnek, a keresztény létezésnek az izgalma. Dinamikus várakozás, mert az ember halad a maga kis függőhídján, az életében.

A jeremiási igeszakaszban is érezhető ez a fajta feszült várakozás arra az időre, amikor „nem tanítja többé egyik ember a másikat, ember az embertársát arra, hogy ismerje meg az Urat, mert mindenki ismerni fog engem”. Mindenki ismerni fogja az Urat! – tulajdonképpen lehetne ez a felirat a másik part zászlaján.

A másik parton, amelyet hívhatunk őszinte bizalomnak, Jézusba vetett hitnek vagy egyszerűen csak az Istennel való találkozás csodájának. Hitünk szerint ez a találkozás Istennel Jézus által lehetséges, akiben a próféta könyvében említett új szövetség megvalósul, beteljesül, célhoz ér.

Hitünk szerint az a jövő idő, amelyről Jeremiás beszél, Krisztusban egyszer és mindenkorra ámenné lett mindannyiunk számára, és jelen idővé válhat a mostban is. Ő maga az új szövetség, amely életet ment, és amelyben tökéletesen megismerhető Isten szeretete. Merjük elhinni, akár a függőhídon

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: NICOLAS HANS / UNSPLASH.COM

bandukolva is, hogy nem a semmiben lóg az életünk, hanem van, aki megtartja! Ez volt Jeremiás reménysége is, és Jézus követőjeként abban bízunk, hogy benne, a megszületett Megtartóban ez a reménység testet öltött, és általa tetten érhető ma is. Számodra is, számomra is. Jézusban ismerhető meg és ismerhető ki maga az örökkévaló Isten.

Ez az a felismerés, amellyel elindulhatunk a másik part felé és a jeremiási álom felé: hogy egyszer valóban mindenki megismeri az Urat. Kívánom, hogy legyen így a mi életünkben, a mi életünkkel is! Így legyen! Ahogyan az indiánok mondanák: „Uff, én beszéltem!”

■ GÁNC S TAMÁS

FOTÓ: PÉTER LÁSZLÓ

Áldott magvetés földje

Evangelikus közösség a sokarcú Angyalföldön

Az új év első gyülekezeti riportja 2020 árnyékában készült: az internet segítségével ültünk össze beszélgetésre a Budapest XIII. kerületében, Angyalföldön szolgáló fiatal lelkész házaspárral és a gyülekezet felügyelőjével. A Sándy Gyula tervei alapján 1938-ra felépült templom egymásra figyelő evangélikusok lelki otthona. Mindennapjaikat a közösségükről szívvel-lélekkel szólva, egymásra rezonálva mutatta be a tizedik éve itt szolgáló Grendorf Péter és Grendorf-Balogh Melinda, illetve Csermely Péter felügyelő.

„Budapesten, a sűrűn lakott kerületekben nem annyira az a meghatározó, hogy hol helyezkedik el a templom, hanem hogy a közösség mivel tudja megszólítani a betértőt – kezdi gyülekezetük bemutatását Grendorf Péter. – Például a Belvárosból, a jó közlekedésnek hála, körülbelül tizenöt percnyi távolságban négy evangélikus gyülekezet temploma érhető el. Fontos tehát, hogy a gyülekezetnek »arca«, jellege legyen. Hogy éppen ide, hozzánk szeressen járni, aki hívő közösségre vá-

gyik. A lelkész személye, az egyházzene, a közösség mind vonzerő lehet.”

„2019-ben készült egy felmérés a gyülekezetben. A válaszokban a tagok két fő értéket emeltek ki: elsőként az evangélium tiszta hirdetését. Az, hogy a lelkész házaspár Urunk ígését tisztán és hitelesen hirdeti, óriási ajándék számunkra! Második érték gyanánt a jó közösséget nevezték meg a válaszadók. Személy szerint úgy érzem: akkor jó egy gyülekezet, ha ez a két fő érték fej

mellett, ilyen sorrendben van” – folytatja Csermely Péter felügyelő, a Semmelweis Egyetem professzora, Széchenyi-díjas hálózatkutató, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Őt itt, Angyalföldön keresztelték, itt is konfirmált, négy éve, élő hitre jutása óta pedig aktív tag, előbb presbitere, majd 2020 februárja óta felügyelője a gyülekezetnek.

KRISZTUSHOZ VEZETNI A LEGKISEBBEKET IS

És hogyan építi a közösséget a fiatal lelkész házaspár? „Nem szeretnénk becsalogatni senkit. Úgy érzem, azt kellene akkor hirdetni, ami »vonzó«, és az nem feltétlenül a krisztusi tanítás! – folytatja Grendorf Péter. – Jómagam húszévesen kerültem először hívő közösségbe, s tértem meg, majd keresztelkedtem meg. ▶

Emlékszem, alig felnőttként mennyire »zavart«, provokált jó pár dolog, ami az ígehirdetésben elhangzott, de a szó jó értelmében provokált! Nem azt hallottam, amit hallani szerettem volna. Krisztus jó illata érződjön, ne pedig egy igény kiszolgálása, ez a mi célunk is.”

„Hadd emeljek ki még egy helyi specialitást – veszi át a szót a felügyelő –, Melinda pásztor munkáját. Nagy áldás, hogy női lelkészek is szolgálhatnak egyházunkban! Mondok egy példát. December 24-én ott álltam Péter pásztorral a templom előterében. Meséli, hogy felhívták idős testvérek: jöhetnek-e? „Jöjjenek nyugodtan! A vírus miatt kevesen leszünk.” Ezután kisvártatva tele lett a székesegyház méretű templomunk. Sok család, sok gyerekkel. Melinda pásztor pedig jó előre gondolhatott erre, mert a liturgiát illusztráló diaképek gyönyörű gyermekrajzok voltak, amelyek a kicsik érdeklődését is fenntartják. Ez a vidám, gyermekbarát légkör nagy kincsünk.”

Grendorf-Balogh Melinda – 2018 szeptembere óta a Budapest-Angyalföldi Evangélikus Egyházközség másodlelkésze – régóta elkötelezett a gyermekmunka iránt, az országos egyházban is e területnek a felelőse mint az ifjúsági és gyermekbizottság elnöke. Három kislány édesanyjaként is a legkisebbek Krisztushoz vezetése lett az egyik legfontosabb szolgálata. „A pestszentlőrinci gyülekezetből jöttem. Az anyatejjel szívtam magamba, hogy egy gyülekezetben a gyerekek fontosak, értékesek, és van velük feladat. Kihívás lekötni őket, pláne mikor az ifjkorba lépnek. Tíz és fél éve, amikor idekerültünk, két-három

gyermekes család volt a gyülekezetben. Számomra természetes, hogy a családokkal, a gyerekekkel törődni kell lelkipásztori-gyülekezetépítési szempontból. Akkor azzal a néhány családdal kezdtük. Aztán mikor Kata lányunk megszületett, belevágtam a baba-mama körbe. Először kevesen voltak. Hosszú évek munkája az, ami ma látható; mindig úgy éreztem, ezt a gyerekmunkát csinálnom kell. Az Úristen erre indított” – idézi fel a lelkész a kezdeteket.

A SZENTLÉLEK MUNKÁLKODIK

„Jött az iskolai hittan, s éreztük, ez nagy lehetőség. Elkezdtek szervezni a családi istentiszteleteket. Kell havonta egy konkrét kapcsolódási pont, ami könnyebb, más, mint a szokásos liturgia. Nagyon jó visszhangja lett, sok hittanos család csak erre jött el; de a mai, szekularizált világban ez nagy eredmény – folytatja a lelkész. – Utána mindig volt beszélgetés, teázás, sütizés, Luther-rózsás keksz mellett együtt maradtunk. Kialakultak kapcsolódások azok között, akik amúgy még nem kötődnek szorosan a gyülekezethez. Erre már lehet építkezni.” Beavat a tapasztalataiba is: „Legyünk türelmesek a családokkal! Többen vannak ugyanis, akik nem tősgyökeres evangélikusok. Az evangélikus identitás évek alatt alakul ki, míg a Szentlélek munkálkodik az ő életükben.”

Csermely professzor szerint a számokat tekintve is van ok a hálaadásra. Angyalföldön száz fölötti az aktív tagok száma. „Az ötszáz fős templom a járvány alatt is megtelik – természetesen

úgy, hogy a szükséges számú helyet az előírások szerint üresen hagyjuk –; az említett karácsonyi alkalmon több mint kétszázan voltak.”

Grendorf Péter rámutat: „A nem hagyományosan beágyazódott evangélikusaink közül két-három évente kerülnek ki konfirmandusok. Nem ezen mérhető a gyülekezet aktivitása.”

„Azt azért mondjuk el, hogy a másfél éve konfirmált hét fiatalunkkal – nagy erőfeszítések árán, de – meg tudjuk tartani az ifjkorot. Most is működik, ha nem is mind a héttel. Nem tekinthetjük fátumnak, hogy egy fiatalnak »ki kell konfirmálnia« az egyházból; lehet tenni ellene” – egészíti ki Csermely Péter.

NEM A RÉGI KÜLVÁROS

Angyalföldről sztereotípiák is eszünkbe juthatnak. Mit mondhatunk ma az egykori, rossz hírű külvárosról? – érdeklődünk. „A gyülekezet tagjai a középosztályból kerülnek ki, értelmiségi tagjaink vannak. De maga a kerület kettős, mint ahogyan az Angyalföld szóban benne van az égi és a földi szféra: megtapasztható a szegénység, a szenvedélybetegség is – mellettünk van például egy hajléktalanszálló. Ennek a lakói felé is irányul a szolgálatunk. Angyalföld érdekes terület, mindenesetre a »nyomor« és a »munkásnegyed« szót egyaránt elfelejthetjük vele kapcsolatban. Lakó- és irodaházak nőnek ki a földből. Rimár Jenő templom-építő lelkész nem akarta elfogadni ezt a területet, annyira rossz környék volt a múlt század harmincas éveiben. Mára azonban körénk épült egy nyüzsgő város, Újlipótváros hátsó része vagyunk, te-

hetős emberek is élnek itt. A legutóbbi népszámláláson a diplomások kimagasló számban vallották magukat evangélikusnak. Ez megmutatkozik a presbitériumunkban is: szinte mindenki doktori címmel bír. A hittudományi egyetem több tanára is a gyülekezeti tagunk” – rajzolja meg Grendorf Péter a több mint évszázados közösség mai arcát.

Csermely professzor a gyülekezet további köreit mutatja be. A Grendorf Péter indította Magvetés bibliakör eredetileg fiatal egyetemisták köre. „Ide mint az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatója, tiszteletbeli fiatal egyetemista befogadást nyertem – mosolyog. – Személyes tapasztalatom, hogy emberi érte-

A felügyelő egyetért: „Frissek benem az itt szerzett első istentiszteleti élmények: azt vettem észre, hogy senki nem mond rosszat a másokról. Ez nagyon mellbe vágott, pozitív értelemben. Szeretettel fordultak oda az új emberhez – hozzám –, aki akkor pottyant be, és csupa jót mondtak egymásról. A testvéri szeretet alapérzése azóta is megvan bennem. Sok dimenzió mentén mozgó együttműködés van nálunk egyházi és világi vezetés között. Egyik másodfelügyelőnk, Károlyfalvi Zsolt is az EHE-n végzett.”

„Van több prédikáló presbiterünk: Reuss András professzor és Kende György, egykori lelkészeink; Bódi Eme-

van már a fedezet, a kormány biztosított rá keretet. Az alagsor óriási, gyönyörű helyisége akár országos konferenciák helyszíne is lehet a jövőben. A parókia is részben megújul. Adománygyűjtést is indítottunk ezekre a célokra, a hívek ajánlásai minden előzetes várakozásukat felülmúlták!” – summázza hálásan Csermely Péter.

Nagy kincs a templom Peskó–Székács-organája, Grendorf Péter a kulturális misszió eszközeként tekinti: „A kerület legjobb orgonájáról beszélünk. Deák téri mintára igehirdetési alkalommal együtt szólaltatjuk meg. Nálunk a hangszerek királynője is az evangélium szolgálóleánya.”

ÁLDOTT DIALÓGUSOK

Hogy élnek meg Angyalföldön az elhúzó-dó járványhelyzetet? „Számos esetben a lelkigondozás került előtérbe. A járvány ennek fontos hangsúlyokat adott – kezdi a felügyelő. – Saját példával is vissza tudom igazolni: olyan beszélgetések tapasztaltak váltak lelkigondozói beszélgetésekké, amelyeket az ember egyáltalán nem annak indított el. Mindannyiunknak fel kell készülnünk a testvéri teherhordozásra. Az angyalföldi gyülekezet ebben is erős. Imakörben, gyülekezetben visszük a terheket. Óriási erő és Krisztus jelenlétének határtalan öröme nyilatkozik meg ezekben a beszélgetésekben.”

A lelkész is hoz példát: „Karácsony előtt pár nappal elsétáltam egyik presbiterünkhöz – idős, egyedülálló hölgyhöz – egy *Evangélikus Élettel*. Ő az alkalmakra nem mer eljárni a vírus miatt. Maszkban, kesztyűben beszélgettünk a folyosón. Meséli, hogy egy idős hölgytestvérnek – akinek nincs internete – minden vasárnap vonalas telefonon keresztül lejátszsa a teljes istentiszteletet. Tehát ő kétszer vesz részt rajta vasárnap.”

Az új évről reménységgel beszél a felügyelő: „Valódi köveket fogunk kapni év elején a felújításhoz. Azt kérem az Úrtól, hogy élő kövek épüljenek vissza a gyülekezetbe a vírus remélhető visszaszorulása után. Ez az, amiért imádkozhatunk.”

Grendorf Péter csatlakozik: „Az irgalmasság éve lesz 2021 az *Útmutató* évi igéje szerint. Ahhoz, hogy irgalmasok lehessünk, fel kell ismernünk, Isten milyen irgalmas velünk. Újjáépülésre lesz szükség. Bízunk abban, hogy a vírushelyzet véget ér, és újra meg tud éledni a gyülekezeti életünk.”

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

lemben is fantasztikus közösség a miénk, és a hit befogadása, az ige átélése értelmében is az. A másik az imakör, amely minden vasárnap az istentisztelet után – a járvány alatt online – gyülekezik össze. Nagyon mély imádságos légkörben fohászkodunk gyülekezetünkért, evangélikusságunkért, a kereszténységért és számos apróbb dologért. Ezt immár én szervezem. Ezek egymást erősítő, nem feltétlenül átfedő közösségek.”

ÉPÍTETT ÉS ÉLŐ KÖVEK

Ritka adomány, hogy a felügyelő igehirdető szolgátsa is lehet a gyülekezet lelkésze. Hogy miként lehet? A hittudományi egyetemen két éve indult másoddiplomás, esti tagozatos lelkészképzés áll a háttérben; ennek a hallgatója Csermely professzor. Ha együtt mozdul lelkész és felügyelő, az az egész gyülekezetet előreviszi, lendületben tartja.

se, Lászlóné Agod Anett hitoktató lelkészünk és férje, László Virgil, aki presbiterünk is, vagy Kertész Géza tiszteletbeli presbiter” – sorolják.

A felügyelő egy századik évfordulóról is mesél: „1921. január 27-én alapító lelkészünk, Rimár Jenő kezdeményezésére – az unokája, Kovács Jenő egyébként aktív gyülekezeti tagunk – a gyülekezet önálló gazdálkodási jogkört kapott. Történeti összeállítással emlékezünk meg erről. A templomunk annak idején egy vízgűjtőre épült, ezért az alagsora az elázott falak miatt ma nem használható. Nagyszabású munkáknak nézünk elébe, 2021-ben bajor és magyar evangélikus egyházi támogatással júniusig megújul ez az épületrész. Szigetelve, fűtés-korszerűsítés, szerkezeti megújulás után nyitjuk majd meg újra; főként a gyerekkalmaknak fog otthont adni. És ez még nem minden: a felújítás folytatására is meg-

Naponta két percben, lelki állóképességünkért

Nem mindegy, hogy reggelente mivel intonáljuk kezdődő napunkat. Többnyire rossz hírekkel vagy inkább Isten igéjével, az evangéliummal, örömhírel. Jó öt éve valóban kincset lel, aki korán kel, azaz már hat óra előtt ébren van, és bekapcsolja a Kossuth rádiót. Az ilyenkor elhangzó mindössze kétperces napi imádsággal megalapozhatjuk az induló napot. A tömör lelki útravalót a történelmi egyházak vezetői „szervírozzák” ebben a hajnali órában. Egyikük, Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke mintegy kétszáz rádiós megszólalását nyomtatásban is közkinccsé tette a Kálvin Kiadó gondozásában.

Előszavában a szerző így határozza meg ennek a különleges médiaműfajnak a küldetését: „Lelki állóképességünk megerősítése napi feladat. Óriási szükségünk van manapság erre. Ha a lélek kiüresedik, megroggyan és sorvad, ha kedvét veszti, az kihat mindenre, és az ember már nem tud semmi egyebet értékelni meg élni.”

Fokozottan igaz ez az utóbbi próbás időkben, amikor egyre több szakember figyelmeztet arra, hogy a testi mellett lelki immunrendszerünk védelme is sürgető feladat, ha meg akarjuk őrizni testi-lelki egészségünket. Mindezt elősegítendő a praktikusan szerkesztett könyv akár napenkénti erőforrásul is szolgálhat.

Első, egyben legbősebbes tematikus egysége a liturgikus év rendjét követve az egyes ünnepkörök üzenetét szólatatja meg. Református szerzőhöz illően a következő fejezet címe: *Zsoltárhangon*. Ebben zsoltárversek intonálják a kötet alcímében jelzett hármashangzat, az ige-gondolat-fohász harmonikus egységét. Ezután négy színes igecsokrot kapunk Máté, Márk, Lukács és János evangéliumából. Majd megszólalnak az Úrtól tanult imádság egyes kérései, valamint Jézus „én vagyok...” mondásai. Végül ötven apostoli intelm tömör üzenetével válik még teljesebbé a bibliai paletta.

Fekete Károly a gyakorlati teológia professzora, 2009-ben habilitált az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Jó pedagógusként követendő mintát ad a hitaival, hogyan lehet kevés szóval sokat elmondani. Ma különösen fontos, hogy megtanuljunk professzionális módon élni a médiavilág kínálta lehetőségekkel,

hiszen sok esetben csak a korszerű kommunikációs eszközök segítségével tudjuk elérni az embereket az evangéliummal.

Természetesen a rádiós homiletikának is megvannak a maga törvényei. Az egyik ilyen arany szabályt Udo Vach, a német Evangéliumi Rádió (ERF) lektora szellemsen így summázza: „Ha nem megy egyszerűen, akkor egyszerűen nem megy...” Aki a hajnali *Falurádió* műsora és a hatórai hírek közötti „résben” két percre megszólalhat, annak tudnia kell, hogy minden másodperc, minden szó nagy kincs, óriási lehetőség és egyben felelősség is. A hallgatók többsége nincs otthon a Biblia világában és a „kánaáni nyelvezetben”. Valójában a friss híreket, az időjárás-jelentést, az útfőt várják türelmetlenül. Ebben az éles helyzetben vétek minden felesleges szó, kegyes közhely. A lényegyet kell elmondani egyszerűen, érthetően, szívhez szólóan, hogy igazi Élet-infót adhassunk a nap kezdetén.

Fekete Károly tudós teológusként és gyakorló igehirdetőként mindezzel elméletileg és gyakorlatilag egyaránt tisztában van. Remekül érzi ezt a speciális élethelyzetet és műfajt. Ajándék, hogy ami egykor az éterben elhangzott, most nyomtatott formában ismét szólhat hozzánk, és újra meg is szólíthat minket.

Ennek a reális esélynek az illusztrálására hadd idézzek néhány sort a 90. zsoltárból forrászó áhítatból. Az új esztendő elején különösen is aktuális Mózes imádsága, amelyet a szerző a zsoltárok zsoltárának nevez: „*Uram, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre...*” Íme az imádság ihlette imádság: „Védelmező Urunk! Köszönjük, hogy vigyáztál ránk titkos

Fekete Károly: *Két percben. Ige – gondolat – fohász*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2020. Ára 2500 forint.

és nyilvánvaló veszélyek között, óvtál útjaink során és otthonunkban, munka alatt és pihenés idején. Abban van nyugalmunk és békességünk, hogy életünk ideje kezében van jó helyen.

Kérünk, segíts megboldyult világunk vándorainak hajlékot találni, hiszen annyi a szerencsétlenség, a baj és a háborúság. Te olvasol a szemünkből, érted lényünket, fogadod sóhajainkat. Felénk fordulsod életünk fordulatainak záloga. Add áldó szavadat, amely átöktörő ige! Ámen.”

A könyvet néhány fekete-fehér fotó is gazdagítja. Tudom, valakinek a nevével poénkodni több mint illetlenség. De a köztünk lévő régi szolgatársi kapcsolat talán mégis megengedi, hogy végül megosszam a kötet első képével kapcsolatos asszociáciomat. A fotón egy csésze hívogató tea vagy kávé látható. Személyes tapasztalatból ajánlom: érdemes naponta elkortyolgatni egyet-egyét ebből a felkínált lélekfrissítő „Feketéből”...

■ GÁNC S PÉTER

A nagy titok tudománya

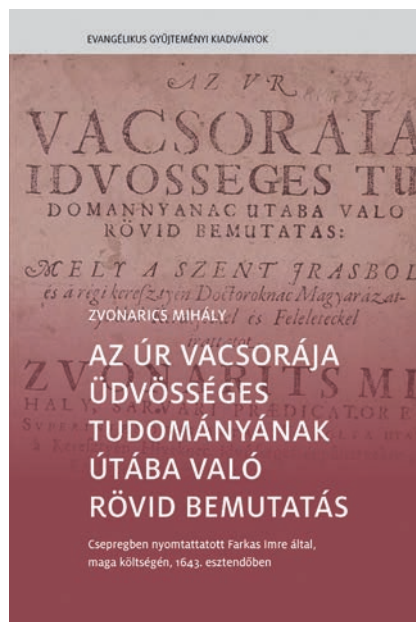
17. századi, de a mának is szóló kötet az úrvacsoráról

Karácsonyi ajándékként került asztalunkra az Evangélikus Gyűjteményi Kiadványok új sorozatának friss kötete. Zvonarics Mihály dunántúli evangélikus püspök munkája Az Úr Vacsorája üdvösséges tudományának útába való rövid bemutatás címmel eredetileg „Csepregben nyomtatott Farkas Imre által, maga költségén, 1643. esztendőben”. A modern kiadásban a szöveget igényes kísérőtanulmánnyal, tudományos apparátussal együtt vehetjük kézbe, a mai helyesírás szerint átírva is.

Az úrvacsora évében izgalmas látni, hogy az egy nagy titkot, az úrvacsora szentségét hányféle módon ünnepejük. Az alap ugyanaz, de a nagyjából egységes liturgiát területektől, gyülekezetektől függően más-más gazdagsággal ünneplik; bizonyára számos olyan helyi szokás is kíséri, amely évtizedek vagy akár évszázadok során alakult ki a helyi egyházban. A kötet által a 17. század nemegyszer puskaporos levegőjébe szippantathatunk bele: a szöveg bemutatja a belső protestáns feszültségeket, s a vitás kérdésekben megfogalmazza az evangélikus tanítást.

A reformáció kezdetének ötszázadik jubileumán a két nagy protestáns egyház adós maradt egy olyan teológiai munkával, amely testvéri közösségben, tudományos ihletéssel, mai módon megfogalmazta volna egyházaink úrvacsora-tanításának közös pontjait, de jelentősen eltérő gyökereit, s szólt volna arról, hogy a nagy tanításbeli különbség ellenére miért volt Nagygeresd (1833) óta természetes az úrasztali közösség, s miért az ma is az Európai Protestáns Egyházak Közösségében. [A nagygeresdi egyezményt a filiákban és szórványban élők lelkigondozása ügyében írta alá két dunántúli szuperintendens is, az evangélikus Kis János és a református Tóth Ferenc. – A szerk.] A szóban forgó kötet nagyszerű motiváció arra, hogy ezt a mulasztásunkat az úrvacsora évében pótoljuk.

Zvonarics Mihály (1570 körül – 1625) a 17. századi magyar evangélikusság meghatározó személyisége volt lelkész-ként, majd esperesként, végül 1620-tól püspökként. Iskoláinak befejeztével több helyen működött, 1605-től haláláig Sárváron szolgált, egyre emelkedve az egyházi ranglétrán. Szoros kapcsolatban állt

Zvonarics Mihály: *Az Úr Vacsorája üdvösséges tudományának útába való rövid bemutatás*. Szerk. H. Hubert Gabriella. *Evangélikus Országos Gyűjtemény – Luther Kiadó*, Budapest, 2020. Ára 2700 forint.

a Nádasdy családdal, az ő támogatására egész életében, különösen a hitviták tüzeiben is számíthatott. 1610-ben a reformátusokkal folytatott többfordulós vitát az úrvacsoráról. E disputa nyomán írta meg a most újra – modern kiadásban először – megjelent könyvét.

A friss kiadvány Csepregi Zoltán professzornak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszéke vezetőjének alapos kísérőtanulmányával adja közre Zvonarics munkáját. A 17. századi szöveget a mai helyesírás szerint átírva kapjuk kézbe – sajtó alá rendezője H. Hubert Gabriella irodalomtörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója –, de aki inkább eredetiben

olvasná, megteheti, mert az 1643-ban kinyomtatott könyv összes oldalának hasonmását is közli a kötet.

Akár káténak is nevezhetnénk Zvonarics iratát; valójában fiktív beszélgetésről van szó, amelyet az elképzelt kérdező úgy irányít, hogy a szerző kifejthesse az evangélikus úrvacsorai tanítást éppúgy, mint a lutheránus krisztológiát – többnyire szemben a református állásponttal.

Az ötvenhét pontba szedett szöveg első része az úrvacsora teológiai kérdéseiről szól, a második szakasz Jézus Krisztus jelenvalóságáról – általában, majd az úrvacsorában. A harmadik részben ismét az úrvacsora van a középpontban, s itt előkerül a református–evangélikus hitviták egyik központi kérdése: mit jelent méltatlanul venni az úrvacsorát. Tartalmilag Zvonarics nem hozott újat, de nagyszerűen összefoglalta a lutheránusság német hitvallási irataiban és magyar egyházi megnyilvánulásaiban addig megszólaló tanítást. Ezzel harmonizál az irathoz kapcsolódó korabeli német „írás-magyarító doktorok” praktikus kérdéseket is körüljáró függeléke.

Az úrvacsora 2021-re meghosszabbított évében tehát a múltba tekintve s a jelen gyakorlatát ismerve a magunk és közösségünk számára kell újrafogalmazni a nagy szent titok aktuális mondanivalóját, a titok előtt mai módon térdet hajtani s a „tudományában” elmélyedni. Ebben segít Zvonarics záróimádsága, amely az emmausi tanítványok mintájára beszélget el az úrvacsorát szerző Jézussal: „Már tereád fordítom az én lelki szememet, édes Uram, Jézus Krisztusom...”

A kötethez Szemerei János írt személyes ajánlást. Személyeset, hiszen Zvonarics Mihály nemcsak a hivatali elődje, hanem tizenkettedik generációs ősapja is volt a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület mai püspökének.

Köszönet mindazoknak, akik szorgosan munkálkodtak azért, hogy e nagy értékű irat kézközelben lehessen nekünk, mai evangélikusoknak!

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

Népiskolák az evangélikus oktatásban

Tanítói híványokat, oskolai törvényeket is őriznek a gyülekezeti levéltárak

Az evangélikus gyülekezetek történetének egy szelete, az ifjabb nemzedék oktatásának, nevelésének története bontakozik ki a gyülekezeti elemi iskolák irataiból. Az evangélikus levéltárak anyagában, de gyakran az egyházközségekben őrzött iratok között, sőt a világi levéltárakban is találunk forrásokat gyülekezeti iskolákról. Bár helyenként lehettek eltérések, de több, azonos korszakból származó iskolai irategyüttes segítségével már következtethetünk egy-egy időszak jellemzőire.

A hitélet gyakorlásának, a következő nemzedék oktatásának helye, a konfirmációra s ezzel a gyülekezeti életbe való bekapcsolódásra való felkészítésnek fontos eszköze a felekezeti iskola. Nem csupán a hittanoktatásnak, de az evangélikus embereszmény továbbadásának is helyszíne lehet, s a gyülekezet egészének szempontjából kulcsfontosságú.

MILYEN A JÓ TANÍTÓ?

Gyakran megesett, hogy egy-egy új, születőben lévő gyülekezetnek lelkésze még nem, de tanítója már szinte az első perctől volt. A tanítóknak tehát részben a lelkészhelyettesítés is a feladataik közé tartozott. Az oktatás és az istentisztelet helye sokszor egybe is esett, főként az olyan településeken, ahol még nem épült meg a templom, sem az iskola, s csupán egyetlen gyülekezeti épület jelentette a közösségi helyszínt.

A közösség szempontjából nem volt közömbös, hogy a jövőben tanító milyen nyelveket beszélt, hiszen egy többnemzetiségű gyülekezet esetében az oktatás is több nyelven zajlott. A tanító *rector*, illetve *ludi magister* elnevezéssel is szerepel a régi dokumentumokban. Lényeges volt, hogy tudott-e orgonálni, hiszen gyakran a kántori teendők is rá hárultak, emellett ő vezette a gyülekezet jegyzőkönyveit mint jegyző. Meghívólevelében – a tanítói *híványban* – a kötelességei mellett mindig szerepeltek javadalmazásának az adatai is. A tanító a jövedelmét nem csupán készpénzben kapta: részesült különböző terményekből, valamint bizonyos földterületet engedtek át számára művelésre.

Az oktatás a reggeli órától körülbelül tizenegyig, majd délután egy órától az esti áhitatig tartott. Órarend és iskolai szabályok határozták meg a működést. A tanulók délelőttje, délutánja pontosan be volt osztva, beépítve a tanulás folyamatába a másnapra való készülést, az ismétlést és a gyakorlást is; az órarendben a tantárgyak meghatározott időközönként váltakoztak. Írás, olvasás, számtan, történelem, földrajz voltak a tantárgyak. Az iskolában tanulták a gyerekek a gyülekezeti énekeket is, amelyeket aztán ismételték, gyakoroltak. A vallás-

A lajoskomáromi evangélikus elemi iskola osztályképe 1921-ből

oktatásban Luther katekizmusát alkalmazták. Szombat délutánonként és ünnepnapokon szünetelt a tanítás.

Az iskola felügyelője a helyi lelkész volt. A vizsgákat évente tartották, többnyire a szomszédos gyülekezet lelkészének jelenlétében. Az iskola azonban nem csak a gyermekek számára kínált lehetőséget az írás-olvasás tanulására: vasárnaponként az írástudatlan szolgálégyenyek, -leányok is elsajátíthatták az alapvető ismereteket. (Ezek a foglalkozások valószínűleg összekapcsolódtak a vasárnapi iskola rendszerű ismétlő iskolai és a hittanoktatással is.)

„OSKOLAI TÖRVÉNYEK”

Az iskolák működését helyi „oskolai törvények” szabályozták – ma úgy mondanánk: küldetésnyilatkozatot, nevelési programot és házirendet alkottak az intézmények. Az iskolai rendszabályok meglehetősen nagy fegyelmet kívántak, s többnyire mindenre kiterjedtek. Az iskolába járást mint kötelességet definiálták, de gyakran szóltak az iskolán kívüli életről is: a tanulók kerüljék a gyanús, nem tisztességes embereket, helyeket, például a csapszékeket. A szabályzatokon végigvonul az a gondolat, hogy nem csupán tárgyi tudás, de életszemlélet, udvarias emberi, ugyanakkor hívőhöz méltó, magatartás elsajátíttatása a cél. Az oktatás és a nevelés egységben zajlott – fontos volt a megfelelő kommunikációra, viselkedésre való oktatás.

Tankönyve nem volt minden tanulónak, s akiknek igen, gyakran azok is csupán használatra kapták. Az egyházlátogatási

jegyzőkönyvek rögzítették az iskolában használt tankönyvek adatait is. A tanítók a szokásos iskolai könyvek mellett gyakran újakat is alkalmaztak, például Edvi Illés Pál kézikönyvét: *Első oktatásra szolgáló kézikönyv, vagyis a legszükségesebb tudományok öszvesége, vallási különbség nélkül minden néptanítók s tanulók számára készült s a Magyar Tudós Társaság által 1-ső rendű Marczibányi Lajos-jutalommal koszorúzott pályamunka* (Buda, 1837).

Az iskolai oktatás kezdetben sokszor egyetlen teremben zajlott, később a lányok és a fiúk tanítása elkülönült. Idővel az iskolai vizsgák időpontját is állandósították, ezzel is szabályozottabbá téve a működést. Az iskolai oktatás az 1840-es években nyáron sem szünetelt, de a falusi iskolákban ilyenkor a mezei munkák miatt kevesebb tanuló jelent meg.

A gyülekezetek előjárói fontosnak tartották, hogy a tanítás ne csak megfelelő színvonalú, de az iskola látogatott is legyen. Az intézmények működtetésére iskolai bizottságok vigyáztak, ezeknek az elnökei a lelkészek voltak. Ha szükséges volt, e minőségükben az iskolaügy támogatására – például taneszközök és könyvek beszerzésére – több alkalommal is meghirdethették egy-egy istentisztelet ofertóriumát. Sok helyen iskolai könyvtárak alakultak, használatuk a közművelődés fejlesztésére nézve fontos lépés volt.

EGYSÉGESÜLŐ OKTATÁS

A rendszeres iskolába járás problémáját végül az 1868. évi népiskolai törvény (XXXVIII. törvénycikk) oldotta meg: eszerint a szülők kötelesek voltak gyermekeiket hatéves koruktól tizenkét éves korukig iskoláztatni. E törvény egyúttal szabályozta azt is, milyen előírásoknak kellett eleget tenniük az egyházi iskoláknak (és az azokat fenntartó gyülekezeteknek). A gyülekezet az iskolaszék és az egyháztanács által gyakorolhatta felügyeleti jogát az iskola felett.

A tanítók levelei, amelyekben jelentkeztek egy-egy állásra, sokat elárulnak képzettségükről. Kiderül ezekből az iratokból, hogy általában a négy elemi s az al gimnáziumi osztályok elvégzése után vagy a felsőbb gimnáziumban végeztek még egy osztályt, s mellette pedagógiát, katechetikát tanultak, vagy az al gimnázium után például a soproni evangélikus tanítóképző három évét végezték el. Ez azt jelenti, hogy az első esetben kilenc-, a második esetben tizenegy éves képzés után lett valaki tanító. A különböző időszakokban született tanítói, segéd-

Filipinyi András rajza 1855-ből (Békéscsaba)

később osztálytanítói híványok a kötelezettségeket különféle módon és munkamegosztásban adták meg attól függően, hogy mi volt az iskola és a gyülekezet igénye, illetve mekkora volt a tanulók létszáma.

A 19. század második felében már sok helyen állandósult a több tanítóval működő iskola, majd a század végére természetessé vált, hiszen olyan sok növendék vett részt az oktatásban, hogy egyetlen személy nem tudta volna ellátni tanításukat. A tanító feladatai elég szerteágazóak voltak ebben az időszakban is: az iskolai oktatás mellett istentiszteleteken, esküvők vagy ünnepélyes egyházi események alkalmával orgonált, vezette a gyülekezeti éneklést, a temetéseken énekelt; szükség esetén istentiszteletet tartott, és temetett. A segédtanítók elsősorban iskolai feladatokat láttak el, de ez nem volt jellemző minden gyülekezetre.

Az a tény, hogy a tanítóknak sok esetben helyettesíteniük kellett a lelkészt, illetve a segédlelkész-tanító feladatköre is arra utal, hogy mind az egyházi, mind az oktatási kötelezettségek – közöttük a hittanoktatással – sokszor még több ember szolgálatát igényelték volna.

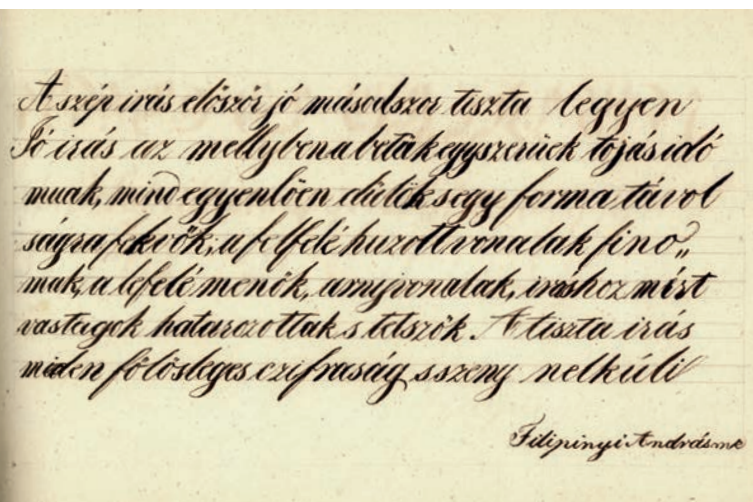
A 20. század elején a tanév az elemi és az ismétlő diákcsoport számára egyaránt szeptember 1-jével vette kezdetét, s május végéig, az ismétlősök számára április végéig tartott. A nyári iskolába járás erre az időszakra már megszűnt. Egy-egy hét szünetet kaptak a tanulók húsvétkor és karácsonykor is.

A hittanoktatáshoz és a gyülekezeti életben való részvételhez hozzátartozott, hogy a gyermekek is bekapcsolódtak az istentiszteletek látogatásába. Idővel megjelentek a gyermekistentiszteletek az iskolai évnayitáshoz és évről-évről kapcsolódóan, majd böjt idején és adventkor, de az iskolás gyermekek megfelelő felügyelet mellett a felnőttek istentiszteletein is részt vettek.

(A cikkben felhasznált források a Békéscsabai Evangélikus Egyházközség Levéltára és a Lajoskomáromi evangélikus gyülekezet őrzetében találhatóak.)

■ KOVÁCS ELEONÓRA

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosa, a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának elnöke

Írásgyakorlat 1855-ből (Békéscsaba)

Mindennapi étkek, szakrális jelképek

A Szentírás ételeiről beszélgettünk Fráter Erzsébet biológussal

„A Biblia rendkívül sokszínűen mutatja be a kor emberének étkezését, a mezőgazdálkodás elemeit, az élelmiszer-előállítás mozzanatait, a táplálkozási szokások furcsaságait és azt is, amikor nem volt mit enni. Ám az evés nemcsak mint a mindennapok rendjébe beilleszkedő rítus jelenik meg a Szentírás lapjain, hanem szakrális vetülete és gazdag jelképrendszere is fontos szerepet kap” – olvassuk a nemrégiben megjelent, **A Biblia ételei** című, bibliai idézetekkel gazdagon illusztrált, bőséges képanyagával láttató kötetről. Szerzőjével, Fráter Erzsébet biológussal, az Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézetéhez tartozó Nemzeti Botanikus Kert kurátorával, a Növényrendszertani Gyűjtemény vezetőjével beszélgettünk.

– Mennyire volt jellemző Izrael vidékére, hogy „tejjel és mézzel folyó föld” [4Móz 13,27a]?

– Amikor az Úr ezt megígérte a zsidó népnek, akkor azt fejezte ki, hogy olyan helyre vezeti őket, ami jólétben fogja őket tartani. Az ősatyák azelőtt is pásztorkodással foglalkoztak, így a tej arra utal, hogy állatokban gazdag földre mennek majd, vagyis folytathatják ezt a tevékenységet. A méz pedig a gyümölcsöket jelzi. A Bibliában előforduló „méz” szó nem elsősorban állati eredetű mézet jelent, bár azt is. A datolya és a füge is – nagy cukortartalmának köszönhetően

– kiválóan alkalmas arra, hogy mézszerű édesítőszeret készítsenek belőlük. Ez a bibliai időkben nagyon elterjedt volt, Irán piacain ma is árulják a datolyamézet. Az idézett részben Isten biztatja népét – nektek ezt a földet készítettem, bízzatok, menjetek, induljatok. Ez a szókapcsolat így Isten ígéretének is kifejezője.

– **Testi szükségleteinek kielégítése mellett a lélek eledelére is szükség van az embernek. Erre Jézus is felhívja a figyelmet, amikor Mózeset idézi: „...nemcsak kenyérrel él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik.” [5Móz 8,3b]**

FOTÓ: KÓSA EMESE

– Könyvem alapja a Szentírás, amelyet magam is rendszeresen olvasok. Amikor a táplálkozásról és az ételekről írok, akkor nem kerülök meg a Biblia üzenetét sem. Az Újszövetségben gyakran találunk utalást arra, hogy jóval több a mi életünk annál, mint hogy anyagi javakban vagy ételekben mérhető lenne. A táplálkozás bemutatásával arra próbálom felhívni a figyelmet, hogy Isten mindig is gondoskodik a mi jólétünkéről, bízhatunk benne. Másrészt azt is közvetíteni szeretném, hogy mennyivel több a mi életünk annál, hogy pusztán együnk és igyunk.

– Ezt az életminőség-különbséget jelzi Jézus, amikor figyelmeztet: „Ti vagytok a föld sója” [Mt 5,13a]. Kötetének a fűszerekről szóló fejezetében a sóról is olvashatunk, amely a példázat alapján az ízet is veszítheti. Mire használták a bibliai időkben a sót?

– Különleges szerepet tölt be a só a Bibliában. A tartósítás legfőbb alapanyaga volt. Bibliai jelképként fűszer, ami szépé, ízessé teszi az életünket, de legalább ugyanilyen fontos jelentése, hogy tartósítószer. Az Ószövetségben olvassuk a só közösségéről [3Móz 2,13]. Ez azt jelenti, hogy Isten a népével tartós szövetséget köt.

– Az Újszövetségben sokszor előkerül a hal, amely elsősorban a szegény emberek étele volt. Ezt is szózással és füstöléssel tudták tartósítani.

– A zsidóság a Genezáreti-tóból és a Jordán folyóból halászott. A kifogott halakat rögtön feldolgozták, édesvízi halat fogyasztottak. Egy helyen olvasunk a jeruzsálemi Hal-kapuról. Ez az a városkapu lehetett, ahol a tengerpartról érkező kereskedők bevitték a halat a városi piacra. Ünnepi ételként a hal nem jelenik meg a Bibliában. A borjúhús, marhahús, bárányhús jóval értékesebb lehetett nála.

– A pásztori életformával mutat szoros összefüggést, hogy Izrael népének meghatározó étele a juh volt.

– A juhtenyésztés az egész Biblián végigvonul. Káin és Ábel történetében a földművelés mellett a pásztori életforma is megjelenik. A Szentföldön bár vannak földművelésre, szőlő- és olajtermesztésre kiválóan alkalmas vidékek, de túlnyomórészt inkább legeltetésre, pásztorkodásra alkalmas a föld. A zsidó gazdaság meghatározó része a félnomád pásztorkodás volt. Elsősorban juhot és kecskét tartottak. Izrael északi részén szarvasmarhát is tenyésztettek. Mivel a pásztorkodás mint életforma fontos szerepet töltött be, ezért annak képe szimbólumokban is megjelenik a Bibliában. Jézus példázataiban a jó pásztor a gondoskodó magatartás jelképe lett.

– Könyvében külön fejezetben foglalkozik a madarakkal. Azt gondolhatnánk – Péter tagadása révén –, hogy a baromfi elterjedt volt, ám amint írja, a rabbinikus hagyomány tisztátalan állatnak tartotta, mert szemétdombon kapirgált.

– Fogyasztásra engedélyezett és tiltott állatokról külön is írok, bemutatva, a mózesi törvények alapján mely állatok tartoznak az utóbbiak közé. Baromfit lehetett tartani, de a Bibliában ritkán olvashatunk arról, hogy ették volna. Egészen biztos, hogy az újszövetségi időkben Jeruzsálemben gyakori volt a baromfitartás. Galambot és gerlét a szegényebbek ették, és áldozati

FOTÓK: FRÁTER ERZSÉBET

állatnak is vitték a templomba. Erre mind az Ó-, mind az Újszövetségben találunk utalásokat.

– Ünnepnapi, böjti és áldozati ételről is olvashatunk a könyvében, foglalkozik az italokkal is, érdekes információkhoz juthatunk a borról, a sörről. Mi jellemezte a bibliai idők mindennapi étkezését?

– Lehet, hogy csalódás éri az olvasót, ha arra számít, hogy a Bibliából tudunk recepteket is idézni. Nincsenek a Szentírásban receptek, de arra számos utalás van, hogy egyes események alkalmával mit ették, vagy hogy mi volt az emberek fő tápláléka. Több mint ezeregy száz olyan kifejezést találtam a Szentírás tanulmányozva, ami valamilyen módon a kenyérről vonatkozik, így kijelenthetem, hogy első számú ételnek a kenyér számított. A bibliai időkben élt átlagember, ha volt gabonája, kenyérlepenyűt tudott készíteni, így nem éhezett. Az olcsóbb árpa kenyér a búzakenyérhez képest rágósabb étel volt, a szegények ették. A kenyér mellé különböző kiegészítőket fogyasztottak. A tó partján élők leginkább halat. Mindig volt a konyhában vagy a pásztorok tarisnyájában aszalt gyümölcs – füge, datolya és mazsola – is. Termesztettek hagymát. A pásztorkodók felhasználták a tejet, és tartós sós sajtokat készítettek belőle. Ezenkívül hüvelyeseket,

főleg lencsét, lóbabot és csicszeriborsót fogyasztottak a kenyér mellé. Egy szegény ember húshoz akkor jutott, ha áldozat céljából levágott állatot, vagy ünnepek voltak.

– A Szentírásban olvasható vendégszeretetet európaiként nehezen értelmezzük. A bibliai időkben az úton lévő befogadták, megvendégelték. Mi ennek a háttere?

– A nyugati civilizációban élő ember számára valóban szokatlan az, ami Közép- és Belső-Ázsiában még ma is mindennapos gyakorlat. Valamikor a vándor ember ezeken a vidékeken ritkán jutott lakott településre, így rendkívül fontos volt, hogy ha faluhoz ér, be tudjon térni egy házba, és kapjon vizet és néhány falatot. Ez akkor az életet jelentette. Talán erre vezethető vissza, hogy keleten kialakult a rendkívül szívélyes vendéglátás kultúrája. Botanikusként Közép-Ázsiában járva magam is megtapasztaltam ezt. A kis településeken olyan szívélyesen fogadtak, mintha régről ismertük volna egymást. A bibliai időkben természetes volt, hogy az úton levőt vendégszeretettel kell fogadni. Erre utal az is, hogy a tanítványok felháborodtak, amikor valamelyik háznál Jézust nem fogadták szívesen. Az Újszövetségben többször olvasunk arról, hogy a farizeusok felháborodtak azon, hogy Jézus olyan házakba is betér, ahol nyilvánvalóan bűnös emberek is élnek. A közös étkezés ugyanis egyfajta közösségvállalást is jelentett. „Nem az egészségesegeknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek” – mondja Jézus [Mt 9,12b], vagyis arra utal, hogy ő nem a bűnt nézi el, hanem a bűnös emberekkel vállal közösséget, hogy magához hívja, és megváltsa őket.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Fráter Erzsébet: A Biblia ételei. Scolar Kiadó, Budapest, 2020. Ára 5995 forint.

Istenhit és oltás, avagy a csapatjáték és a bizalom

Az elhúzódó pandémiás időszak újabb és újabb helyzetekben készítet reakcióra bennünket, keresztyéneket is. Folyamatosan megválaszolendő kérdés templomaink vasárnapi nyitva- vagy zárvatartása, egyházi alkalmainknak – az előírásoknak megfelelően való – megtartása vagy elhalasztása. Ami új, az a megérkezett vakcina kérdése. Oltassam be magam, vagy ne? Használ vagy nem? Esetleg káros lehet? És itt említsük meg – ide nem behozva, de meglétüket tudatosítva – az összeesküvés-elméleteket is.

Sajátos a helyzetünk. Itt vagyunk egy világméretű járvány közepén. Mindenki azt kérdezi: hogyan menekülhetnénk? Végre elérhetővé válik a vakcina, mire azonnal jön a kérdés: akkor beoltassam magam, vagy ne? Ha ez lenne az első védőoltás társadalmunkban, még érteném is a kérdéseket. De amikor túl vagyunk számos oltáson, amikor bizonyos egzotikus országokba csak további oltások megléte után utaztak jó néhányan eddig is, akkor vajon hogyan és miért merülnek fel egyáltalán ezek a kérdések?

Tudjuk, ma már nem elég, ha valami megjelenik a sajtóban. Messze túl vagyunk azon a koron, amikor a „bemondta a rádió” még érvnek számított. Ma egy hivatalos bejelentést azonnal cáfolni tud valaki [sokszor csupán tagadni vagy a megalapozottságát kétségbe vonni sikerül – a szerk.]. A politikából az élet több területére is átszivárgott az állandó ellenzéki létforma. Mindent lehet és mindent kell cáfolni. És miután a médiában ez állandósult, az emberek nagy része elbizonytalanodik, nem tudja, kinek higgyen. Csak tetézik ezt a közösségi oldalakon megjelenő, kétes forrású értesülések, amelyeket gondolkodás, olykor elolvasás nélkül osztanak meg ezek, a „hírek” kontrollálatlan áradatát generálva, amely magával sodor sokakat.

Ennek a helyzetnek a megítélésakor szinte teljesen eltűnik az emberekből az alázat és a bizalom. Pedig mindkettő keresztyén életünk elengedhetetlen része. Persze az alázat nem azt jelenti, hogy mindent fogadjunk el úgy, ahogyan mondják. Senkit nem biztatnék más véleményének

a kritikátlan elfogadására. Nagy híve vagyok az érvek ütköztetésének. Kifejezetten szeretek vitatkozni. De ezt is csak azzal az alázattal lehet, hogy elfogadom: a másik embernek is lehet igaza.

rú süteményt süssön. A személyi edzőtől sem, hogy beszerelje a klímaberendezést. Hozzám, lelkeshez sem fordulnak azért emberek, hogy segítsék CNC-esztergálásban. De akkor a járvánnyal, az oltással kapcsolatban miért fogadják most el sokan ugyanúgy vagy még könnyebben bárki másnak a véleményét, mint egy-egy orvosét? Miért véleményvezérekre hallgatnak inkább, mint a tudományos tényekre? Amelyek messze felülmúlják „az interneten olvastam” szintet. Az pedig már szinte elvárhatatlan extrémítás, hogy a lutheri

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: REUTERS / DADO RUVIC / FILE PHOTO

Még inkább igaz ez, ha a másikkal szakterülete az, amiről beszélünk, én meg nem is értek hozzá. Azt jelenti ez az alázat, hogy tudom, én kevesebbet tudok, tudhatok erről, mint a másik. Hiszen ő tanultabb, informáltabb, esetleg szakmabeli, illetve ez a hivatása. És legyünk hálásak, hogy Isten másnak több értelmet adott, több szorgalmat és több elhivatottságot egy nehéz területen azért, hogy másokért teheszen.

Az egészen természetes, hogy az autószerelőnkől nem várjuk el, hogy nagyszze-

szellemben valamit a javára magyarázzunk embertársunknak.

Ez a járványhelyzet felszínre hozta a magyar társadalomban meglévő bizalomhiányt. Az emberek általánosan bizalmatlanok a többség iránt. Ennek pedig most komolyan megfizethetjük az árát. Hiába vannak jól képzett, a szakmájukban önfeláldozóan dolgozó orvosaink, hiába vannak olyan egészségügyi szakemberek, akik látják a megoldás lehetőségeit, és el is mondják. Hiába, mert nem élvezik

az átlagemberek széles körének bizalmát. Mivel sok elérhető információ ellentmondásos, valamint az intézkedések között is van több következetlenség, az emberek jó része képtelen értelmezni a helyzetet, ami csak a bizalmatlanságukat erősíti.

Szomorú valóságként tapasztalhatjuk, hogy az emberek nem bíznak az orvosokban. Hiába hangzik el minden reklámban, követően a „kérdesse meg kezelőorvosát, gyógyszerészét” szöveg. Még a valós kockázatok figyelembevétele mellett is. Azzal együtt, hogy az orvosok között is lehetnek, akik az oltással szemben foglalnak állást. Nem gondolom, hogy ha mindenki megkérdezné a háziorvosát, hogy oltason-e, vagy ne, majd hallgatna is rá, akkor ne érnék el azonnal az átoltottsághoz szükséges határt. De ehhez vissza kellene építenünk az orvosokba vetett bizalmat. Meg kellene hallgatnunk és be kellene tartanunk orvosunk tanácsait.

Keresztyén emberként a hitem nem azt jelenti számomra, hogy nekem nem kell orvosi segítség, majd Isten átsegít ezen, vagy magához szólít. Hiszem, hogy Isten küldött el embereket arra, hogy másokat gyógyítsanak. Ahogyan arra is, hogy betegségeket kutassanak, és azokra gyógyszert fejlesszenek. Másokat arra, hogy ezeket vizsgálják, és ha helyesnek látják – meglévő kockázatok mellett és azok tudatában és közlésével –, engedélyezzék. Isten akarata mindig az ember élete. Hiszem, hogy Isten ebben akar segíteni bennünket.

Ezzel a hittel csak alázattal gondolkodom arra, hogy vannak olyanok, akik ezen a területen kiváló munkát végeztek. Akik képzettek, gyakorlottak, és értenek a virológiához, immunológiához és az orvosláshoz. Én pedig alázattal elfogadom a véleményüket. És bízom az orvosokban. Mert ha most nem így tennék, akkor nem érezném jogosnak segítségüket kérni bármely más alkalommal, amikor rászorulok.

Furcsa csapatjáték ez, amiben benne vagyunk. De egy csapatjátékot nem lehet alázat és bizalom nélkül játszani, mert akkor győzelem sem várható, és a csapat sem marad meg.

■ NAGY ZOLTÁN

A szerző a Kelet-békési

Evangélikus Egyházmegye esperese

Az írás eredetileg a Kötőszó evangélikus közéleti blogon jelent meg Istenhit vs. oltás? – Egy lelkész véleménye vakcinaügyben címmel január 9-én.

Tudásban és lelkileg is gazdagodni

Szupervizor–diakóniai mentor szakirányú továbbképzés 2021–2023

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel vár minden érdeklődőt a szupervizor–diakóniai mentor szakirányú, esti munkarendű továbbképzésre (SZDM). Az egyetem Diakóniai Képzési Központjának és az országos egyház diakóniai osztályának együttműködésében zajló képzés a legújabb és egyben egyedülálló ma Magyarországon e területen. A kettős képzés lehetőséget ad, hogy a végzettség birtokában akár szupervizorként lehessen dolgozni egy másik egyházi intézményben, akár a saját intézményen belül egyfajta szupervíziós háttérrel, de inkább mentoráló feladatot végezve.

KINEK AJÁNLJUK?

Diakóniai szakembereknek, lelkészeknek, pedagógusoknak, pályaváltóknak:

- Ha fontosnak érzed, hogy dolgozz magadon.
- Ha szeretnéd hatékonyabban átlátni a csoportjaid működését.
- Ha úgy érzed, hogy egyre több energiádat emészti fel a csoportok kiépítése és fenntartása.
- Ha frusztrál, hogy az eddig jól bevált eszközökkel egyre nehezebben boldogulsz.
- Ha szeretnél a munkatársi közösségekben, gyermekcsoportokban, tanári karban, presbitériumban egészségesebb mentális viszonyokat kialakítani.
- Ha egyre többen fordulnak hozzád megoldatlan problémáikkal.
- Ha akár évtizedes tapasztalataiddal is új ismeretekre vágysz.
- Ha érdekel a spiritualitás, közelebb szeretnél kerülni az egyházi miliőhöz.

A képzés egyik jelenlegi hallgatójának ajánlása. „Rendkívül gyakorlatias képzésről van szó, amely azonnal alkalmazható tudást biztosít, akár a gyermekek, akár az idősek között dolgozva, akár lelkészként. A spirituális önismereti képzésnek pedig külön örültem. Alaposan felkészült és empatikus tanárokkal vagyunk megáldva. Gazdagon ellátnak minket háttéranyagokkal.

MIÉRT JÓ EGY LELKÉSZNEK AZ SZDM-KÉPZÉS?

- Mert kizökölt a lelkési élet sodrából, és újat hoz az ismert lelkigondozói területen;
- mert segít végiggondolni, hogy helyemen vagyok-e a mostani szolgálatomban;
- mert kiszakít havonta két napot az életemből, hogy magammal foglalkozzam;
- mert másképp tanul felnőttképzésben az ember, és meglátja az igazi lényegét;
- mert ezt elvégezve sokkal több területen lehetek jó lelkész.”

A négy féléves szupervizor–diakóniai mentor szakirányú továbbképzés másoddiplomás képzés, amely emberileg és szakmailag is gazdagítja a hallgatót. Az eddigi, egyöntetű hallgatói vélemények alapján a tanulás nem megy a munkavégzés rovására, köszönhetően az összehangolt, figyelmes oktatásnak.

Az érdeklődők részletes tájékoztatást találnak az Evangélikus Hittudományi Egyetem honlapján: Teol.lutheran.hu. Jelentkezési határidő: 2021. február 15.

Evangélikus Hittudományi Egyetem

Diakóniai
Képzési Központ

15
57
Evangélikus
Hittudományi
Egyetem

Porcicakergető

Néhány éve egy hittanosom úgy mesélte el a bűnbeesés történetét, hogy miután az ember evett a tiltott gyümölcsből, Isten azzal büntette az asszonyt, hogy egész életében hason csúszik, és port töröl majd. Akkor jót nevettem ezen, de azóta sokat gondolok rá, amikor összegyűlik a házimunka. Olyan, mintha sosem érne véget.

Amikor reggel felöltöztem, máris teríthetek a családnak, evés után pedig rögtön lepakoljuk az asztalt, és lehet mosogatni. Ha ezzel végeztem, indíthatom a mosógépet, és amíg lejár a program, szedhetem össze a szárítóról a ruhákat. Mivel a lányaim már teljesen azonos méretű ruhát hordanak, mi több, cserélgetik is a holmijukat, egy hölgykupac, egy fiúkupac és egy apa-anya kupac tornyosul előttem a száraz ruhákból. Ezt már gyorsan a helyére lehet így rakni.

De még mindig ott van a vasaló. Gyorsan neki is látok, közben fél szemmel az órát lesem, mert egykettőre itt az idő feltenni főni az ebédet. Ha esetleg elfogyott valami, és nem figyeltem fel rá hamarabb, akkor futás a boltba. Aztán rajta: hámozni, szeletelni, keverni, panírozni, kifőzni, megsütni. Közben ideje kiszedni a mosógépből a tiszta ruhát és kitergetni. Ha jó az idő, a szabad levegőn szárítok, ám ilyenkor alaposan oda kell csípetni minden egyes darabot, nehogy a szél vagy a játékos kedvű macska megforgassa a földön a porban.

A porról jut eszembe: a takarítás az a munka, amelyet csak úgy mellesleg folyton csinál az ember. Ezt elrakja, azt fölsöpri, letörli, összekotorja. Az ajtó előtti lábtörölő bármekkora is, valahogy sosem elég nagy ahhoz, hogy ne jöjjön be a sár, a por meg a piszok. És valahogy a porcicák is újratermelődnek pár óra leforgása alatt. Na, de menjen tovább a nap!

Asztalt terítünk, megebédelünk, és lehet újra mosogatni, felsöpörni. Közben észreveszem, hogy a virágok kókadoznak az ablakpárkányon. Nosza, elő a locsolót. Persze akkor már le is kell törölgetni a leveleket egy kis nedves ruhával. És lám, az ablak sem olyan szép tiszta, mint amilyen lehetne.

De nem is sorolom tovább, látjátok, hogy se vége, se hossza ennek. A házimunka olyan, mintha teljesen hiábavaló lenne, mert az eredménye pillanatok alatt eltűnik, mi több, mindenki természetesnek tekinti, ha rendben van, és csak akkor lepődne meg, ha nem lenne kész valami.

Éppen emiatt nem is egyedül csinálom már mindezt. Nemcsak azért, mert akkor folyamatosan fáradt és rosszkedvű lennék, hanem mert a családban sokan vagyunk, és egymagamnak túl sok lenne már ennyi elfoglaltság. Szépen elosztjuk a feladatokat. Kicsi is, nagy is képes ezt-azt elvégezni, nem kell egy embernek a teljes idejét azzal tölteni, hogy kiszolgálja a többieket.

Megvallom, nem mindig könnyű ezt az egyébként jó rendet betartani. Elgyorog a gyerekek elfeledkeznek róla, hogy segíteni kellene, az is megtörténhet, hogy nagyon sok idő, amíg a kicsi például meghámoz egy krumplit. Időnként az aprókat inkább el is küldöm játszani, azt hiszem, úgy gyorsabban fogok haladni. Pedig türelmesnek kellene lennem, hogy ők is megtanulhassák, hogyan kell ezt meg azt csinálni. Idő kellene nekik, hadd gyakoroljanak, hadd ügyesedjenek. Mert bizony ezek a munkák is az élet részei.

Most, hogy már néhány gyerekem felnőtt, öröm látni, milyen kreatívan és könnyedén mozognak a konyhában. Ha ők főznek, biztosan finom lesz az étel (és általában különleges is). Ahogy a fiam a porszívóval jön-megy a szobában, az meg egyenesen szívderítő. Ha majd megnő, és feleségül vesz egy lányt, az biztosan el fog olvadni a gyönyörűségtől, hogy ilyen ügyes ez a legény a házimunkában. És bizony a kollégiumban lakó tinik is hasznát vették annak, hogy hozzá voltak szokva: el kell pakolni, föl kell takarítani maguk után, ágyneműt kell cserélni.

De hogy mindig türelmes lettem volna velük, amíg mindezt megtanulták, azt nem állíthatom. Naponta meg kell küzdenem nemcsak a házimunkával, hanem a másik ember fejlődési lépcsőfokainak elfogadásával is. Ha valaki lassú, ha nem ért valamit, vagy nem látja meg a munkát, bizony sokszor előbb születik meg egy ítélet bennem, mint a türelem. És ezt gyakran meg is érzi a másik. Mentegetőzik, vagy ott is hagyja az egész próbálkozást.

Hány meg hány hittanos helyett vágtam már ki inkább én az órán egy-egy formát – pedig jobb lett volna, ha csak mellé állok, és biztatom. Ha most nem volt rá idő, hogy gyakorolja az olló

Tudod-e, miből van a porcica? Változó arányban tartalmaz szálló port, pókhálót, elhalt hámsejteket, szőrszálakat, pollent, azaz virágport. Nem tudni, miért, de remekül ég, és a növények talaját is javítja. Ám sajnos sokaknál allergiát okoz. Takarításkor ezért igyekezzünk különös figyelemmel összegyűjteni és eltávolítani a környezetünkben.

használatát, vajon mikor lesz? Hány meg hány kézből vettem már ki ingerülten egy-egy rosszul összeragasztózott barkácsolós feladatot! Pedig mit értem el vele? Készen lettünk időre, de az alkotás nem a gyereké, hanem az enyém volt. Ő csak annyit látott, hogy a tanár néni ügyesen be tudta fejezni, amit ő neki nem sikerült. Milyen kár, hogy ezt „üzentem” a türelmetlenségemmel. Hogy bánom mindig, amikor erre utólag rájövök!

Ezek az én napi kis próbáim. Olyanok, mint a porcicák. Csak jönnek és jönnek, ki tudja, honnan kerülnek elő folyton. Sosem fogynak el. Nem lesz olyan nap, amikor mindenki mindent tökéletesen és gyorsan megcsinál. Mindig lesz körülöttem olyan, aki nehezebben tanul, vagy ügyetlenebb, hamisan énekel, vagy lassabb a többiekénél. Éppen azért, mert úton vannak. Most tanulnak. Mint ahogyan én is most tanulok. Most tanulom elfogadni őket és kívánni, hogy fejlődhessenek, ügyesedhessenek egy-egy dologban.

Milyen jó, hogy Isten nem ezeket az ügyetlenségeket és éretlenségeket nézi rajtunk bosszankodva, hanem éppen ezek ellenére is be akar bennünket állítani az ő munkájába! És újabb meg újabb esélyeket ad a gyakorlásra. Drukkol nekünk, és ha ma nem sikerült valami, szeretettel figyel ránk másnap és harmadnap is, míg el nem jutunk a célig. ■

BÓDI KATALIN RAJZAI

Fil 1,6

Az idézőjeltől indulva haladj a labirintusban a lehetséges utakon, így eljuthatsz az aranymondáshoz

MIT TUDSZ TE ELVÉGEZNI A HÁZ KÖRÜLI MUNKÁK KÖZÜL?

- Négy-öt évesen: az ágyat bevetni; játékokat eltenni a szekrénybe; az asztalt evés előtt letörölni, megteríteni; a boltból hazahozni a kisebb megvásárolt dolgokat; a fürdőszobában helyére tenni a törölközőt.

- Hat-hét évesen: kiválasztani a ruhát, amelyiket fel szeretnéd venni, felöltözni, szennyest a tartóba rakni; a tiszta ruhákat összehajtani, szekrénybe tenni; kivinni a szemetet; megkenni a kenyeret; segíthetsz a helyükre pakolni a tiszta edényeket; segíthetsz felmosni.

- Nyolc-tizenegy évesen: tisztán tarthatod a szobádat; egyedül megoldhatod a házi feladatodat (ha segítségre van szükséged, akkor jelezheted); meg tudod öntözni a virágokat; tudsz ébresztőóra egyedül kelni; elmosogatni könnyebb edényeket, vagy bekipakolni a mosogatógépbe; elkészíteni néhány könnyű ételt; bekapcsolni a mosógépet és teregetni is; kisebb bevásárlást elintézni.

- Tizenkét-tizenegy évesen: segíteni a konyha és a fürdőszoba takarításában, a tükör tisztán tartásában; vigyázni a személyes higiéniaira, a tárgyaidra; feljegyezni és követni, mikor mi a házi feladat; segíteni az ágyneműcserében; tisztán tartani a szobádat, félévente szelektálni a holmidat, hogy a kinőtt, megunt dolgok kikerüljenek; kicserélni az izzókat, elemeket; a kertben fűvet vágni, leveleket összegereblyézni, járdát söpörni.

TRADICIONÁLIS
HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

Fizessen elő magazinunkra és folyóiratainkra!

Kiadványaink megrendelhetők nyomtatott,
illetve digitális formában a Luther Kiadónál.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórája

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Kövessen bennünket
az interneten is:

EVANGELIKUS.HU

Naponta frissülő, a hitéletet gazdagító
lelki tartalommal várja önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.
Egy kattintásra vagyunk öntől!

KERESSE A LUTHER KIADÓ ÚJDONSÁGAIT HONLAPUNKON ÉS BOLTUNKBAN!

**könyvek, folyóiratok,
kávés, bor,
ajándéktárgyak**

bolt.lutherkiado.hu | facebook.com/LutherKiado

KÖTŐSZÓ

A világ lutheránus szemmel

Evangelikus orvos nevét vette fel az orosházi kórház

László Elek Kórház és Rendelőintézetre változott az Orosházi Kórház neve. Az intézmény tájékoztatása szerint többéves álom valósult meg azzal, hogy felvehették a város első tudós orvosának nevét. László Elek orvosi munkája mellett élénken részt vett a település és Békés megye közéletében. A helyi képviselő-testület tagja, az evangélikus egyházközség felügyelője volt.

László Elek sebész és szülész (1841. június 16. – 1919. március 27.) községi orvosként telepedett le 1869-ben Orosházán. A megye ma már harmadik legnagyobb városában 1873-ban súlyos kolerajárvány dült, amely nyolcszázkilencvennégy lakos halálát okozta. László Elek fiatal orvosként ekkor fogalmazta meg legfontosabb életcélját: kórház, menház, járványkórház létesítését.

Munkássága alatt tanulmányt írt Orosháza közegészségügyi helyzetéről; ennek hatására 1892-ben járványkórház épült az akkori községben. 1902-re elkészült egy új menház is, amely a szegények ellátását karolta fel. Az ő nevéhez fűződik Gyopárosfürdő gyógyvizének felismerése és elismertetése is. Bár egy új kórház tervrajza szintén elkészült, az első világháború és az infúzió gátat vetett a további fejlődésnek, így László Elek már nem élhette meg, hogy legnagyobb álma, a községi kórház felépüljön.

FOTÓ: MELEGA KRISZTIÁN / OROSHÁZI KÓRHÁZ

Orvosi munkája mellett élénken részt vett a település és Békés megye közéletében. A helyi evangélikus egyházközségnek is aktív tagja, felügyelője volt.

Az orosházi kórházat 1967. április 30-án nyitották meg. Jelenleg csaknem nyolcszáz fős dolgozói létszámmal, háromszáztizenhét aktív ágyon, nyolcvan krónikus ágyon, huszonhat mozgásszervi rehabilitációs ágyon folyik a gyógyító munka, amelyet tizenhárom férőhelyes nappali kórházi ellátás egészít ki.

■ MTI

Játékkiállítás a templomban

Saját gyűjteményének darabjait mutatja be a dunaújvárosi evangélikus templomban és saját YouTube-csatornáján Stermeczki András helyi lelkész. Legutóbb tíz évvel ezelőtt tárta nyilvánosság elé fél évszázad alatt gyűjtött játékait. A játékkiállítás mellett továbbra is megtekinthető a templomban Rohonczy Rohó István Tengelyek című, ősszel megnyitott önálló tárlata.

„Egyszer már volt egy ehhez hasonló játékkiállítás, éppen tíz éve, de a karantén miatt digitális formában most teszem közzé először. A kollekció teljes egészében saját gyűjtés, ötven év

termése – az első VW Bogár matchboxot édesanyámtól kaptam születésemkor. A templom előterében nagyobb modellek vannak – 1 : 30, 1 : 40 méretarányúak –, és pár magyar játék. A gyűjtemény nagyját a gyülekezeti teremben mutatom be. Az első asztalon 1968–1984 között készült »igazi« matchboxok vannak. Némelyik egész jó állapotban, és mind gyönyörű. Egyrészt abban az időben sokkal szebb autókat gyártottak, másfelől ezek a kisautók szintén minőségi alkotások” – magyarázta a lelkész, aki arra is buzdítja a látogatókat, hogy szemléljék meg közelről, sőt gurítgassák is a kiállított tárgyakat.

„Az autók még ma is lágyan siklanak a parkettán, és olyan finoman rugóznak, pattognak, hogy öröm hallgatni. A festésük is egész más, mint a mostanában gyártott kisautóké, és a kidolgozásuk páratlan. Néhányuknak megvan az eredeti doboza is, de a többsége elveszett, kiskoromban is sokat elhagytam játszótereken. A második benti asztalon már nem ilyen régi modellek vannak, de ezek is igen szépek, miként a harmadik asztalon lévők is: terepjáróktól a kamionokig találhatunk mindenféle modellt. Dr. Baráth Károly zongoráján pedig – amelyen valaha Bartók Béla is játszott – kisvasút-kiállítás látható egy oválkörös, úgynevezett TT-pályával.”

Ha valaki az összes modellt összeszámolja, akkor – a kocsiktól a vonatokon át a házakig – közel ezer darabot csodálhat meg.

Forrás: Evangelikus.hu

A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata tavaly online tartotta meg hatodik ülését (is). A testület ezen a november 20–21-re kitűzött ülésen fogadta el – a többi között – egyházunk idei költségvetését, és egyházunk vezető tisztségviselői is ekkor tárták a zsinati atyák elé évrértékelő jelentéseiket. A járványhelyzetből adódott körülmények miatt magazinunkban csupán kivonatos összefoglalóval tudtuk dokumentálni az ülés főbb döntéseit. A múlt évi utolsó lapszámunkban közölt rövid tudósítást most Pröhle Gergely országos felügyelő jelentésének részleteivel igyekszünk kiegészíteni. (A jelentés szövege az *Evangelikus.hu* honlapon teljes terjedelmében olvasható.)

A 2020. esztendő átvilágítása

Részletek Pröhle Gergely országos felügyelő zsinati jelentéséből

BEVEZETÉS

A beszámolási időszak legfontosabb feladata a Magyarország kormánya és a Magyarországi Evangélikus Egyház között megkötendő szerződés 2018 kora őszen megkezdett előkészítésének befejezése, részleteinek kidolgozása, majd mielőbbi aláírása és a végrehajtás feltételeinek tisztázása volt.

Ezt a sokrétű, különböző gyülekezeti, szakmai és politikai egyeztetést igénylő tevékenységet váratlan intenzitással terhelte a járványügyi helyzet tavaszi súlyosbodása, amely nemcsak egyházunk és az országos felügyelő tevékenységének tartalmát, hanem kereteit is jelentős mértékben meghatározta. A rendkívüli helyzetben egyaránt fontos volt a szükséges vészintézkedésekre való összpontosítás és a távlatos célok szem előtt tartása. Mindemellett nem volt szabad elfeledkezni a 2021-ben esedékes népszámlálásra való felkészülésről sem, hiszen ez a tavaszi, kora nyári folyamat pontos képet adhat majd honfitársaink, hitsorsosaink egyházunk iránti elkötelezettségéről.

EGYHÁZ ÉS KÖZÉLET

A kormánnyal megkötött szerződésünk kapcsán természetes módon élnékül meg az evangélikusság iránti közéleti érdeklődés, mindazonáltal elmaradtak azok a negatív felhangok, amelyek az egyház-finanszírozás nagyvonalú állami gesztusai nyomán általában tapasztalhatók. Ez egyrészt minden bizonnyal azzal magyarázható, hogy a folyamat során mindvégig hangsúlyoztuk egyházunk társadalmi felelősségvállalását, vagyis hogy tisztában vagyunk azzal, hogy az adófizetők pénzével megfelelően kell bánnunk. Másrészt a pandémiás helyzet kialakulása voltaképp minden más témát beárnyékolott.

Az online térbe visszavonuló közélet ugyanakkor így is rendszeresen foglalkozott az egyházak életével. Püspökeink iránymutatásai a gyülekezeti élet alakításával, korlátozásaival kapcsolatban a megfelelő időben és a megfelelő hangsúlyokkal hangzottak el, hasonlóan az országos iroda rendelkezéseivel az intézményeink felé. Számos helyről érkezett pozitív visszajelzés azzal kapcsolatban, hogy az evangélikus megnyilatkozások „a félelem lelke” helyett a „a józanság lelkét” közvetítették a széles nyilvánosság felé.

Az online térbe való kényszerű visszahúzódnak önmagában természetesen negatív jelenség, ugyanakkor szükségképpen felgyorsította azt a folyamatot, amelyet már korábban is tapasztalhattunk. Az online istentiszteletek, áhítatok térben nem korlátozott megtartása és közzététele számos esetben missziós lehetőségként jelent meg, ami természetesen az igehirdetési üzenetek megfogalmazásának módjára és főleg terjedelmére is hatott. Fábri György felügyelő urat

illeti a köszönet a *Teletemplom* kezdeményezéséért, amely igényes képi, zenei megvalósításával magasra tette a mércét alkalmaink audiovizuális megjelenítése számára. Ha a vírusfertőzés második hulláma is lecseng, érdemes lesz elemezni, hogy kik és miképpen tudtak igazán élni az online platformok nyújtotta lehetőséggel.

EGYHÁZUNK ÉLETE

Az országos egyház székházában lévő irodáinkban végezve civil foglalkozásmunkát, szoros kapcsolatot tudok ápolni az országos iroda munkatársaival. Én ezt mindenképp hasznosnak érzem, és remélem, hogy nekik sincs terhükre. Köszönet illeti az országos irodaigazgatót és munkatársait az egyházi közélet és az adminisztráció digitális átállításáért, a járványügyi szempontoknak és előírásoknak megfelelően – gyakran a világi szervezeteket megelőzve. [...]

Azt gondolom, hogy az állami szerződés tartalmára vonatkozó, egyházon belüli széles konszenzus világos és egyértelmű üzenetet küldött a világi döntéshozók és egyházunk népe felé: a Magyarországi Evangélikus Egyház tisztában van a múlt örökségének fontosságával, ugyanakkor a mai, a modernitás minden előnyével élő és nyűgével küszködő társadalom számára is érvényes üzenete van.

Pozitív visszajelzést kaptunk ezzel kapcsolatban az állami oldal felelős tisztségviselőitől is. A *Magyar falu* és a *Modern városok* program keretében elnyert jelentős támogatások azt jelzik, hogy az elmúlt évek egyházvezetői erőfeszítései sikeresen vezettek, ugyanakkor a józan egyházi megközelítés következtében a többségi társadalom vádaskodásával sem kell találkozunk. [...]

Szeretnék említést tenni néhány olyan fejleményről, amelyet egyházunk életében fontosnak tartok.

Egyházunk anyagi helyzete az elmúlt évben kiegyensúlyozott maradt, a rendkívüli intézkedésekhez szükséges anyagi feltételek megteremtése zökkenőmentes volt. Az egyszázalékos adóbevételek növekedése érdekes fejlemény, amelynek hátterét érdemes alaposan megvizsgálni. Intézményeink gazdálkodása néhány kisebb kivételtől eltekintve pontos és törvényes volt, amit a gazdasági osztály és a belső ellenőrzés minőségbiztosító tevékenységének is köszönhetünk. Minderre idén is igen pozitív visszajelzést kaptunk az Állami Számvevőszéktől.

A beszámolási időszak egyházi történéseivel kapcsolatban fontos még megemlíteni azt, hogy a múlt évi jelentésemben feladatként megjelölt kommunikációs felkészülés a 2021. évi népszámlálásra

téti időszakban nem csupán az egyházépítés, -finanszírozás terén történtek a következő éveket meghatározó események, hanem jelentős lépést tettünk egyházunk kommunikációjának korszerűsítése felé is.

Örömteli és tartalmas esemény volt az egyházkerületi és -megyei felügyelőkkel november 6-án tartott online konferenciánk, amely ugyan nem tudta helyettesíteni a felügyelők hagyományos révfülöpi országos konferenciáját, de az állami megállapodás részleteinek ismertetésével és még inkább a 2021-es népszámlálásra való kommunikációs koncepció közkinccsé tételével betöltötte feladatát. [...]

Fontos, hogy nem pusztán egyházunk legfontosabb cselekvési területe-

ménység szerint egészségesebb, normálisabb 2021. évre. Az elmaradt Szélsőzsa, az úrvacsora évének korlátozottan megvalósult programjai fontos feladatokat szabnak a jövőre nézve.

Ugyanakkor indokolatlan nagyvárás lenne bármilyen konkrét programtervezés, hiszen 2020 elején sem sejtettük, hogy mi vár ránk március közepétől kezdve. Az azonban biztos, hogy fel kell készülnünk a személyes találkozások korlátozására, a keresztény evangélikus hitünk számára kulcsfontosságú közösség fogalmának átgondolására. Ennek jegyében mind a magas színvonalú, lélekkel teli tartalom, mind az ennek közvetítésére alkalmas infrastruktúra, vagyis az elektronikus eszközök megtalálása, beszerzése, terítése kulcsfontosságú. Ebben beletartozik a honlapunk fejlesztése, munkatársi, tudósítói gárdájának bővítése éppúgy, mint a gyülekezetek életének, szolgálatának támogatása az online térben. Nem félnünk kell tehát a jövőtől, keseregnünk a korlátozott lehetőségeken, hanem rugalmasan meglátnunk a helyzetből adódó új lehetőségeket.

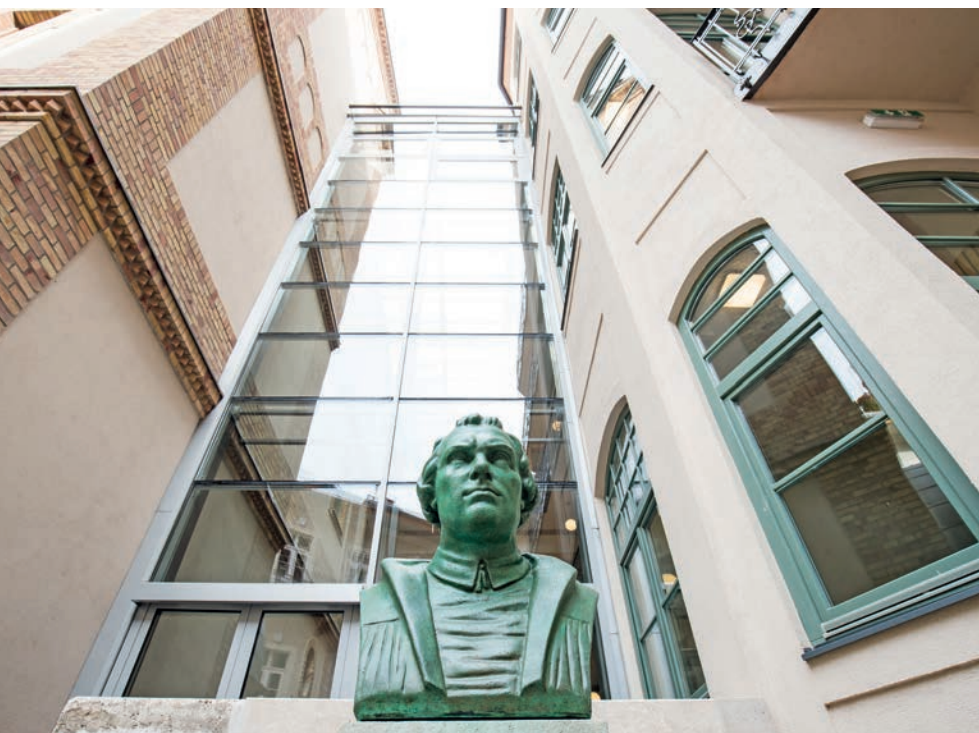

Végezetül, de voltaképp mindenekelőtt köszönetet mondok a diakóniai és oktatási intézményeinkben dolgozó minden munkatársunknak, akik a rendkívüli helyzetben képesek voltak helytállni, viselve a fizikai és lelki terheket. Köszönöm lelkészeink, felügyelőtársaim és minden munkatárs, gondnok, egyháztag erőfeszítését annak érdekében, hogy az emberek ne legyenek megfosztva Isten ígéjének hallgatásától a kijárási és gyülekezési korlátozások idején sem.

Hálás vagyok elnöktársamnak, a kerületi elnökségeknek, az országos presbitérium tagjainak és a zsinatnak a nehéz körülmények között is megegyezésre törekvő, hatékony munkáért, az országos iroda igazgatójának és minden munkatársának, különösen is az oktatási és diakóniai terület vezetőinek azért, hogy összefogták az intézmények működését, az egyházvezetést pedig folyamatosan és részletesen tájékoztatták a fejleményekről.

Hálát adva Istennek az elmúlt időszak eredményeiért, ugyanakkor segítségét kérve az előttünk álló feladatokhoz, kérem jelentésem elfogadását.

Erős vár a mi Istenünk! ■

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

intenzíven megindult. Az országos iroda egyhangú támogatása mellett elfogadtuk a Roxer Kommunikációs Ügynökséggel közösen kidolgozott koncepciót, amely a reformáció ünnepéhez kapcsolódó püspöki megnyilatkozással már a megvalósulás útjára lépett. További fontos fejlemény, hogy az országos iroda és az elnökség kommunikációs tevékenységét egy új munkatárs is segíti

Szintén jelentős lépés, hogy áttekintettük a Luther Kiadó tevékenységét, s ennek során sajtótermékeink terjesztésének, a nyomtatott és/vagy digitális megjelenésnek a dilemmájával is foglalkoztunk. Megkockázatom, hogy a jelen-

it kell közösen meghatároznunk, amit tettük ezt az állami megállapodás kapcsán, hanem a Jézus Krisztusról és saját magunkról, egyházunkról való beszéd is csak akkor lehet hatásos, ha összehangoltan, minden szinten egymást segítve tesszük. Ezért fontos, hogy az elfogadott kommunikációs koncepció minden aktív egyháztagunk számára elfogadott és képviselhető legyen.

KITEKINTÉS

2020-ban kizökkent az idő. Mivel sok mindent nem tudtunk vagy nem úgy tudtunk megvalósítani, ahogy elterveztük, ezért terveink sokasága tolódik át a re-

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLETÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA DONÁTH LÁSZLÓ ÜGYÉBEN

A Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének 2020. december 8-án kelt – időközben szerkesztőségünkhöz is közlésre megküldött – állásfoglalását adjuk közre teljes terjedelmében.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének vezetését 2019 őszén többen is (köztük számosan egyházunk elkötelezett, hűséges tagjai) közvetlenül megkeresték azzal, hogy évtizedekkel korábban Donáth László evangélikus lelkész olyan módon közeledett hozzájuk testi érintkezéssel is, ami számukra elfogadhatatlan, bántó, zaklató volt.

Az elnökség 2019 ősze és 2020 tavasza között személyes, szakembereket is bevonó beszélgetésekkel tárta fel a bejelentések tartalmát. Mindezek alapján számunkra az elbeszélések életszerűnek és hitelesnek bizonyultak. Ezt követően az elnökség (természetesen megtartva a bejelentők anonimitását) testvéri beszélgetések és a tények bemutatása mellett megkérdezte Donáth Lászlót a bejelentések valóságtartalmáról, azonban kitérő, hártó válaszokat kaptunk. Számunkra mindez csalódást okozott: lelkész testvérünk több évtizedes gyülekezetépítő és diakóniai szolgálata, teológiai felkészültsége, társadalmi ügyekben tanúsított kiállása elegendő morális háttérrel adhatna a bűnbánatra. Szembenézésre olyan tettekkel, amelyek az elszennvedők számára mást jelentettek, mint amit korábban ő maga gondolt.

Ebben a helyzetben a bejelentők személyi-érzelmi integritásának védelme, helyreállításának segítése az elsődleges

szempont. Ez azzal együtt is feladatunk, hogy az elévülésre vonatkozó szabályok miatt az évtizedekkel ezelőtti eseményeket nincs módunk fegyelmi eljárásban tisztázni.

Elköteleztünk vagyunk az áldozatok védelmében, így kötelességünk kijelenteni: mélységesen elítéljük, és elfogadhatatlannak tartjuk, ha lelkész vagy bármilyen egyházi szolgálattevő visszaél a hivatásából és pozíciójából adódó bizalommal, és a rábízottak körében zaklatóan, bántóan cselekszik. Úgy gondoljuk, az elszennvedők joggal igénylik, hogy a feloldáshoz megértést és támogatást kapjanak, amennyiben a történetek traumaként csapódtak le bennük. Akkor is, ha ott és akkor a helyzet nem adott lehetőséget számukra erőteljes tiltakozásra. Ezt az empátiát és önvizsgálatot hiányoltuk tényfeltárásunk során.

Az egyházkerületi elnökség az egyház nevében megköveti azokat, akik áldozatként vagy akár áldozatnak érezvén magukat nem kaptak olyan segítséget, nem találtak olyan segítő közegre, amely megvédte volna őket a zaklatásoktól és azok utóhatásaitól. Számunkra elfogadhatatlan bármiféle teologizáló vagy pszichologizáló magyarázat, amely figyelmen kívül hagyja a másik ember érzékenységét, érzelmi kiszolgáltatottságát, megaláztatottságát.

Ezen tanulságok alapján is jelzőrendszert és olyan támogató szolgálatot ho-

zunk létre, amelyben egyházi és világi szakemberekhez fordulhatnak azok, akiket hasonló bántalom ér. Megvizsgáljuk annak lehetőségét, hogy a fegyelmi és etikai szabályozás miként alakítható át oly módon, hogy az ilyen jellegű ügyek az általános elévülési időn túl is vizsgálhatók legyenek.

Időközben Donáth László nyugdíjazása megtörtént. Bár a gyülekezet presbitériuma és lelkész úr is élni kívántak azzal a joggal, hogy további két évig aktív lelkészként szolgáljon, az egyházkerület püspöke ehhez nem járult hozzá.

Végezetül határozottan kijelentjük: a legteljesebb mértékben elhatárolódnak azoktól a rosszszívű, keresztényietlen és immorális sajtómegnyilatkozásoktól, amelyek a politikai kampányok méltatlan eszközeivel igyekeznek kihasználni mások fájdalmát, rágalmaszásokkal sértve ezzel Donáth László családját is. Nyomatékkal felhívjuk azok figyelmét, akik jelen állásfoglalásunkat erre használnák a médiában vagy az egyházban, hogy tettükkel sértik a keresztény és a polgári normákat. Ezért a hivatkozás során elvárjuk a teljes tartalom közlését.

Bízunk abban, hogy az egyház egyértelmű állásfoglalása és szervezeti lépései a jövőben segítséget nyújtanak abban, hogy egyetlen egyházi szolgálattevő se követhessen el a hivatásához és pozíciójához kapcsolódó bizalom megrendítésére alkalmas cselekményeket; ha mégis történe bármi elfogadhatatlan, akkor az esetleges áldozatok megfelelő segítséget kaphassanak fájdalmuk enyhítése, traumájuk feldolgozása érdekében.

Budapest, 2020. december 8.

DR. FABINY TAMÁS püspök

DR. FÁBRI GYÖRGY felügyelő

A kereszténység a legüldözöttebb vallás

A vallásüldözés nyolcvan százalékban keresztényeket sújt, naponta tíz-tizenkét keresztény hal meg világszerte a hite miatt. A keresztényüldözés Afrika országaiban a legsúlyosabb, karácsonykor Nigériában templomot, kórházat gyújtottak fel. Ugyanakkor éppen Afrikában nő a legnagyobb mértékben a keresztények száma – mondta Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtákará, külügyi szakértő az M1 aktuális csatorna első vasárnap reggeli műsorában.

A szélsőséges muszlimok szerint minden gondot a Nyugat, a kereszténység okoz, a megoldás pedig annak elpusztítása. A Nyugatnak erősítenie kellene keresztény identitását, értékeit, ám a nemzetközi szervezetek nem veszik komolyan a keresz-

tényüldözést. Az Európai Unió sincs felkészülve a keresztények segítésére, nincs erre programja, miközben a magyar államnak van ilyen, a *Hungary Helps* program – mondta Fischl Vilmos.

■ MTI

FOTÓ: REUTERS

Január 22. – a magyar kultúra napja

Ahol a legnagyobb palócot keresztelték

Nagykürtös ma járási székhely, egykor a szlovákiai barnaszénbányászat egyik kiemelt központja volt. Ennek megfelelően a 20. század ötvenes éveinek ízlése és elvárásai szerint alakították ki. A ma már érdekesnek tűnő úgynevezett Sztálin-barokk stílus tömbházai és középületei, valamint a későbbi szocialista toronyház-erdők mellett valóságos csoda, hogy néhány korábbi emléke is megmaradt a településnek. Többek közt az ágostai evangélikus templom, ahol Mikszáth Kálmán író megkeresztelték.

Nagykürtös (szlovákul Velký Krtíš) első írásos említése 1245-ből való: Curtus néven szerepel egy IV. Béla király kancelláriáján keletkezett oklevélben, amely az ipolysági kolostor tulajdonviszonyait hitelesíti a tatárdúlás után.

TÖRÖKÖK ÉS BALASSÁK

Borovszky Samu *Magyarország vármegyéi és városai* című monográfiásorozatának (1896–1914) a Nógrád vármegyéről szóló kötetében (1911) érdekes utalás van a hely nevére: „Az egyik dűlőt »Ne bojsza« magyarul: »Ne félj«-nek nevezik. Az itteni néphagyomány szerint e dombon Lehel vezér kürtjébe fújt, s ezért nevezték el a községet Kürtösnek.” Hogy ebből mi igaz, s mi mese, azt nehéz eldönteni. Valószínűbb, hogy a honfoglaláskor itt telepedett le a Kürt nemzetség egy része, a szálláshelyeinek neve pedig helynévként máig megmaradt.

A település termékeny patak völgyben van, a patak vize egykor több vízimalmot is hajtott, a kelet–nyugati és észak–déli kereskedelmi utak, Kékkő várának közelsége mind hatottak Nagyürtös életére és fejlődésére. A 16. században egy ideig török felségterület, mint Borovszky írja, a nógrádi *szandzsák* (török katonai és közigazgatási egység, a magyar vármegye megfelelője – a szerk.) része volt, birtokolták a Balassák, majd ismét elnéptelenedett. A 17. század végén, 1680-ban telepítették újra, főként szlovák lakossággal, amely részben magával hozta az ágostai evangélikus vallást, részben pedig a földesurak valóságához alkalmazkodott.

Nagyürtös urai a Balassák után a poltári Soós és a Kiskürtösi család, majd a Csemitzky, Ambrózy, Tihanyi családok voltak. Ők mind lelkes ágostai evangélikusokként a templom építésére is áldoztak. Egyes források szerint 1636-tól áll a templom. A szent hely, ahol Mikszáth Kálmán megkeresztelték 1847. január 17-én.

MIXADT, MIXAD, MIKSZÁTH

Tavaly májusban emlékeztek meg a „legnagyobb palóc” halálának századik évfordulójáról. Az író nógrádi kötődése messzire nyúlik az időben. Fennmaradt adat arról, hogy a család férfiági ősei közül a 17. században többen evangélikus lelkészként működtek, Jénában és Wittenbergben jártak teológiára. Név

szerint 1707-ben Mixadt Mátyást jegyzik az iratok mint ágostai evangélikus lelkészt.

A család későbbi férfi tagjai már inkább gazdálkodással foglalkoztak, így az író édesapja, Mixadt János kocsmabérlőként, gazdálkodóként próbálta eltartani a családját. Felesége Ebeck faluból származik, ősi család leszármazottja, Nemes Veres Mária volt a leánykori neve. Érdekes, hogy a fennmaradt anyakönyvi bejegyzés tanúsítja: a fiúgyermeket 1847. január 18-án „Mixadt Kálmány” névre keresztelték meg a nagyürtösi ágostai evangélikus templomban. A bejegyzés szerint keresztapákként Sárközy Dienes és Hartyánszky István, keresztanyákként Ns. Mesko Anna és Ns. Divéky Mária nevét őrizte meg az anyakönyv. Nemes előnevekkel szerepelnek itt az ősök és fogadott családtagok, komák és komaasszonyok, s valóban azok is voltak, afféle elszegényedett kismemesek, akik jórészt polgári foglalkozást kerestek maguknak, vagy megmaradtak kisbirtokos földművesnek. Ők és a hozzájuk hasonló nógrádi magyar és tót atyafiak lettek Mikszáth Kálmán író ihletői, regényeinek, elbeszéléseinek, novelláinak, karcolatainak halhatatlan alakjai.

A KERESZTELŐEDÉNY UGYANAZ

A templom, ahol „Kálmányt” keresztelték, ma is az evangélikusoké, úgy tudni, ugyanaz a keresztelőedény szolgál a szentség kiszolgáltatására, mint amikor az író tartották keresztvíz alá. A nagyürtösi templomnak a belső tere szinte alig változott az elmúlt majd kétszáz év alatt. Egy kinti emléktáblával gazdagodott azonban, amely Mikszáth Kálmán keresztelésének állít emléket.

■ SZÁSZI ZOLTÁN

Forrás: Ujszo.com

Nagyürtös a 75-ös, Losonc–Érsekújvár közötti főúton érhető el, az evangélikus templom az 527-es mellékúton, a 48.2053/19.3441 GPS-koordinátáknál található.

Konok Tamásra emlékeztek a Ludwig Múzeumban

Az Asztali beszélgetések sorozat és a Ludwig Múzeum közös online rendezvényén emlékeztek pályatársai, barátai a közelmúltban elhunyt Konok Tamás Kossuth-díjas festőművészre, a nemzet művésze január 9-én, születésének kilencvenedik évfordulóján.

Egy évvel ezelőtt a Ludwig Múzeum nagyszabású életmű-kiállítással készült megünnepelni Konok Tamás kilencvenedik születésnapját. A tárlatot a világjárvány miatt először elhalasztották, végül olyan emlékkiállítás született, amely méltón tiszteleg az alkotó különleges, folyamatosan megújuló művészete előtt. A Szipócs Krisztina művészettörténész, kurátor által *Vers l'infini*, azaz a *Vers a végtelenbe* címmel rendezett kiállításon – az újranítást követően – Konok Tamás több mint száz alkotását tekintheti majd meg a közönség.

„A rend számomra a szabadság megtestesülése” – fogalmazta meg ars poeticájaként a geometrikus absztrakt festészet meghatározó személyisége. Vallotta, „az embernek el kell döntenie, hogy a dionüszoszi ember szertelen, véletlenszerű gesztusérzeteiből alkot, vagy pedig az egyszerű, tiszta, világos, pontosan szerkesztett, statikus irány felé viszi a művészetét”. Konok az utóbbit választotta, és letisztult, harmóniára törekvő, rendet képviselő és hirdető alkotásaival mintegy tőmondatokban fogalmazta meg a végtelent.

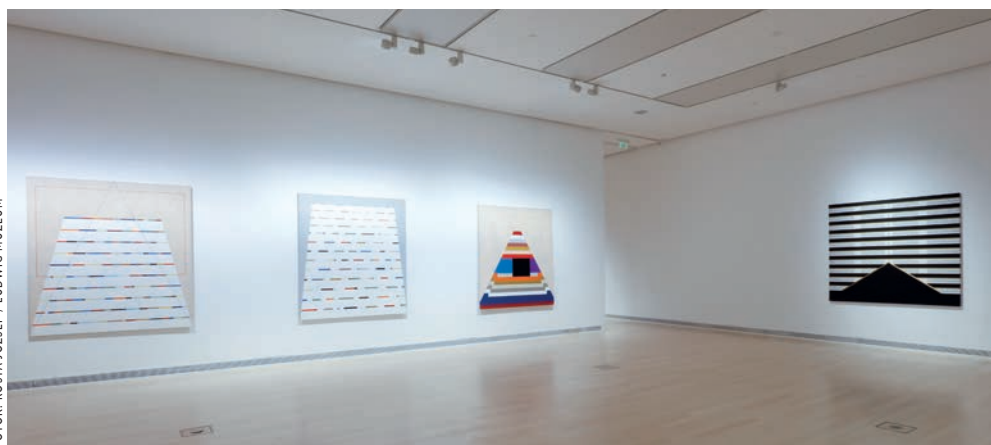
Kilencvenedik születésnapján pályatársak, művészettörténészek és barátok álltak meg a kiállítás egy-egy alkotása előtt, és vallottak Konok Tamás művészetéről, egyszerre európai és magyar identitásáról, adtak megközelítéseket az általuk választott művekhez. Az *Asztali beszélgetések* sorozat és a Ludwig Múzeum videóra rögzített, illetőleg online közvetített közös megemlékezésén – a kiállítás kurátora mellett – Fabényi Júlia, a Ludwig Múzeum igazgatója, Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök és e sorok írója, illetve Klimó Károly festőművész, Matzon Ákos festőművész, N. Mészáros Júlia művészettörténész, Pataki Gábor művészettörténész, Radnóti Sándor esztéta és Spiró György író beszélt. A megszólalók rámutattak, hogy Konok életművének darabjai nem-

csak a lírai geometrikus absztrakt művészet kimagasló és nemzetközileg is elismert példái, hanem egyúttal olyan művek, amelyek híven tükrözik alkotójuk meggyőződését, mely szerint „az alkotótevékenység filozófia”.

Konok Tamás Budapesten született. Gyermekkorában zenészként készült, 1945 és 1950 között a győri konzervatóriumban tanult hegedülni, de – főleg nagyapja, Sándy Gyula építész indíttatására – hamar a rajz és a festészet felé fordult. Beiratkozott a Magyar Képzőművészeti Főiskolára; Bernáth Aurél tanítványaként a festő szakon szerzett diplomát 1953-ban. Látásmódjának változását alapjaiban határozta meg 1958-as párizsi

vészeti élet megkerülhetetlen és meghatározó egyénisége. 1992-től a Műegyetem címzetes egyetemi tanára volt,

FOTÓK: ROSTAJ JÓZSEF / LUDWIG MÚZEUM

ösztöndíja. Akkor még hazatért, de 1959-ben letelepedett a francia fővárosban, és a rendszerváltásig ott, illetve Zürichben élt. 1953-tól állít ki Európa-szerte. Ösztöndíjasként New Yorkban és Kaliforniában is dolgozott.

1970-ben megkapta a francia állampolgárságot, de a magyart is megtartotta. Alkotásaival Magyarországon először a nyolcvanas évek elején Győrött mutatkozhatott be, majd 1981-ben a budapesti Szépművészeti Múzeumban első feleségével, Hetey Katalin Kossuth-díjas szobrászművésszel együtt állított ki. Akkortól élete végéig a magyarországi képzőmű-

művei számos nagy hazai és külföldi közgyűjteményben szerepelnek. Rendes tagja volt a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiának, az OSAS Nyílt Struktúrak Művészeti Egyesületnek pedig egyik alapítója. Alkotómunkáját többek között a Nemzet Művésze címmel, Kossuth-díjjal, a francia Nemzeti Érdemrend lovagja kitüntetéssel és Prima Primissima díjjal is elismerték. Konok Tamás 2020. november 20-án tért vissza Teremtőjéhez.

(Az *In memoriam Konok Tamás rendezvény felvétele az Asztali beszélgetések YouTube-csatornáján tekinthető meg.*)

■ GALAMBOS ÁDÁM

In memoriam

id. Cselovszky Ferenc

(1930–2020)

Cselovszky Ferenc a Pest megyei Albertin született 1930. május 2-án, szlovák gyökerű evangélikus gazdálkodó család negyedik gyermekeként. Az evangélikus keresztyén hit és a szlovák nyelv szeretete egész életre szóló, meghatározó útravalót jelentettek számára. Az elemi és a polgári elvégzése után kereskedelmi iskolába járt Budapesten, ahol gyors- és gépírást is tanult.

Tanulmányait befejezve egy évre a Siemensnél helyezkedett el azzal a céllal, hogy tervezett teológiai tanulmányainak költsége ne jelentsen terhet szüleinek. A háborút követő lelki ébredés ugyanis az ő életére is meghatározóan hatott, és megérett benne a döntés, hogy a lelkészi pályát választja. Később így vallott erről: „Engem az a kérdés foglalkoztató, melyik az az út, amelyen járnom kell, mi az igazság, amit hinnem kell, és milyen az az élet, melyet élnem kell. A Biblia olvasása közben Krisztus kopogtatott a szívem ajtaján, éreztem, rám tette a kezét, bevont erőterébe, szolgálatára elhívott.”

1950-ben kezdte meg teológiai tanulmányait Sopronban. A következő évben az akadémia Budapestre költözött. Lelkészsé avatására abban az alberti templomban került sor, ahol egykor megkeresztelték. 1955 és 1959 között Budapesten a Deák téren, Békéscsabán, Kecskeméten és Soltvadkerten szolgált segédlelkészként. Gyors- és gépírói ismereteit itt is kamatoztatni tudta. Igehirdetéseit mindig gyorsírással írta le, segédlelkészként pedig szívesen vállalta prédikációk lejegyzését és konferenciák jegyzőkönyvének elkészítését.

A parókusi vizsga után 1959 decemberében Bényére került. Beiktatása a következő év februárjában volt. Ugyanebben az évben, október 22-én kötöttek házasságot Kiss Mártával, Kiss György békéscsabai lelkész lányával, aki azután hat évtizeden át jóban-rosszban mellette kitaró hű házastársa lett. (Apósa 1932–1938 között szintén a bényei gyülekezetben szolgált.) A fiatal lelkészcsalád Bényén otthonra talált. Itt születtek és nőttek fel a gyerekek, Márti és Feri. Cselovszky Ferenc részt vett a helyi Vöröskereszt munkájában is. Rózsát termesztett és méhészkedett. A bényei évek életének talán legmeghatározóbb időszakát jelentették.

Eleinte kerékpárral, később kismotorral, végül pedig már autóval járt Kávára istentiszteleteket tartani. Közben sorra

bővült szolgálati területe. 1974-től a pesti szlovák ajkú gyülekezet lelkésze lett. Egy időben részt vett a szlovák önkormányzat munkájában, és igehirdetéseket tartott a szegedi nemzetiségi rádió adásaiban is. Amíg volt rá igény, Bényén is végzett szlovák nyelven szolgálatokat. Ehhez nagy segítséget jelentettek számára az 1972-ben vendéghallgatóként Pozsonyban töltött hónapok. Ekkor nyílt lehetősége, hogy el látogasson abba a Čelovce nevű faluba is, ahonnan az 1700-as években vélhetően ősei is az Alföldre települtek.

1980-tól a monori gyülekezet s a hozzá tartozó Monorierdő és Vasad is gondozásába került, ahol azután másfél évtizeden át végezte lelkészi szolgálatát. 1995-ben, hatvanöt évesen vonult nyugdíjba, de a szlovák ajkú gyülekezetben 2003-ig tevékenykedett.

Nyugdíjas éveit Budapesten, Gyorskocsi utcai otthonukban töltötte. 2004. augusztus 20-án a községért végzett munkájuk elismeréseként feleségével együtt átvehették a Bényéért emlékérmét. Amíg egészségi állapota engedte, szlovák egyházi lapok magyar vonatkozású híreiből készített fordításokkal segítette az egyházvezetőket.

Édesapám személyében egyszerre volt jelen a konfliktusoktól sem vis-

szariadó, impulzív temperamentum és egyfajta simogató gyengédség. Ez utóbbi különösen felerősödött akkor, amikor gyakorló nagyapaként és dédnagyapaként a szeretett kicsinyek vették körül. Megélte öt unoka és ugyanennyi dédunoka megszületését. Ott lehetett mindhárom fiúunokája esküvőjén.

Élete utolsó éveiben szembe kellett nézzen a fizikai lehetőségeinek fokozatos beszűkülésével. Első combnyaktöréséből még felépült, a második utáni két műtétből már nem sikerült talpra állnia. 2018 januárjában agyműtéten esett át, amelyet követően már ágyhoz kötötte élte mindennapjait.

Ádvent 2. vasárnapján, halálának reggelén az *Útmutató* igéjében Jézus szavai szólaltak meg: „Egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejeteket, mert közeledik a megváltásotok.” Számára a megváltás 2020. december 6-án, röviddel háromnegyed hat előtt elérkezett. Búcsúztatására január 9-én – tekintettel a járványhelyzetre – szűkebb körben, a Deák téri templomban és annak urnatermében került sor.

■ IFJ. CSELOVSZKY FERENC

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ORSZÁGOS ELNÖKSÉGÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA A COVID-19 OLTÁS KAPCSÁN

„Mert a maga testét soha senki nem gyűlölte, hanem táplálja és gondozza, ahogyan Krisztus is az egyházat...” (Ef 5,29)

Az élet védelme és az embertársaink iránti felelős magatartás mindannyiunk közös feladata. Az elmúlt hónapokban sokan közülünk ezért nem találkoztak szeretteikkel, nem vettek részt istentiszteleten, nem ünnepeltek a hagyományos módon.

A Covid-19 elleni védőoltás azonban esélyt ad arra, hogy a magunk, valamint egyházi és egyéb közösségeink élete visszatérjen a megszokott mederbe. Ezért biztatjuk egyházunk tagjait, hogy éljenek a vakcina beadatásának lehetőségével, védjük meg ilyen formában is magunkat és egymást!

Hordozzuk továbbra is imádságos szeretetben az egészségügyben dolgozókat – orvosokat, ápolókat, kutatókat – és mindazokat, akik számára a járvány különösen nehéz időszakot jelent!

Budapest, 2021. január 15.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*
PRÖHLE GERGELY *országos felügyelő*

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: HAKAN NIJAL / UNSPLASH.COM

ORATIO OECUMENICA

Hálát adunk, mennyei Atyánk, a meglepetés világosságáért, a mennyei tűzért, amely megdöbbsent, kimozdít, életet ad és átförmál. Köszönjük, hogy szívünkbe égeted csodádat, jelenlétedet, erődöt.

Leborulunk előtted, mert hívtál, megváltottál, megajándékoztál Szentlelkeddel; Fiadban el nem múló, örök életre szóló reménységet adtál. Gyermekieiddé tettél bennünket, szállást vettél lelkünkben, erős várunk és kösziklünk vagy. Világossá tetted akaratod a fénytelen, törvénykönyvtörő világban.

Imádkozunk ezért a földgolyóért. Imádkozunk azokért, akiket a megtévesztés tüze éget; azokért, akiket az ördög féligazságai tartanak téled távol. Imádkozunk az élelmiszerbőségben élő éhezőkért, az otthonaikban lakó otthonatlanokért, a nyugtatókon nyugvókért, az emberi távlatok után vágyakozó örök vándorokért, a változást másokban várókért.

Könyörgünk szabadításodért a tudatmódosítók börtöneiből, a virtuális világok hamis öntükrözéséből, a vállve-regetések zsákutcáiból, a világ jobbira fordulásának hamis reménységéből.

Adj fényt azoknak, akik a fényt keletről vagy nyugatról várják, de nem dereng. Világíts rá hamis fényeink hamis valóságára, hogy lebonthassuk anyagi gazdagságunkból épült hamis isteneink valós bálványait. Mentsd meg azokat, akik remélik, hogy saját elveik formálhatják, alakíthatják életünk leg-szentebb részeit, sejtjeinket, nemünket, magzati létünket, közösségeinket.

Tartsd meg népedet, Fiadat követő nyájadat a keskeny ösvényen, hogy ne keveredjen egyházzal a világ dolgaiba, de tedd egyházadat világítótoronyrá, hogy Krisztus világosságával legyen támpont a zátonyokkal teli vizeken. Tedd hitünket eleven lángod izzásává, szavunkat hirdetett tanúsággá, mert feltámad Urunk ragyogó, megváltó dicsőségének világa.

Ámen.

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
• Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ball@lutheran.hu) • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu) • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA - Oratio oecumenica (maria.ball@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA - A vasárnap ígéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA - Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS - Új nap - új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA - Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA - Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA - Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazszusalutherkiado@gmail.com)
• Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
• Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu • Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletég telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

HETVENED VASÁRNAP – IPT 2,1-5

Legyetek olyanok...

...mint az újszülött csecsemők. Lassan már kétgyermekes anyaként jómagam is be tudok számolni az anya-gyermek kapcsolatáról. Arról az élethelyzetről és megtapasztalásról, hogy mit jelent egy végtelenül kiszolgáltatott újszülött gyermeket óvni, táplálni és mindenben a gondját viselni. Hiszen az újszülött csecsemő védtelenül érkezik ebbe a világba, a biztonságot, a táplálékot és a sokrétű önzetlen gondoskodást édesanyja teremti meg és nyújtja számára.

Az életben maradást és a növekedést biztosító anyatej több funkciót is ellát: táplálja, erősíti a csecsemő immunrendszerét, védelemet ad többféle megbetegedéssel szemben. Éppen ezért fontos a gyermekek életének első szakaszában ez az anyától függő táplálkozás.

Nem kívánok végigjárni egy teljes emberi életutat. Tekintsünk az életünknek csak az első szakaszára! Erre a védtelen, kiszolgáltatott és abszolút valakitől függő állapotra. Az újszülött csecsemő állapotára és első életszakaszára. Ez az életszakasz jól ábrázolja mennyei Atyánktól való végtelen függőségünket, azt a kapcsolatot, amely létezik, még akkor is, ha nem is szeretnénk tudomást venni róla.

...mint az újszülött Krisztus-hívők. Mennyei Atyánk lelki táplálékot nyújt nekünk igéjén keresztül. Olyan lelki táplálék ez, amely életet hordoz magában, erősít, és képessé tesz ellenállni a gonoszságnak, álnokságnak és képmutatásnak. Ez a „tej” hamisítatlan, tehát semmivel sem elegyített. Nem tettek hozzá semmit. Isten igéjében nincs hátsó gondolat – ellentétben olyan sok emberi tanítással –, hanem egyedüli célja a lélek táplálása. Isten igéje az a táplálék, amely segít előrehaladnunk üdvösségünkben.

Ezért amikor felismerjük a Teremtő és teremtménye, illetve a mennyei Atya és földi gyermekei közötti valós, nélkülözhetetlen, élő kapcsolatot, egyúttal felismerjük azt is, hogy szükséges, sőt nélkülözhetetlen az Atyától származó, nekünk, értünk és hozzánk szóló igéje, amely elengedhetetlen lelki táplálékunk. Amikor ez az ige megtalál és megszólít, elkezdődik a keresz-

”

tyén ember lelki fejlődése, az Atyához fűződő kapcsolat erősödése.

Erről tesz bizonyosságot maga Péter is: minden ember, aki mint újszülött csecsemő megízleli Isten igéjét, megtalálja benne és felismeri, hogy valóban jó az Úr. A kitűnő, kiváló igében megmutatkozik Isten jósága. Ez a hamisítatlan ige erősíti a hitet, amely által létrejön a szoros és állandó kapcsolat az Atyával, és egészen belső közelség elérhető meg általa.

ti a hitet, amely által létrejön a szoros és állandó kapcsolat az Atyával, és egészen belső közelség elérhető meg általa.

...mint a felnőtt Krisztus-hívők.

Az ige által megerősített lélekkel lehet elkezdni az építkezést. Péter apostol buzdítása így szól: „...ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házra...” Az Élő Kő Jézus Krisztus, akéhez mi járulunk. Ő a lelki ház, a keresztyén ember életének a fundamentuma. Erre az alapra lehet, sőt kell építenünk. Az ige szerint nekünk is élő kövekként kell beilleszkedni a lelki ház egy-egy darabjaként az egység, a közösség megteremtéséhez.

Élő kövekké viszont akkor válunk, ha életünk alapjául elfogadjuk Krisztust. Akkor majd gondolatainkban, cselekedeteinkben, egész életünkben tükröződni fog Isten igéje, és bizonyosságot tudunk tenni mások előtt is mennyei Atyánkról. A közös alap egymáshoz fűz minket, és egymás támaszaivá, segítőivé válunk a nehéz időkben, vagy – levetkőzve minden irigységet és féltékenységet –

együtt örvendünk az Úr áldásainak. Mert jó az Úr, és boldog az az ember, aki hozzá tartozik!

Böjtelő első vasárnapja arra a felismerésre indít bennünket, hogy észrevegyük mennyei Atyánkhöz való tartozásunkat, aki életet, lelki táplálékot nyújt igéjén keresztül.

■ ARATÓ ESZTER

Imádkozzunk! „Szent igéd békét, erőt ad, / Megóvjá, védi egyházad. / Tartsd meg ez egy kincset nekünk, / És akkor mást nem keresünk. // Mi igédben élünk-halunk, / Míg hozzád mennybe juthatunk, / Hol panasz, sírás nem lesz már, / És ránk örök boldogság vár.” (EÉ 259,5-6)

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: PIXABAY / PEXELS.COM

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (január 31.) *Tiszta szívből, önként adakoztak az Úrnak.* 1Krón 29,9a (2Kor 9,7; Mt 20,1–16; Fil 2,12–13; Zsolt 18,1–20) A kényszerből való adakozás valójában mindig zsarolás eredménye, nyilvánuljon meg bár tolakodó koldulás, lelkiismeretre való nyomásyakorlás vagy konkrét megfélemlítés formájában. A hátsó szándékkal adakozás viszont nem egyéb, mint a legtisztességtelenebb üzleti ajánlat. Az Úrnak nincs szüksége a mi adományunkra, hiszen minden az övé. Nekünk viszont, ahogy a világnak is – falat kenyérként, korty vízként, lélegzetvételnélküli –, szükségünk van az evangéliumra. És arra is szükségünk van, hogy megtanuljunk akár anyagi áldozatot hozni az evangélium szolgálatáért. Önzetlenül, jó szívvel és önként.

Hétfő (február 1.) *Az apostolok így szóltak az Úrhoz: Növeld a hitünket!* Lk 17,5 (1Móz 18,14a; Lk 19,1–10; Lk 7,24–35) Ahogyan az apostolok szerettek volna, úgy minden hívő ember nagyobb hitet szeretne. Jézus kérdése tehát mindnyájunknak szól: „Hol a hitetek?” Pedig ha legalább mustármagnyi lenne, hegyeket mozdíthatnánk vele. De még Ábrahám, a „hit példaképe” is kételkedett abban, hogy öregségükre gyermekük születhet. Ám nem az a fontos, hogy mire vagyunk képesek, sem az, hogy mekkora a hitünk. Egyedül az a lényeg, hogy az Úr számára nincs lehetetlen. Akár hiszed, akár nem.

Kedd (február 2.) *Az én igém [...] nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghez viszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.* Ézs 55,11 (ApCsel 4,29–30; 5Móz 7,6–12; Lk 7,36–8,3) Isten szolgálatában állva az ember éppen úgy szeretné látni fáradságos munkája eredményét, ahogyan egy pék a kisült cipót, egy földműves a dús termést vagy bármilyen mesterember a kész művet. Isten szolgálatában állva azonban azt is meg kell tanulni, hogy ennek a munkának az eredménye nem mindig látványos, főként nem előre kiszámítható. Az Ige szolgájának meg kell tanulnia magának is az Igére figyelni. A néha tajtékos hullámok vagy épp a nagy semmi helyett.

Szerda (február 3.) *Hiszen nem istenek azok, akiket istenként készt magának az ember!* Jer 16,20 (1Jn 5,20; Róm 4,1–8; Lk 8,4–15) Az ókorban még nem Isten pusztá létét kérdőjelezték meg. Arról folyhatott vita, hogy kicsoda is ő valójában. A próféták érvelésével akár egy mai laikus keresztyén is elboldogulna. „Hiszen amit te magad faragsz fából vagy öntesz ezüsből, ugyan hogy is tudna segíteni rajtad, ha hozzá imádkozol?” Ma viszont egyre több ember tartja, hogy a Biblia mesekönyv, és Isten csupán annyira létezik, amennyire a kisgyerekek képzeletbeli barátai. Muszáj rámutatni, hogy minden ember, még az

istentagadó is bízik valamiben. És mindenkinek az az „istene”, amiben bízik. Innen már csak egy lépés, hogy ki-ki föltegye magának a kérdést: tényleg nincs igazi Isten? Milyen jó feltekinteni mindarra a csodára, amelyet nem ember keze alkotott!

Csütörtök (február 4.) *Közel van az Úr a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.* Zsolt 34,19 (2Kor 1,5; 1Kor 3,[1–3]4–8; Lk 8,16–18) Isten hatalmas és fenséges. Magától értetődőnek tűnne azt feltételezni, hogy a magasztos és fenséges dolgokban mutatkozik meg ebben a világban. Vagyis abban, amit magasztosnak, fenségesnek és kívánatosnak tartanak sokan. Pompában, csillogásban, hatalomban. Erőfitogató fegyveres parádé rakétákkal, díszlépésben masírozó katonákkal, dúsgazdag emberek fényűző lakomája egymást dicsérő beszédekkel, kitüntetésekkel, állam- és kormányfők közti találkozó sok zászlóval, kamerák, mikrofonok erdejével. Ez lenne Isten világa? Ha vannak ott megtört szívűek és sebzett lelkűek, akkor akár ez is lehet az. De legkevésbé azért, amiért első látásra gondolnánk.

Péntek (február 5.) *Hiszen megmentettél engem a haláltól, lábamat az elbukástól, hogy járhassak Isten színe előtt az élet viláosságában.* Zsolt 56,14 (ApCsel 12,7; Mal 3,13–18; Lk 8,19–21) Hány ember hal meg naponta! Hány ember bukott már el akár szó szerint, akár lelki, akár erkölcsi értelemben! Magamat is beleértve. Vagy talán ezek velem együtt mind hitetlenek voltak? De hiszen ott vannak azok is, akikről így ír az apostol: „...akikre nem volt méltó a világ...” (Zsid 11,38) Krisztus maga is látszólag vereséget szenvedett, és ezáltal győzött. Így akármikor, ha ezt az igét olvasom, hála tölti el a szívemet. Hiszen itt vagyok, és ezt vallhatom!

Szombat (február 6.) *Hirtelen mennyei fény ragyogott fel körülötte, és amint a földre esett, hallotta, hogy egy hang így szól hozzá: Saul, Saul, miért üldözöl engem? Ő pedig megkérdezte: Ki vagy, Uram? Az így válaszolt: Én vagyok Jézus, akit te üldözöl.* ApCsel 9,3–5 (Jób 42,5–6; 1Kor 1,26–31; Lk 8,22–25) „Miért üldözöl engem?” Erre a kérdésre muszáj megállni. A tevékenységemet valaki a személye elleni zaklatásként éli meg? Akkor itt valami nagy baj van. Mert bárkit is üldözni egészen biztosan soha nem lehet Isten tetszése szerint. Embertársunknak, a leggonoszabbnak is csak azzal tartozunk, hogy szeressük. Különben könnyen úgy találhatjuk magunkat, mint Saul, aki azt hitte, hogy Istennek tetsző munkát végez. És egyszer csak épp ő tette fel neki azt a kérdést, amely akár így is szólhatna: „Mi bajod velem?”

A LUTHER KIADÓ AJÁNLATA

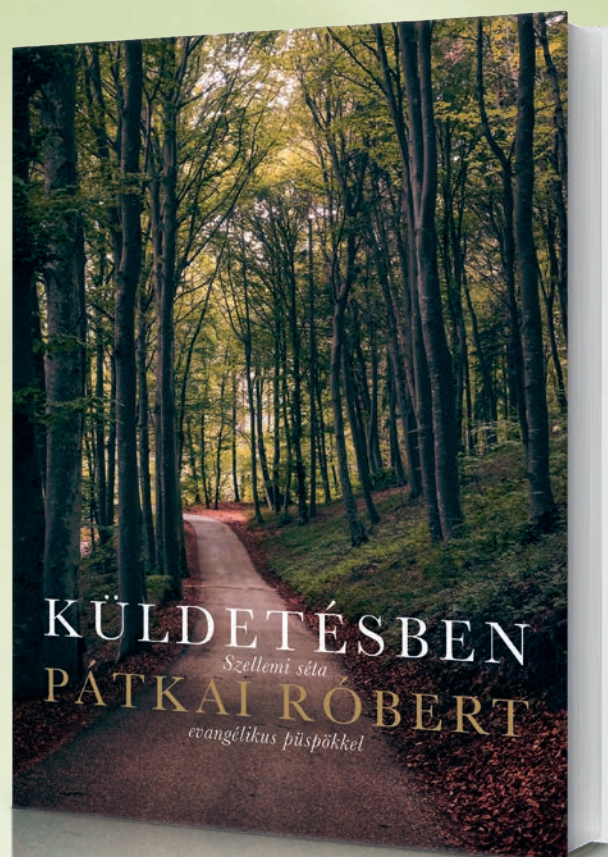
KÜLDETÉSBEN

Szellemi séta

PÁTKAI RÓBERT

evangélikus

püspökkel

Az Angliában élő Pátkai Róbert nyugalmazott evangélikus püspök válogatott írásait tartalmazó kötet bibliai, művészettörténeti, irodalmi és történelmi sétára viszi az olvasót. A szövegeken újra és újra átcsillan a szerző mély hite és lefegyverző emberszeretete éppúgy, mint ragaszkodása a nemzetéhez.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

JANUÁRI AKCIÓ

EVANGÉLIKUS NAPTÁR 2021

Lelki útravaló, szépirodalom, évfordulós megemlékezések sok képpel tizenkét hónapon át, a Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezeteinek és intézményeinek címtárával kiegészítve

1200-Ft helyett 1080 Ft

3400-Ft helyett 3060 Ft

ERŐSÍTSD MEG A SZÍVEDET! LUTHERREL AZ ÉVEN ÁT

Határidőnapló 216 oldalon,
A/5-ös méretben, Luther-idézetekkel,
bőséges jegyzetelési felülettel,
jelzőszalaggal.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.